

Gemeente
Coevorden

Programmabegroting 2021 en meerjarenraming 2022-2024

Inhoudsopgave

PROGRAMMABEGROTING 2021 EN MEERJARENRAMING 2022-2024	1
INHOUDSOPGAVE	4
LEESWIJZER	5
AANBIEDINGSBRIEF	7
ONTWIKKELINGEN EN AMBITIES	10
Inleiding.....	10
Ontwikkelingen en ambities.....	10
Dekking.....	14
Overige ontwikkelingen.....	15
PROGRAMMA 1 ECONOMIE, ONDERWIJS EN CULTUUR	17
PROGRAMMA 2 WERK, JEUGD EN ZORG	25
PROGRAMMA 3 RUIMTE EN LEEFOMGEVING	36
PROGRAMMA 4 OPENBARE RUIMTE	45
PROGRAMMA 5 BESTUUR EN ORGANISATIE	51
PROGRAMMA 6 FINANCIERING EN DEKKINGSMIDDELEN	56
FINANCIËLE BEGROTING	59
Samenvatting financieel meerjarenperspectief 2021-2024.....	59
Ontwikkeling inkomsten.....	59
Ontwikkeling uitgaven.....	62
Structureel evenwicht en vrije begrotingsruimte.....	66
Heroverwegingen.....	66
Uitgangspunten van deze begroting.....	70
Ontwikkeling reserves.....	71
Overhead.....	72
Toelichting incidentele baten en lasten.....	73
Recapitulatie van de programma's.....	75
Geprognosticeerde balans.....	77
PARAGRAFEN	78
Lokale heffingen.....	78
Weerstandsvermogen en risicobeheersing.....	84
Onderhoud kapitaalgoederen.....	90
Financiering.....	93
Bedrijfsvoering.....	97
Verbonden Partijen.....	102
Grondbeleid.....	107
BIJLAGEN	112
1. Overzicht nieuwe investeringen.....	112
2. Overzicht lopende investeringen.....	114
3. Reserves en voorzieningen.....	116
4. Taakvelden conform BBV.....	121
5. Incidentele baten en lasten.....	129
6. Begrotingssubsidies.....	132
7. Verbonden partijen.....	133
8. Stelpost vervangingsinvesteringen.....	136

Leeswijzer

Planning- & Controldocumenten online te raadplegen

Voor u ligt de Programmabegroting 2021 en meerjarenraming 2022-2024. Deze Programmabegroting is, evenals onze andere Planning- & Controldocumenten, via [financien.coevorden.nl](https://www.coevorden.nl/financien) te raadplegen en te downloaden. Deze documenten zijn de Kaderbrief, de Programmabegroting, de Halfjaarrapportage en het Jaarverslag.

Voorheen stelden wij deze documenten beschikbaar aan de raad in PDF-formaat en publiceerden wij deze documenten op onze website <https://www.coevorden.nl/financien>. De P&C-documenten van de vorige bestuursperiode 2014-2018 blijven via de website beschikbaar.

Basis voor deze Programmabegroting

De basis voor de Programmabegroting 2021 en meerjarenraming 2022-2024 (hierna: 'begroting') die voor u ligt, is de Kaderbrief 2021. De kaderbrief is op 30 juni 2020 vastgesteld door de gemeenteraad. In de kaderbrief hebben wij de bestuurlijke hoofdlijnen geschetst en actualiseerden wij het meerjarenperspectief. Op basis van deze uitgangspunten en op basis van ontwikkelingen die zich in de tussentijd hebben voorgedaan, hebben wij in de afgelopen maanden de begroting samengesteld. Ook de gevolgen van de septembercirculaire van het gemeentefonds hebben wij verwerkt in deze begroting.

Relatie met het bestuursprogramma en de strategische agenda

De begroting is gebaseerd op de doelen die zijn geformuleerd in het bestuursprogramma 2018-2022 'Ruimte om te doen!' (november 2018). In de strategische agenda is focus aangebracht op de doelen aan de hand van vier thema's:

Aantrekkelijk Coevorden, Duurzaamheid, Voorkomen en Coevorden Verbindt.

Actualisatie van documenten gerelateerd aan de begroting

Gelijktijdig met de actualisatie van het meerjarenperspectief 2021-2024 hebben wij een aantal andere documenten, die een relatie hebben met de begroting, geactualiseerd. Het gaat hierbij om de belastingverordeningen en de nota financieel beleid. De belastingverordeningen kennen een eigen procedure, maar worden gelijktijdig met de begroting ter vaststelling aan u voorgelegd.

Wet- en regelgeving

Gemeentewet

In de gemeentewet is bepaald dat de gemeenteraad de begroting vaststelt in het jaar, voorafgaand aan het begrotingsjaar. Het college van burgemeester en wethouders zendt de vastgestelde begroting binnen twee weken na vaststelling, maar in ieder geval voor 15 november van het jaar, voorafgaand aan het begrotingsjaar, aan het college van Gedeputeerde Staten.

Besluit Begroting en Verantwoording (BBV)

In de hoofdstukken II en III, de begroting en meerjarenraming met toelichtingen, van het BBV zijn diverse artikelen opgenomen met betrekking tot de vereisten over de begroting. De begroting is zodanig opgebouwd dat wij aan deze vereisten voldoen.

De inhoud van de tegels

De begroting is opgebouwd uit een aantal hoofdstukken. Elk hoofdstuk staat onder een zogenoemde 'tegel'. Dit zijn de pictogrammen op de paarse tegels. Via de knop 'Home' bovenaan de website komt u altijd weer terug op de startpagina van de begroting. Via de knop 'Programma's' kunt u rechtstreeks naar andere hoofdstukken navigeren.

Onder de tegels treft u de volgende informatie aan:

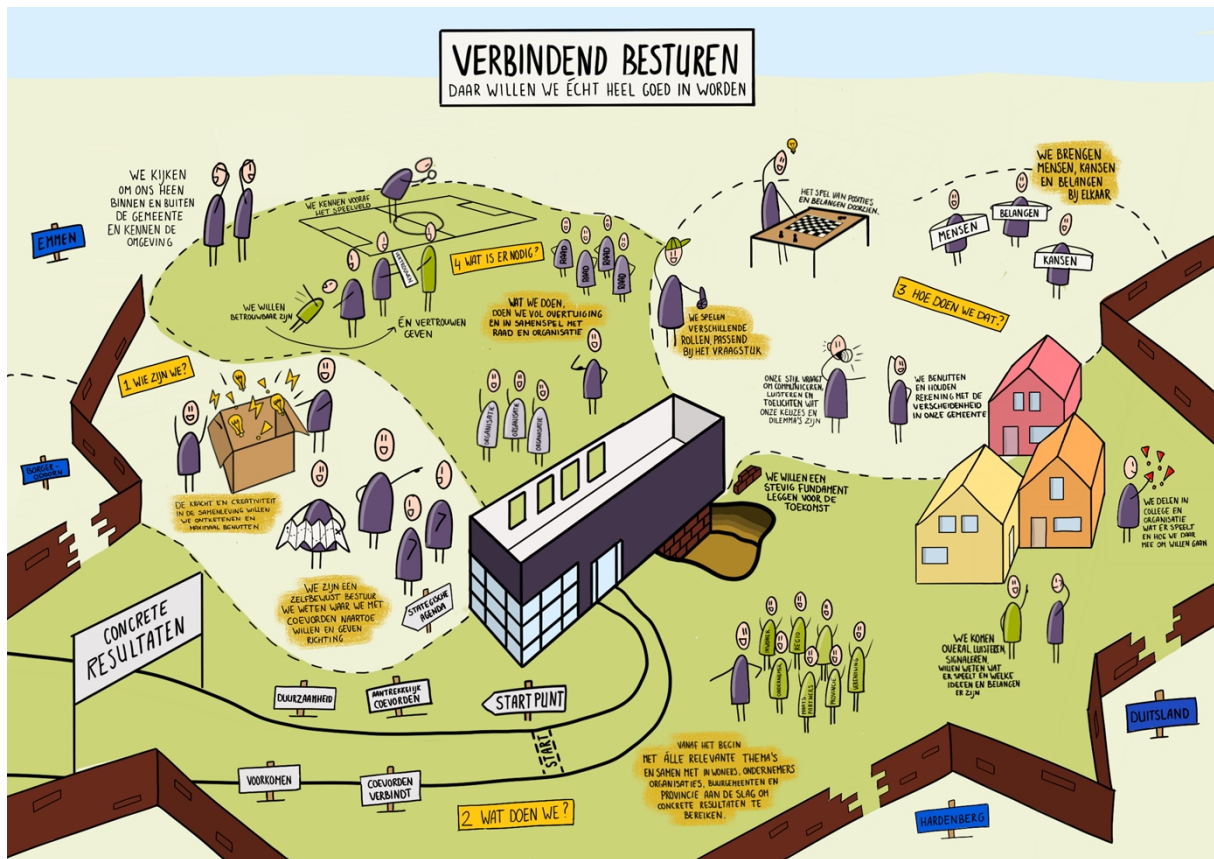
- *Leeswijzer*
Op de pagina waar u nu bent, lichten wij de opzet en werking van de nieuwe online begroting toe.
- *Aanbiedingsbrief*
Onder deze tegel leest u de aanbiedingsbrief van ons college aan de gemeenteraad.

- *Ontwikkelingen en ambities*
Onder deze tegel hebben wij onze ambities en ontwikkelingen voor de jaren 2021-2024 opgenomen. De focus ligt op het jaar 2021.
- *Tegels van de zes programma's*
Onder deze zes tegels staan onze zes beleidsinhoudelijke programma's. Elk programma bevat de volgende onderdelen:
  - Bestuurlijke hoofdlijnen:
  - Beleidskaders: Wij benoemen de actuele visie- en beleidsdocumenten die kaderstellend en richtinggevend zijn voor ons beleid. Door op de titel van het document te klikken, opent het document in een nieuw venster;
  - Doelstellingen: wat willen wij bereiken? Onze doelstellingen zijn afgeleid uit het bestuursprogramma 'Ruimte om te doen!' en de strategische agenda.
  - Activiteiten: hoe gaan we onze doelstellingen realiseren? Door op deze activiteiten te klikken, opent een scherm met informatie over de activiteit. We geven meer informatie over de activiteit, welke portefeuillehouder verantwoordelijk is en als er een start- en einddatum aan de activiteit gekoppeld is, geven we dat ook aan. Bij activiteiten die in feite een continue proces zijn, staat geen start- en einddatum vermeld.
  - Beleidsindicatoren. Dit zijn de verplichte beleidsindicatoren van Waar Staat Je Gemeente.

Wij sluiten elk programma af met een overzicht van de begrote uitgaven en inkomsten. Dit overzicht geeft invulling aan de vraag 'Wat mag het kosten?'. Vanwege de diverse onderlinge relaties in onze begroting tussen onze doelen, activiteiten en middelen, over de programma's heen, vindt de inzet van middelen op eenzelfde wijze plaats.

- *Financiële begroting*
Onder deze tegel nemen wij diverse financiële overzichten op, die gezamenlijk de financiële begroting vormen. Wij schetsen het financieel perspectief voor de jaren 2021 tot en met 2024. Het betreft bijvoorbeeld de actualisatie van het meerjarenperspectief, de invulling van de prijscompensatie, het meerjareninvesteringsprogramma, het verloop van de algemene reserve, ontwikkelingen en overige aanpassingen die tot financiële effecten in de begroting leiden. Wij presenteren u een set aan heroverwegingen om onze begroting sluitend te maken. Ook presenteren wij onder deze tegel diverse verplichte overzichten in het kader van het BBV. Het betreft bijvoorbeeld een toelichting van de uitgangspunten in de begroting, een toelichting op incidentele baten en lasten, een recapitulatie van de programma's inclusief een verschillenanalyse, en een geprognosticeerde begin- en eindbalans voor 2021 tot en met 2024.
- *Paragrafen*
Onder deze tegel nemen wij de bekende paragrafen op:
  - Lokale heffingen
  - Weerstandsvermogen
  - Onderhoud kapitaalgoederen
  - Financiering
  - Bedrijfsvoering
  - Verbonden partijen
  - Grondbeleid
- *Bijlagen*
Onder deze tegel nemen wij de volgende overzichten op:
  1. Overzicht nieuwe investeringen;
  2. Overzicht lopende investeringen;
  3. Reserves en voorzieningen;
  4. Taakvelden conform BBV, geraamde baten en lasten per taakveld;
  5. Incidentele baten en lasten;
  6. Begrotingssubsidies;
  7. Verbonden partijen;
  8. Stelpost vervangingsinvesteringen.

Verbindend Besturen

Aanbiedingsbrief

Voor u ligt de Programmabegroting 2021 en de meerjarenraming 2022-2024. Het is een bijzondere tijd. De impact die de Coronacrisis heeft is, zeker op de lange termijn, lastig in te schatten. U heeft in onze Kaderbrief al kunnen lezen dat onze ambities onverminderd blijven, maar het tempo, of de manier waarop kan anders zijn dan we voor ogen hadden. U heeft bij de bespreking van de Kaderbrief ook een aantal zaken aangegeven die u belangrijk vindt. Zoals wonen, jeugdbeleid in verbinding met onderwijs, een duurzaamheidsfonds en leefbaarheid in de vorm van het herstructureringsfonds. Deze onderwerpen zult u terugvinden in de begroting. Nu we merken dat we moeite moeten doen om onze meerjarenraming sluitend te krijgen, vinden wij het eens te meer van belang om onze blik op de toekomst te richten, te blijven investeren en bewuste keuzes te maken. Samen met onze inwoners bouwen aan een veerkrachtig toekomstperspectief, waarbij wij ons als gemeente opstellen als medestander, zo maken we Coevorden in 2021 aantrekkelijker. In tijden dat Covid-19 tegenspoed brengt, maar ook nieuwe kansen onthult geven we hieraan invulling door het hoofd koel houden en door te werken aan onze ambities.

Coevorden Verbindt

Samen met inwoners, maatschappelijk partners en bedrijven de kracht van de samenleving meer benutten, dat is waar Verbindend Besturen voor staat. Hier willen we nog beter in worden, want we geloven dat deze manier van besturen werkt. En dat hierdoor het vertrouwen in ons als eerste overheid kan worden vergroot. Zeker in deze tijden waarin de overheid zo'n bepalende rol speelt in het leven van mensen willen we dicht bij de mensen staan. We vinden het belangrijk dat inwoners kunnen meedoen, meedenken en meebeslissen over de thema's die voor hen belangrijk zijn. Met bijvoorbeeld het Stimuleringsfond en gebiedsgericht werken geven we vorm aan het samen verbeteren van de leefbaarheid en sociale structuren. Concreet zijn we in Tuindorp aan het experimenteren met een Gebiedsagenda. Ook zetten we stappen als het gaat om een nieuw samenspel tussen samenleving en overheid en ontwikkelen we de andere rollen en vaardigheden die daarbij horen. En we verbeteren onze dienstverlening en groeien toe naar een dienstverlening

die nabij, toegankelijk en gemakkelijk benaderbaar is voor iedereen.

Aantrekkelijk Coevorden

In 2021 bouwen we in het culturele jaar aan een gemeente verbonden in verhalen. Dit gaat samen op met de investeringen in de binnenstad, onder andere in het Kasteelpark en de verbinding tussen centrum en stationsgebied. Om aantrekkelijk te blijven als vestigingsplaats voor bedrijven maken we werk van onze bedrijventerreinen. In het licht van de nieuwe economische realiteit is het van betekenis dat we als regio kracht uitstralen, samen leren en innoveren. Regionale samenwerking verdient daarom aandacht, zowel als het gaat om de professionalisering van Dutch Techzone als de uitvoering van de Regiodeal. Daarnaast versterken we onze samenwerking met partners uit het bedrijfsleven en regionale onderwijsinstellingen, om de aansluiting tussen vraag en aanbod op de arbeidsmarkt te bevorderen. Een toekomstperspectief voor inwoners en bedrijven vraagt om goede opleidingskansen. Nieuwe huisvesting voor De Nieuwe Veste schept voorwaarden om deze kansen te bieden. In 2021 scherpen we de Woonvisie aan door de resultaten van het woningmarktonderzoek te verwerken en gebruiken we het herstructureringsfonds voor investeringen in de leefbaarheid van onze kernen.

Voorkomen

Problemen die we kunnen voorkomen, hoeven we ook niet op te lossen. Het klinkt zo vanzelfsprekend, maar dat is het niet altijd. We denken in mogelijkheden die goed zijn voor onze inwoners, maar ook voor ons als gemeente. Door in een eerder stadium problemen te signaleren voorkomen we dat inwoners zijn aangewezen op duurdere en langdurige zorg. Tegen de achtergrond van de tekorten in het sociaal domein en de taakstelling die behoorlijk oploopt, is preventie ook een belangrijke pijler om te zorgen voor gezonde gemeentefinanciën. In deze begroting doen we daar concrete voorstellen voor. Wij investeren bijvoorbeeld in het programma intergenerationele armoede, waarin kansrijk opgroeien centraal staat. Onderdeel van dit programma is onderzoek doen naar hoe kinderen en hun ouders het beste bereikt kunnen worden om zo gezamenlijke projecten uit te kunnen voeren en samen de situatie te verbeteren. Wij vinden het belangrijk om te leren welke interventies zinvol zijn en wat de effecten zijn van ons beleid. Daarom monitoren we actief zowel in het programma als breder in het sociaal domein. We monitoren door te tellen en vertellen zodat we wat we leren kunnen toepassen in onze uitvoering, tijdig kunnen bijsturen en kunnen inspelen op trends. Samen met onze maatschappelijke partners die dezelfde verantwoordelijkheid ervaren gaan we voor de beoogde omslag in het sociaal domein. We maken echt werk van integraal werken, zowel binnen onze eigen organisatie als daarbuiten door de samenwerking met onze partners te intensiveren.

Duurzaamheid

Samen gaan we op weg naar een klimaatbestendige toekomst. Dit bereiken we door intensief samen te werken met inwoners, ondernemers, kennisinstanties en maatschappelijke organisaties. We zijn een regio in beweging; vol bedrijvigheid en economische ontwikkeling. Deze ontwikkeling willen we duurzaam laten verlopen, zodat volgende generaties ook in behoeften kunnen voorzien. Kiezen voor duurzaam is voor ons een 'way of life', waarbij wij de komende jaren kiezen voor duurzame opties in diverse beleidsterreinen.

In de pijler Energietransitie zal 2021 vooral in het teken staan van het opstellen van de Transitievisie Warmte. Daarnaast gaan we verder met trajecten zoals de Regionale Energiestrategie en gaan we een start maken met aardgasvrij Dalen. Als onderdeel van de pijler Duurzame Gemeentelijke Organisatie hebben we in 2020 onderzoek laten doen naar ons kernbezit en de footprint van onze facilitaire diensten. In 2021 gaan we stap voor stap ons vastgoed en onze eigen organisatie steeds verder verduurzamen. We willen de VANG-doelstellingen behalen, om deze in de toekomst te kunnen bereiken zijn er aanvullende acties nodig. We gaan aan de slag met bewustwording en concrete maatregelen om het restafval te verminderen en hergebruik te stimuleren. Binnen de pijler Groene Leefomgeving zijn we bezig met biodiversiteit en houden we rekening met klimaatadaptatie in het gemeentelijk rioleringsplan. Op basis van de stresstests klimaatadaptatie die in 2019 zijn uitgevoerd gaan we in gesprek met de samenleving, dit doen we in samenwerking met een commissie uit uw Raad.

Financiële positie

Wij hebben een gezonde financiële positie: wij hebben een meerjarig sluitende begroting en voldoende financiële ruimte gecreëerd om tegenvallers op te vangen. Die basis hebben wij in de afgelopen jaren met elkaar gelegd. Om financieel gezond te blijven én ruimte te houden voor toekomstige investeringen, hebben wij keuzes moeten maken. De financiële verhoudingen staan namelijk steeds meer onder druk. De eerste tekorten zagen wij in het jaarverslag over 2019: er is sprake van structurele tekorten in het sociaal domein. In de Kaderbrief 2021 liet het financieel perspectief voor 2021-2024 in alle jaren negatieve cijfers zien. Het is onzeker welke financiële

gevolgen de coronacrisis met zich meebrengt. De herijking van het gemeentefonds, waarvan de uitkomsten in december 2020 bekend worden, pakt naar verwachting negatief voor ons uit.

Met oog voor de juiste balans en de beoogde inzet van middelen hebben wij op een aantal beleidsterreinen keuzes gemaakt. Het zijn heroverwegingen, waarbij wij een aantal budgetten verlagen. Die verlaging doet geen afbreuk aan onze bestuurlijke doelstellingen en ambities. Waar wij zien dat in de afgelopen periode ruimte is ontstaan, zetten wij budgetten in om de begroting sluitend te maken. Daarnaast hebben wij een taakstelling opgenomen in het sociaal domein, die in vier jaar tijd behoorlijk oploopt. Wij geloven dat wij dit waar kunnen maken, maar dit heeft wel consequenties die wij samen aan moeten gaan. Wij hebben ook gekeken naar onze inkomsten. Wij willen aanzienlijke stijgingen van belastingen voorkomen. Wij stellen voor de OZB tarieven voor woningeigenaren gelijk te houden aan 2020 en voor niet-woningen de tarieven licht te laten stijgen.

Het pakket aan heroverwegingen treft u aan onder de tegel 'Financiële begroting'.

Door de stelpost vrije begrotingsruimte in te zetten en tot een een pakket heroverwegingen te besluiten, is onze begroting sluitend. Vooruitlopend op grote investeringen die wij willen doen en de herijking van het gemeentefonds in december, houden wij de structurele storting van € 2 miljoen in de algemene reserve in stand. Wij hebben en houden een gezonde verhouding tussen ons eigen vermogen ten opzichte van al onze bezittingen. Dit is de 'solvabiliteit'. Ons vastgestelde beleid is dat dit kengetal tussen de 30% en 40% beweegt. In 2021 is de solvabiliteit 33%. De solvabiliteit loopt op naar 43% in 2024. Omdat dat nog ver weg is, is deze ontwikkeling onzeker en stellen wij nu niet voor om dit te verlagen. Daarnaast houden wij ruimte in een stelpost voor vervangingsinvesteringen en onvoorziene kosten. Wij blijven behoedzaam door niet voor te sorteren op inkomsten als ze nog niet zeker zijn, zoals mogelijke inkomsten uit het BTW-compensatiefonds en extra middelen voor jeugd na het jaar 2022. Dit typeert onze manier van begroten: realistisch maar behoedzaam.

Wij vertrouwen er op dat wij ook met deze begroting een zorgvuldig pakket aan u voorleggen, die met de juiste afwegingen ten goede komt aan onze inwoners, bedrijven, maatschappelijke partners en toeristen in onze gemeente.

Ontwikkelingen en ambities

Inleiding

Het jaar 2021 is het laatste volle kalenderjaar in de huidige bestuursperiode. In het bestuursprogramma 'Ruimte om te doen!' hebben wij doelen opgenomen, die wij aan het eind van deze bestuursperiode willen bereiken. Jaarlijks bepalen we wat nodig is om deze doelen te bereiken. Onderstaand schetsen wij de ontwikkelingen die wij voor 2021 tot en met 2024 op ons af zien komen, waarbij wij de focus op 2021 hebben gelegd. Ook zien wij een aantal ontwikkelingen op ons afkomen, die het vermelden waard zijn, maar die wij nog niet financieel kunnen vertalen. De ontwikkelingen en ambities die wij in onderstaande overzichten hebben opgenomen, maken geen deel uit van het financieel meerjarenperspectief in de Programmabegroting 2021 die voor u ligt. In het raadsvoorstel bij deze begroting hebben wij de besluitvorming over de ontwikkelingen separaat opgenomen. Dit biedt uw raad de gelegenheid om de behandeling van de begroting en de ontwikkelingen separaat te behandelen en hierover te besluiten. Wij beogen hiermee een duidelijke scheidslijn aan te brengen tussen bestaand beleid en het voteren van budgetten voor ontwikkelingen. Deze werkwijze is gelijk aan hoe wij in de Programmabegroting 2019 en 2020 zijn omgegaan met de tegel 'Ambities'.

Wij sloten de actualisatie van de begroting inclusief de heroverwegingen af met een positief begrotingssaldo. Dit saldo is als volgt en is het financiële vertrekpunt voor de ontwikkelingen en ambities.

SALDO BEGROTING VOOR ONTWIKKELINGEN				
<i>(Bedragen x € 1.000)</i>				
	2021	2022	2023	2024
Saldo uitwerking Programmabegroting 2021	-635	-45	-755	-191
Heroverwegingen	1.110	1.175	1.390	1.605
	475	1.130	635	1.414

Ontwikkelingen en ambities

In onderstaand overzicht vatten wij per beleidsterrein de ontwikkelingen samen. Het betreft in totaal vijftien onderwerpen waarvoor wij u voorstellen extra middelen beschikbaar te stellen.

ONTWIKKELINGEN EN AMBITIES					
<i>(Bedragen x € 1.000)</i>					
		2021	2022	2023	2024
Beleidssterrein	Onderwerp				
Kunst en cultuur	1. Culturele gemeente 2021/2022	125	95	-	-
Recreatie en toerisme	2. Vitale vakantieparken, bijdrage actieprogramma	-	27	-	-
	3. Vitale vakantieparken, projectleiding	50	50	-	-
Gezondheidszorg	4. Schoolzwemmen	30	30	30	30
Individuele voorzieningen	5. Zorg en Veiligheidshuis Drenthe	16	16	16	16
Preventie	6. Intergenerationele armoede	250	250	250	250
Sport	7. Verhoging jaarlijkse storting reserve groot onderhoud	-	34	34	34
	8. Verhoging exploitatiebijdrage De Swaneburg	30	30	30	30
Mobiliteit	9. Aanleg fietspad Geeserstream	-	13	13	13
	10. Onderzoek fietsverbindingen	40	-	-	-
	11. Project Achterste Erm (N376)	-	4	4	4
	12. Fietspaden van asfalt naar beton	-	10	13	16
	13. Maatregelen niet actief beveiligde overweg	-	70	-	-
Infrastructuur	14. Project Mepperstraat, Meppen	-	29	29	29
Openbaar groen	15. Bestrijding eikenprocessierups	120	120	120	120
		Totaal 661 778 539 542			

1. Culturele gemeente 2021-2022

Er ligt een ambitieus en veelzijdig programma voor het culturele jaar in de gemeente Coevorden. Vanaf de zomer van 2021 tot eind 2022 zijn er op vele momenten en vele plekken in de gemeente allerlei activiteiten. De voorbereiding op het zijn van culturele gemeente laat zien dat er veel enthousiasme is onder inwoners, verenigingen en instellingen om mee te doen, samen te werken en van dit culturele jaar een feestelijk jaar te maken. Bij een groot deel van de plannen willen we een breder verband leggen en maken we koppelingen tussen cultuur en andere beleidssterreinen zoals onderwijs, leefstijl en bewegen en lezen en schrijven. In 2022 is het 350 jaar geleden dat het Rampjaar zich in Nederland voltrok. In Coevorden vierten we in 2022 dat de vesting Coevorden in 1672 bevrijd werd onder leiding van generaal Rabenhaupt. Eens in de 50 jaar worden deze gebeurtenissen groots herdacht en gevierd. De viering in 2022 valt samen met het zijn van culturele gemeente. Met het zijn van culturele gemeente leggen we ook een fundament voor de toekomst. We bereiden gelijktijdig de kaders voor nieuw beleid op kunst en cultuur voor. Zo zorgen we ervoor dat het culturele jaar niet op zichzelf staat, maar in de jaren daarna een vervolg krijgt.

Wij hebben op dit moment een globaal financieel beeld van de kosten en inkomsten. Een groot deel van de dekking verwachten we te vinden in externe financiering (subsidies, fondsen, sponsoring, kaartverkoop), maar we kunnen daar in dit stadium nog geen exact beeld van geven. Ook de ontwikkelingen rond corona hebben naar verwachting invloed op een delen van de begroting. Aan de hand van scenario's maken we een risicoanalyse. Uit het globale financiële beeld blijkt dat de middelen die reeds beschikbaar zijn in de gemeentelijke begroting (inclusief de toegekende subsidie van de provincie) niet toereikend zijn. Op basis van de beste inschatting (minimumvariant) die we nu kunnen maken, vragen we om € 125.000 extra budget voor 2021 en € 95.000 extra budget voor 2022. Dit is wat we maximaal willen besteden, wanneer blijkt dat dit budget niet toereikend is zullen wij onze plannen aanpassen.

Voor dit jaar en volgend jaar heeft uw raad al € 55.000 beschikbaar gesteld. Voor het bedrag dat daarvan aan het eind van 2020 overblijft, zullen wij u bij het jaarverslag 2020 voorstellen dit bedrag over te hevelen naar 2021.

Wij stellen u voor om het budget voor de ondersteuning van amateurkunst in 2021 en in 2022 in te zetten voor deze ontwikkeling. Dit omdat er in de komende twee jaren een sterke overlap is op dit

onderwerp.

2. Vitale vakantieparken, bijdrage actieprogramma

Bij de Programmabegroting 2019 zijn tot en met 2021 middelen beschikbaar gesteld, voor het bijdragen aan het Actieprogramma. Dit is een jaarlijkse bijdrage van € 27.000. Wij stellen voor de bijdrage ook voor 2022 in de begroting op te nemen.

3. Vitale vakantieparken, projectleiding

Het project Vitale Vakantieparken Coevorden gaat de komende jaren capaciteit en middelen vragen. Dit kunnen wij niet met de bestaande formatie opvangen. Daarom stellen wij u voor een tijdelijk aanvullend budget van € 50.000 in 2021 en in 2022 beschikbaar te stellen. Het bedrag dat voor 2020 beschikbaar is gesteld, maar naar verwachting niet volledig zal worden ingezet, stellen wij bij de jaarrekening 2020 voor om dit over te hevelen naar 2021.

4. Schoolzwemmen

Wij willen vanaf 2021 een nieuwe impuls geven aan het schoolzwemmen in onze gemeente. Dit onder de noemer 'natte gymles'. Alle basisschoolklassen vanaf groep 5 krijgen de kans deel te nemen. Wij stellen voor om in te zetten op een pilot voor vier jaar waarbij scholen worden geënthousiasmeerd om deel te nemen. Ons doel is om het concept 'natte gymles' als een olievlek uit te smeren over onze gemeente. Dit vraagt een structureel bedrag van € 30.000. Met dit bedrag gaan we uit van 50% / 75% deelname van de basisscholen. Bij een toenemend percentage deelnemers kan het bedrag oplopen.

5. Zorg en Veiligheidshuis Drenthe

In de doorontwikkeling van het Zorg- en Veiligheidshuis Drenthe hebben de samenwerkende partners afgesproken om in 2019 te bekijken of de huidige financiële verdeling nog steeds valide is. Inmiddels is door de samenwerkende partners besloten om per 2021 naar een verdeelsleutel te gaan waarin de gemeente Assen, Emmen en Hogeveen eerst 20% van het totale bedrag onderling verdelen waarna een verrekening volgt over de inwonersaantallen voor alle 12 gemeenten. Hierbij zijn de partijen van mening dat deze verdeelsleutel het meeste recht doet aan de verhoudingen tussen de gemeenten. Voor ons betekent dit een stijging van de jaarlijkse bijdrage van circa € 16.000.

6. Intergenerationele armoede

Wij willen stappen maken in de transformatie in het sociaal domein en blijven inzetten op preventie. Dat doen wij onder andere door te investeren in het programma intergenerationele armoede, waarin kansrijk opgroeien centraal staat. De activiteiten zijn onder andere gericht op het vergroten van de bewustwording en onderzoek naar het gebruik van voorzieningen en behoeftes van inwoners. Dit kan worden gebruikt om op korte termijn en langere termijn werkwijzen aan te passen. In 2021 zetten we onder andere in op het herkennen van (intergenerationele) armoedeproblematiek. Het daarvoor benodigde bedrag is in de komende vier jaar € 1 miljoen. Wij stellen dit bedrag te dekken door de resterende € 400.000 uit de reserve innovatie zorg hier voor in te zetten en het resterende bedrag jaarlijks uit de algemene middelen te dekken.

7. Verhoging jaarlijkse storting reserve groot onderhoud De Swaneburg

Voor het groot onderhoud van de accommodaties die door de stichting de Swaneburg worden beheerd, reserveren wij jaarlijks een bedrag van €76.000 (de Swaneburg € 60.000 en de Drostenhal € 16.000). De stichting kan een beroep doen op deze reserve om het groot onderhoud uit te voeren. Na goedkeuring en na aanlevering van de nota's wordt het bedrag op de rekening van de stichting overgemaakt. De bedragen zijn gebaseerd op een meerjarenonderhoudsplanung (MOP), opgesteld door een externe partij. Een MOP geeft een planning voor tien jaar. De nieuwe MOP (eind 2018) van zowel de Swaneburg als de Drostenhal geeft aan dat er de komende jaren meer groot onderhoud gepleegd dient te worden. Het huidige jaarlijks te reserveren bedrag volstaat niet om het groot onderhoud voor de komende jaren uit te kunnen voeren. Na overleg met de stichting is geconcludeerd dat de jaarlijkse reservering voor de komende jaren met minimaal € 34.000 verhoogd dient te worden.

8. Verhoging jaarlijkse exploitatiebijdrage stichting De Swaneburg

Doordat de kosten voor de Swaneburg sterker stijgen dan de door ons toegekende loon- en prijsindexatie. De stichting heeft nauwelijks tot geen invloed op stijgende loonkosten (cao) en het stijgen van de toeslagen op gas en elektriciteit. Ook de kosten voor groot onderhoud stijgen jaarlijks. De verhoging van onze bijdrage vanaf 2021 met € 30.000 brengt de exploitatie van De Swaneburg in evenwicht. Voor de jaren vanaf 2021 kan de bijdrage dan weer conform de huidige

regeling worden geïndexeerd.

9. Aanleg fietspad Geeserstroom

In 2017 is het landschapsplan voor revitalisering van de Geeserstroom opgesteld. Dit plan is het resultaat van een proces met vertegenwoordigers uit het gebied (Werkgroep Geeserstroom) en diverse gebiedspartijen. Dit plan is opgesteld om een aantal aanpassingen te doen aan het natuurgebied de Geeserstroom en de Olde Ma. In de visie voor de Geeserstroom is een nieuw fietspad voorzien van Noord naar Zuid. De kosten voor de aanleg van dit betonnen fietspad (3,8 km) worden geraamd op € 500.000. De aanleg van het fietspad is aangemeld voor de provinciale subsidieregeling "Kwaliteitsimpuls Fietsnetwerk". Inmiddels is hiervoor een positieve beschikking afgegeven. Hierdoor worden de kosten voor de aanleg van dit fietspad geraamd op € 380.000. Wij stellen u voor om hier een investeringskrediet voor beschikbaar te stellen. De kapitaallasten van de aanleg van dit fietspad zijn € 13.000 vanaf 2022. Wij stellen voor de kapitaallasten te dekken uit de stelpost vervangingsinvesteringen, waar een specifiek deel is bestemd voor mobiliteitsvraagstukken.

10. Onderzoek fietsverbindingen

Wij geven graag een vervolg aan het eerdere onderzoek naar mogelijke fietsverbindingen. In 2020 zijn er diverse onderzoeken opgestart en afgerond. De uitvoering van de projecten, waarvoor onderzoek reeds heeft plaatsgevonden, zal plaatsvinden in het najaar 2020 en/of 2021. Er zal een separaat voorstel voor uw raad opgesteld worden. Wij zetten graag € 40.000 in voor nieuwe onderzoeken naar de verbetering van fietsverbindingen, zoals het EDS-plein/Station Coevorden, de schoolomgeving De Nieuwe Veste en de schoolroute Valsteeg (Dalen - Oosterhesselen). Wij stellen voor dit te dekken uit de stelpost vervangingsinvesteringen, net zoals bovenstaande ambitie nr. 9.

11. Project Achterste Erm (N376)

In verband met de snelheid en overlast van vrachtwagenverkeer op het kruispunt bij Achterste Erm heeft de provincie toezeggingen gedaan aan Dorpsbelangen Erm om aanpassingen te realiseren. Aangezien het hier gaat om een kruising van een provinciale weg en een gemeentelijke weg, zullen wij ook een deel aan dit project bijdragen. Het initiatief hiervan ligt bij de Provincie Drenthe. Vooralsnog gaan wij uit van een investering van € 100.000. Wij vragen u hier een investeringskrediet voor beschikbaar te stellen. De verwachte kapitaallast bedraagt € 4.000 per jaar. Net zoals ambitie 9 en 10 stellen wij voor dit mobiliteitsvraagstuk te dekken uit de stelpost vervangingsinvesteringen.

12. Fietspaden van asfalt naar beton

Zoals in de fietsnota omschreven, willen wij fietspaden van asfalt vervangen door fietspaden van beton. Zowel uit inspectie als uit de dagelijkse praktijk blijkt dat meerdere fietspaden meer dan gemiddeld onderhoud behoeven. De schade wordt veroorzaakt door boomwortels, veenverdroging, mol-gangen en de kwaliteit van de constructie. Om de kwaliteit structureel te verbeteren, is het nodig om de bestaande verhardingen van fietspaden om te bouwen tot betonfietspaden. Wij stellen voor hier in de komende drie jaren een investeringskrediet van € 200.000 per jaar voor beschikbaar te stellen. De kapitaallasten die met deze investeringen zijn gemoeid zijn € 4.000 per investering van € 200.000. De kapitaallasten beginnen in 2022 voor een bedrag van € 10.000 en lopen op naar € 16.000 in 2024.

13. Maatregelen niet actief beveiligde overweg

Prorail gaat, op basis van in 2020 gemaakte afspraken, de niet actieve beveiligde spoorwegovergang (NABO) Spoorbaan opheffen. In 2021 zal gestart worden met de uitvoering. De gemeentelijke bijdrage voor het opheffen van deze spoorwegovergangen bedraagt € 70.000 en zal na afronding van het project, in 2022, worden voldaan.

14. Project Mepperstraat, Meppen

Ten behoeve van de verkeersveiligheid op de doorgaande weg in Meppen zijn diverse gesprekken gevoerd door inwoners, plaatselijk belang en ons als gemeente. Naar aanleiding hiervan is er een plan opgesteld en deze is akkoord bevonden door alle partijen. De definitieve doorrekening moet nog plaatsvinden. Een eerste schatting wordt geraamd op een investering van € 450.000. De kapitaallasten van deze investering bedragen € 29.000.

15. Bestrijding eikenprocessierups

In Coevorden ervaren we veel overlast van de eikenprocessierups. Door de explosieve groei van de overlast van eikenprocessierups in 2018 hebben wij in 2019 prioriteiten gesteld en de ontwikkelingen rondom de rups gemonitord. Om de kosten beheersbaar te houden hebben wij in de loop van 2020 de gekozen prioritering moeten herzien. Gezien deze ontwikkeling hebben wij

keuzes gemaakt over de wijze waarop en de mate waarin wij de rups kunnen bestrijden. Dit betekent dat wij prioriteiten moeten stellen. Dus betekent dit dat wij niet alle nesten kunnen verwijderen en niet alle overlast kunnen wegnemen. De omvang is daarvoor te groot en zou een onevenredig beroep op de financiën en onze capaciteit doen. Op dit moment hebben wij structureel € 100.000 in onze programmabegroting opgenomen voor de bestrijding van de eikenprocessierups. Wij stellen voor dit budget vanaf 2021 structureel met € 120.000 te verhogen en in te zetten op de volgende prioriteiten:

- prioriteit 1: Scholen, kinderopvang/-dagverblijven, verzorgingshuizen, winkelcentra, buitensportaccommodaties en evenemententerreinen (preventieve en curatieve bestrijding);
- prioriteit 2: vastgestelde schoolroutes, forensenfietspaden en toeristische fietspaden binnen en buiten de bebouwde kom (preventieve bestrijding).

Dekking

Voor de dekking van de kosten voor de ontwikkelingen en ambities hebben wij in bovenstaande toelichting al een aantal specifieke budgetten genoemd, die wij in willen zetten ter dekking van de kosten. Deze sommen wij hier onderstaand op. Deze specifieke budgetten zijn niet voldoende om het totale pakket te dekken. Wij stellen voor het resterende deel te dekken uit de stelpost vrije begrotingsruimte. Het volume van deze stelpost is het begrotingssaldo, zoals wij dat in de tegel 'Financiële begroting' toelichten.

DEKKINGSVOORSTEL ONTWIKKELINGEN				
<i>(Bedragen x € 1.000)</i>				
	2021	2022	2023	2024
Omvang pakket ontwikkelingen	-661	-778	-539	-542
Dekking uit middelen Amateurkunst voor:				
- 1. Culturele gemeente	50	50	-	-
Dekking uit stelpost vervangingsinvesteringen, onderdeel mobiliteit, voor:				
- 9. fietspad Geeserstream	-	13	13	13
- 10. onderzoek fietsverbindingen	40	-	-	-
- 11. Project Achterste Erm	-	4	4	4
- 12. Fietspaden van asfalt naar beton	-	10	13	16
Dekking uit reserve innovatie zorg voor:				
- 6. Intergenerationele armoede	100	100	100	100
	Subtotaal dekking	190	177	130
		133		
Nog van dekking voorzien	-471	-601	-409	-409
Dekking uit stelpost vrije begrotingsruimte				
Omvang stelpost vrije begrotingsruimte	475	1.130	635	1.414
- Inzet voor ontwikkelingen 2021-2024	-471	-601	-409	-409
	Saldo stelpost vrije begrotingsruimte	4	529	226
		1.005		

Toelichting

Budget ondersteuning amateurkunst

Bij de Programambegroting 2019 is in de ambities besloten tot een structurele versterking van ons

cultuuraanbod en het uitdragen van dat cultuuraanbod. Dat draagt bij aan een breed toegankelijk en toekomstbestendig cultuuraanbod voor jong als oud. Wij willen in ieder geval de cultuurhistorie van de gemeente Coevorden meer zichtbaar maken en uitdragen. Één van de onderdelen van die ambitie is de ondersteuning van de amateurkunst. In de jaren 2021 en 2022 zijn wij culturele gemeente. Wij zien dat in die jaren een overlap zit op het zijn van culturele gemeente en de ondersteuning van amateurkunst. Daarom stellen wij voor om in deze twee jaren het budget voor amateurkunst te betrekken c.q. in te zetten voor het zijn van culturele gemeente.

Stelpost vervangingsinvesteringen, onderdeel mobiliteit

Omdat wij een aantal voorstellen doen voor mobiliteitsvraagstukken, stellen wij voor om de stelpost vervangingsinvesteringen voor een deel in te zetten. Aan deze stelpost is eerder structureel € 90.000 toegevoegd ter dekking van investeringen in mobiliteit. Hier is bij de Programmabegroting 2019 de kosten voor de zuidelijke ontsluitingsweg uit gedekt. Er is ruimte om de incidentele en structurele lasten van de ambities van dekking te voorzien. Het betreft de ambities 9, 10, 11 en 12:

- Aanleg fietspad Geeserstroomb;
- Onderzoek fietsverbindingen;
- Project Achterste Erm;
- Fietspaden van asfalt naar beton.

Reserve innovatie zorg

Wij hebben het programma 'Kansrijk opgroeien, voorkomen en doorbreken van intergenerationele armoede' vormgegeven. Dit programma is gericht op het voorkomen van problematiek en het doorbreken ervan. Dit moet leiden tot lagere uitgaven. Dit heeft eerste een investering nodig. Het daarvoor benodigde bedrag is in de komende vier jaar € 1 miljoen. Wij stellen voor dit bedrag te dekken door de resterende € 400.000 uit de reserve innovatie zorg hier voor in te zetten en het resterende bedrag voor de duur van het programma 2021-20204 uit de algemene middelen te dekken.

Stelpost vrije begrotingsruimte

Met de inzet van bovengenoemde dekkingsbronnen is een aantal ambities van dekking voorzien. Voor de andere ambities stellen wij voor om de stelpost vrije begrotingsruimte in te zetten als dekkingsbron. Deze is toereikend om de ambities te dekken. De bedragen op deze stelpost zijn het resultaat van de geactualiseerde begroting inclusief heroverwegingen. Na inzet blijft in 2024 een bedrag van ruim € 1 miljoen over als vrije begrotingsruimte voor toekomstige ontwikkelingen en investeringen.

Overige ontwikkelingen

Centrumvisie; ontwikkeling Markt, Haven, Citadelpunt, Weeshuisweide

Ook in 2021 gaat het Programma Binnenstad onvermoeibaar verder met het realiseren van haar programmadoelstellingen. Ten behoeve van de uitvoeringsambitie voor het Kasteelpark is in oktober 2019 een kostenraming opgesteld. Deze raming is opgesteld om uw raad een indicatie te geven van de kosten die gemoeid zijn met de realisatie van de in de visie opgenomen uitvoeringsambitie. De bedragen in de kostenraming zijn opgebouwd op basis van informatie van vergelijkbare situaties of basis van kengetallen. Daarvoor is externe deskundigheid ingehuurd om een zo goed mogelijke indicatie te kunnen geven. De kostenraming is nog niet definitief. De maatregelen in de 'Visie Kasteelpark Coevorden' worden gefaseerd uitgewerkt. Op basis van een goede uitwerking kan per (deel)project een heldere kostenraming en een goede aanbesteding plaatsvinden. We schatten in dat we in 2021 de volgende (deel)projecten uitwerken: Realisatie nieuwe parkeerplaatsen; Realisatie blauwe gracht; Herinrichting Weeshuisweide (drainage, paden en bomen); Realisatie berceau.

Het maken van een uitwerking kost geld. Op dit moment worden de projecten voor de nadere uitwerking van het Kasteelpark in kaart gebracht. Daarbij wordt geïnventariseerd welke kosten gemaakt moeten worden om de plannen uit te werken. Ook wordt onderzocht of er baten en/of subsidies kunnen worden gerealiseerd of gevonden. Indien de kosten voor uitwerking niet gedekt kunnen worden door het huidige budgetten dan zullen wij u verzoeken om hiervoor budget beschikbaar te stellen. Op basis van een uitwerking van de maatregelen en het onderzoek naar baten en/of subsidies volgt een separaat advies voor dekking van de uitvoering van de benodigde (deel)projecten. Wij behouden het bestaande budget van € 100.000 voor kosten die nog voortvloeien uit het "oude" Centrumplan, om deze hiervoor in te zetten. Het bedrag laten wij in 2021 incidenteel vrijvallen in het kader van de heroverwegingen. Dit lichten wij toe in de tegel

'Financiële begroting'.

Vastgoedregelingen – een vervolg

Met het deelproject 'Privaat Vastgoed' binnen het programma Centrum Coevorden willen wij als gemeente met het centrummanagement bevorderen dat eigenaren en ondernemers die stappen zetten, die leiden tot een geclusterd en aantrekkelijk (kern-) winkelgebied, en aan herbestemming van panden buiten het (kern-) winkelgebied. De huidige subsidieregelingen liepen tot 1 september 2020. Gezien het succes van de vastgoedregelingen geven we hier graag een vervolg aan. De regelingen/subsidies hebben in een behoefte voorzien, zijn actief gebruikt en leiden tot wenselijke ontwikkelingen in privaat vastgoed. Ook is er relatief veel goodwill gecreëerd, met name door de relatieve eenvoud van het proces en het proactief meedenken met de initiatiefnemer. Een tweede ronde van deze vastgoedregelingen is gewenst. Dit wordt door de Provincie Drenthe ondersteund. Daarom wordt er uitvoerig gesproken over het geven van een vervolg aan het huidige binnenstadfonds.

Investing De Nieuwe Veste (voorbereidingskrediet en investeringskrediet)

Met De Nieuwe Veste lopen gesprekken voor de oriëntatie op renovatie en/of nieuwbouw. Uw raad wordt hierover op korte termijn in een themabijeenkomst over geïnformeerd. Vooruitlopend op de te maken keuzes, die zeker tot nieuwe kapitaallasten leiden, hebben wij in de samenstelling van de Programmabegroting 2021 een stelpost gecreëerd die vanaf 2024 structureel € 200.000 bevat ter dekking van (een deel van) de kapitaallasten.

Centrum: fundaties Bentheimerpoort

Wij zijn in gesprek met een projectontwikkelaar om bestaande plannen zodanig aan te passen, dat de fundamente van de Bentheimerpoort zichtbaar worden. Deze aanpassing zal tot meerkosten leiden. Hierbij moet u denken aan een verlies van de verdien capaciteit op appartementen en extra kosten voor een kelderbak, het waterdicht maken van fundamente, het omleggen van kabels en leidingen, een latere start van de bouw.

Nieuwe MJOP in combinatie met verduurzaming

Door een externe partij wordt er een nieuwe MJOP opgesteld voor ons kernbezit. Hierin wordt tevens de aansluiting gezocht met de verduurzaming van al het gemeentelijk kernbezit. Het samenvoegen van grootonderhoud en verduurzaming is nodig om bij verduurzaming de juiste keuzes te maken. Hierbij valt o.a. te denken aan; gaan we een ketel nu vervangen of als hij is afgeschreven? Vervangen we radiatoren of kiezen we voor vloerverwarming? Vooral het tijdstip van vervanging en investering is belangrijk. Een eerste indicatie van het verduurzamen van alle kernbezit is € 14 mln. Hierin zullen nog keuzes gemaakt moeten worden en deze investering wordt uitgesmeerd over MJOP van 2021 t/m 2030.

Aanpassingen Klimaatadaptatie (gebiedsinrichting, woonvisie, biodiversiteit)

De stresstest die in 2019 is gedaan voor Coevorden is de basis voor maatregelen in het kader van de klimaatadaptatie. De uitkomsten van de stresstest worden gedeeld met zowel u als met uw raad. In verband met coronacrisis is de risicodialoog met inwoners, instellingen en bedrijven uitgesteld. Dit zal naar verwachting in 2021 plaatsvinden. De uitkomsten hiervan zullen worden opgenomen in het nog op te stellen Verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan (vGRP). Een financiële inschatting nog niet mogelijk doordat de dialoog met de samenleving en instanties nog niet heeft plaatsgevonden.

Programma 1 | Economie, onderwijs en cultuur

Bestuurlijke hoofdlijnen

De exacte gevolgen van de Coronacrisis laten zich op dit moment nog moeilijk voorspellen. Enerzijds vergroot het de kwetsbaarheden van onze regionale economie, anderzijds ontstaan er nieuwe perspectieven.

De verwachte toenemende werkloosheid vraagt van het economische beleid maximale focus op het behoud van werkgelegenheid en inzet op een betere aansluiting tussen vraag en aanbod op de arbeidsmarkt. Om aantrekkelijke vestigingsplaats te blijven voor ondernemers investeren we in onze bedrijventerreinen. Binnen de mogelijkheden die we hebben ondersteunen we ondernemers. Denk hierbij aan het legesvrij verruimen van terrasmogelijkheden voor de horeca en de advisering bij de omgang met corona-protocollen bij evenementen.

Economie

Samenwerking en een gezamenlijke inspanning van ondernemers, kennis- en onderwijsinstellingen en overheden in de regio versterkt de sociaal-economische positie van Zuidoost Drenthe ten opzichte van andere regio's in Nederland. Met een nieuwe focus en strategische agenda zal ook na 2021 de verdere ontwikkeling en professionalisering van Dutch TechZone van meerwaarde zijn voor een zichtbare, aantrekkelijke en samenwerkende regio. Daarnaast verwachten we veel van de diverse projecten gericht op de pijlers "werken", "welzijn" en "wonen" van de regiodeal Zuid en Oost Drenthe als bijdrage aan een lerende en innovatieve regio. Voorbeelden zijn stimuleren van sociaal en duurzaam ondernemerschap en versterking van leefbaarheid in (kleine) kernen.

Toerisme en recreatie

Toerisme en recreatie is een van de pijlers onder onze lokale economie. In de zomer van 2020 hebben nog meer Nederlanders Drenthe ontdekt als een uitstekende vakantiebestemming. Voor behoud en versterking van een vitale recreatieve sector is investering in wandel- en fietsinfrastructuur en een kwaliteitsimpuls voor de verblijfsrecreatie van belang. In 2021 actualiseren we in afstemming met samenwerkende partners, waaronder het recreatieschap en de Hondsrug-gemeenten, de beleidsagenda voor de vrijetijdseconomie.

Onderwijs

Op basis van het in 2019 vastgestelde Integraal Huisvestingsplan zal in 2021 de eerste fase van de plannen worden uitgevoerd. Voor De Nieuwe Veste geldt dat in 2021 de verdere planvorming voor (ver)nieuwbouw wordt voorbereid. Inzet hierbij is behoud en versterking van volwaardige functie van het voortgezet onderwijs in Coevorden. Dit vraagt om versterking van de samenwerking met het bedrijfsleven. Het net geopende Fablab is hiervan een mooi en zichtbaar voorbeeld.

Culturele gemeente 2021-2022

In 2021-2022 vieren we samen met onze inwoners dat we Culturele gemeente van Drenthe zijn. Een jaar dat onder het thema 'Verbonden in Verhalen' bol zal staan van diverse activiteiten en enkele grootse evenementen voor jong en oud. Tegelijk met de viering van het cultureel jaar geven we samen met culturele instellingen en verenigingen invulling aan nieuwe kaders voor het gemeentelijk beleid. Uitgangspunt daarbij is dat kunst en cultuur in veel gevallen betekenis en (meer)waarde krijgt in relatie tot andere sociaal-maatschappelijk en economische doelstellingen.

Beleidskaders

Voor economie, onderwijs en cultuur zijn de volgende documenten van belang:

- Economische visie
- Beleidsagenda Vrijetijdseconomie
- Integraal Huisvestingsplan 2019-2034

Wat willen wij bereiken?

Goed onderwijs

Doel van het voorschoolse- en onderwijsachterstandenbeleid is dat alle kinderen de kans krijgen zich te ontwikkelen op een zodanige manier dat zij hun schoolloopbaan kunnen afsluiten met een startkwalificatie en zij kunnen deelnemen aan de samenleving. Daarom zetten wij in op beleidsontwikkeling en implementatie nieuwe wetgeving Voor- en Vroegschoolse Educatie (VVE) (2020). Door het wijzigen van de wetgeving in 2020 krijgen wij meer middelen tot onze beschikking.

Activiteiten

Inhoudelijke kwaliteitsslag VVE

Omschrijving (toelichting)

In 2021 gaan we door met de ingezette kwaliteitsslag. We gaan geen nieuwe ontwikkelingen inzetten. De afgelopen drie jaren zijn er verschillende nieuwe wetgevingen ingevoerd. We hebben ingezet op taalontwikkeling, doorgaande leerlijnen en laagtaalvaardige ouders. In 2021 willen we alle wijzigingen van de afgelopen jaren doorontwikkelen in alle organisaties. Dus inzet op taalontwikkeling, gebruik van een kindvolgsysteem, warme overdracht. En we blijven ouders betrekken bij de taalontwikkeling. Door de coronacrisis is de kwaliteitsontwikkeling in 2020 op een laag pitje gekomen, maar heeft niet stilgestaan. In 2021 hopen we hier weer volop mee aan de slag te kunnen.

Portefeuillehouder

J. Huizing

Startdatum: 01-01-2016 Einddatum: 31-12-2021

50%

Toegankelijk en bereikbaar onderwijs

Wij willen aan alle kinderen toegankelijk en bereikbaar onderwijs kunnen bieden door het in stand houden van kwalitatief goede onderwijsvoorzieningen in onze gemeente, dan wel in samenwerking met andere gemeenten.

Activiteiten

Integraal Huisvestingsplan (IHP)

Omschrijving (toelichting)

In 2019 heeft uw raad ingestemd met het Integraal Huisvestingsplan (IHP). De uitvoering hiervan zal de komende jaren plaatsvinden in verschillende fasen. In 2021 zullen de kredieten voor obs Burgermeester Wessels Boer geactiveerd worden voor een tussentijdse opwaardering. Hierdoor wordt de school toekomstbestendig gemaakt voor de komende vijfentwintig jaar. Er wordt rekening gehouden met vernieuwende onderwijsconcepten en verduurzaming van het gebouw. Ook zal ruimte worden gecreëerd voor een kindvoorziening. De verwachting is dat in 2022 de kredieten voor de scholen in Schoonoord geactiveerd zullen worden. Gesprekken om deze plannen te verwezenlijken zijn inmiddels opgestart. Met het bestuur van Scholengemeenschap De Nieuwe Veste worden plannen gemaakt voor (ver)nieuwbouw. Hiervoor is in 2021 een bedrag voor onderzoek en ontwikkeling opgenomen. In het komende jaar verwachten wij voor De Nieuwe Veste het functioneel en technisch programma van eisen op te stellen. Daarnaast verwachten wij een architect te selecteren om een begin te maken met de ontwerpfase. Jaarlijks bij de Programmabegroting actualiseren wij het IHP.

Portefeuillehouder

J. Huizing

Startdatum: 01-04-2017 Einddatum: 31-12-2034

Dutch TechZone: de industriële hotspot van Nederland

Wij verwachten veel van Dutch TechZone (DTZ); het belangrijke regionale samenwerkingsproject tussen onze gemeente en de gemeenten Emmen, Hardenberg en Hoogeveen, de provincie Drenthe en het rijk. Al sinds 2017 werken wij in dit samenwerkingsverband nauw samen met ondernemers en onderwijsinstellingen om onze regio te profileren als een regio die staat voor economische

vitaliteit en excellent vakmanschap in met name de maakindustrie. Na de evaluatie in 2020 zal in 2021 het besluit tot verlenging DTZ moeten worden genomen. De doelstelling is om in 2030 dé industriële hotspot van Nederland te zijn. Dit realiseren wij dit door een krachtige samenwerking tussen bedrijven, onderwijs- en kennisinstellingen en overheden.

Activiteiten

Clustervorming en ondernemerschap

Omschrijving (toelichting)

Dutch TechZone zorgt voor naamsbekendheid van de regio waarbij in alle gevallen excellent vakmanschap voorop staat (hybride georganiseerd: leerlingen in bedrijven, werknemers in school). Het Skills4future project is hiervan het eerste voorbeeld. Het jaarplan 2020 geeft een concrete aanzet voor de komende jaren om in 2030 te worden gezien als de industriële hotspot van Nederland. Dit wordt gerealiseerd door per jaar 5 nieuwe parels uit te vergroten en worden per jaar minimaal 3 nieuwe proposities gerealiseerd (nieuw of bestaand). Dutch TechZone wil ook fungeren als de bruggenbouwer tussen de drie O's (Ondernemingen, Onderwijs/kennisinstellingen en Overheid) en biedt daarvoor een open source content platform aan waar geïnteresseerden de benodigde informatie kunnen vinden.

De bedrijvenregeling is in 2020 weer opengesteld voor de 3 Drentse gemeentes van Dutch TechZone en heeft tot doel om bedrijven een financiële stimulans te geven de voorgenomen investeringen te doen.

Portefeuillehouder

S. Stegen

Naamsbekendheid en Regiobranding

Omschrijving (toelichting)

In 2030 staat de regio Dutch TechZone (inter-)nationaal bekend als de technische hotspot en excellent vakmanschap. Klaar voor de toekomst, en staat Dutch TechZone in de top 3 van meest succesvolle regio's van Nederland. In het jaarplan 2020 zijn concrete projecten benoemd welke in 2021 een vervolg zullen krijgen. Naast de bestaande bedrijvenregeling is ook Skills4Future gestart. Skills4Future stimuleert innovatie en de onderlinge samenwerking in de Dutch TechZone. Digitale ontsluiting van kennis en gegevens via het content platform zorgt er voor dat we eenvoudiger de samenwerking kunnen vinden en het kennisniveau excelleert.

Portefeuillehouder

S. Stegen

Onderwijs en arbeidsmarkt

Omschrijving (toelichting)

De realisatie van Fablab Coevorden draagt bij aan het stimuleren van interesse in techniek van kinderen van het PO kinderen. Deze interesse draagt bij aan een voldoende instroom van leerlingen vanaf het primair onderwijs naar technische profielen c.q. doorlopende leerlijnen PO/VO/MBO/HBO, alsmede aansluiting bij Rijksuniversiteit Groningen, Technische Universiteit Twente en Wageningen University & Research. De hybride verbinding met de arbeidsmarkt is vormgegeven in Skills4Future en Sterk Techniek Onderwijs, in 2020 is de basis gelegd. In het jaarplan 2020 zijn naast deze gestarte projecten, die doorlopen in 2021, ook nog andere mogelijke initiatieven benoemd om verbinding tussen arbeidsmarkt en onderwijs te versterken. Deze moet nog verder worden uitgewerkt.

Portefeuillehouder

S. Stegen

Versterken economische structuur

Wij voorzien in de behoefte van de ondernemers. Wij scheppen ruimte voor ondernemerschap en dragen bij aan een omgeving waar het prettig ondernemen en werken is. Wij werken op structurele wijze samen met bedrijven en onderwijs om de lokale sociaal economische structuur te versterken. Wij versterken de band met onze agrariërs. Wij onderzoeken hoe wij innovatieve of startende

ondernemers zo goed mogelijk de ruimte kunnen geven. Ook ondersteunen en stimuleren wij bedrijven in het maatschappelijk verantwoord ondernemen. Wij zetten in op kennis, inspiratie en innovatie en leggen de hiervoor nodige regionale en internationale verbanden.

Activiteiten

Ondernemersdienstverlening

Omschrijving (toelichting)

Wij optimaliseren de dienstverlening, zorgen dat het relatiemanagement op orde is en voorzien ondernemers zo snel en goed mogelijk van antwoord. We maken hierbij gebruik van de resultaten van de ondernemerspeiling 2020. In 2021 wordt het voor ondernemers digitaal gemakkelijker en aantrekkelijker om met ons in contact te komen. Daarnaast implementeren we de aanbevelingen vanuit de klantreis werkgeversdienstverlening.

Portefeuillehouder

S. Stegen

Toekomst bedrijventerreinen

Omschrijving (toelichting)

Letterlijke ruimte om te ondernemen is belangrijk. Daarom gaan wij met creativiteit en daadkracht aan de slag om onze industrierreinen representatiever te maken. We geven uitvoering aan het actieplan 'Revitalisering bedrijventerreinen'. Verduurzaming is hierbij een aandachtspunt, waar we ook in provinciaal verband mee aan de slag gaan.

Portefeuillehouder

S. Stegen

Verbinding arbeidsmarkt-onderwijs

Omschrijving (toelichting)

Onder andere door samen met partners een Fablab in Coevorden te realiseren stimuleren wij jongeren om een technische opleiding te kiezen die aansluit bij de personeelsbehoefte van de bedrijven in onze regio. Doorlopend steunen wij initiatieven die bedrijfsleven en onderwijs met elkaar in contact brengen, zoals 'onderwijs ontmoet ondernemers'.

Portefeuillehouder

S. Stegen

Versterken ondernemersklimaat

Omschrijving (toelichting)

Ondernemersklimaat gaat over de mate waarin bedrijven het gevoel hebben dat ze de ruimte hebben om zich optimaal te ontwikkelen. De wijze waarop we, door samen met ondernemers met een gezamenlijke ambitie uitvoering geven aan de economische visie 'Coevorden onderneemt!' is intrinsiek gericht op het verbeteren van de voorwaarden voor ondernemers, en dus het ondernemersklimaat. Maar ook de activiteiten in het kader van Dutch Techzone, de Regiodeal en het Drentse programma 'Ik ben Drents ondernemer' en andere samenwerkingsverbanden dragen bij aan dit onderwerp. Het gaat daarbij om zaken als netwerken, kennisontwikkeling en valorisatie van kennis door samenwerking tussen kennisinstellingen en bedrijven. De invloed van de Coronapandemie op de economie vraagt om nieuwe accenten, die we samen met ondernemers in de komende tijd zetten.

Portefeuillehouder

S. Stegen

Het natuurschoon en de cultuurhistorische waarden benutten voor de recreatieve en toeristische sector

Wij laten ontwikkelingen in de binnenstad van Coevorden bijdragen aan een betere verbinding tussen stad en buitengebied. Voor de versterking van de toeristische- recreatieve sector is van

belang om te blijven investeren in een goede toeristisch-recreatieve infrastructuur (wandelen en fietsen), maar ook een kwaliteitsimpuls van de verblijfsrecreatie/vakantieparken is noodzakelijk. Samen met ondernemers, andere partijen en andere gemeenten gaan wij de kansen en mogelijkheden verkennen.

Activiteiten

Verbeteren toeristische fiets- en wandelinfrastructuur (beleving en voorzieningen)

Omschrijving (toelichting)

In de inmiddels vastgestelde fietsnota is veel aandacht voor fietspaden met toeristische waarde. Het ligt bijvoorbeeld in de planning om een aantal fietspaden, waaronder de route Aalden - Landal Aelderholt - Gelpenberg en een fietspad langs de Geeserstream, te realiseren cq te verbeteren. Het wandelknooppuntennetwerk, dat in samenwerking met het Recreatieschap Drenthe gerealiseerd wordt, zal in 2021 afgerond worden. Fase 1 zal in het najaar van 2020 geopend worden, fase 2 in 2021. Wanneer dit project is afgerond ligt in elke toeristisch aantrekkelijke regio in de gemeente een prachtig wandelknooppuntennetwerk, inclusief routeborden en routekaarten.

Portefeuillehouder

S. Stegen

Vitaliseren vakantieparken

Omschrijving (toelichting)

De provincie Drenthe heeft de ambitie uitgesproken dat Drenthe dé toeristische en recreatieve provincie van Nederland gaat worden. Hiervoor is het Actieprogramma Vitale Vakantie Parken Drenthe gestart. En met de provincie heeft de gemeente Coevorden en alle gemeenten in Drenthe deze ambitie met enthousiasme onderschreven. Want deze ambitie sluit naadloos aan bij onze eigen ambitie en doelen zoals we vaststelden in ons Bestuursprogramma en in de Beleidsagenda Vrijtijdseconomie. We willen onze economie versterken door het benutten van de kansen die de veelheid en verscheidenheid aan natuurschoon en cultuurhistorische waarden in onze gemeente biedt. Hiervoor is het nodig het vrijetijdsaanbod in onze gemeente vraaggericht is, onderscheidend vermogen heeft en een hoogwaardige kwaliteit kent. Het doel is om enerzijds een aantrekkelijke gemeente te zijn om in te recreëren en te ondernemen, en anderzijds een verhoging van het aantal bezoekers, die langer verblijven en meer besteden.

Wat is ervoor nodig om deze ambitie en doelen te realiseren? Een deel van de ingrediënten is aanwezig: een fantastische natuur, veel en goede fietspaden, mooie, oude dorpjes met cultuurhistorische waarde, veel wandelmogelijkheden, enz. En aan een deel van de ingrediënten moeten we werken. Toerisme en recreatie vraagt om kwalitatief goede, bij de wens van de verschillende doelgroep aansluitende accommodaties. Er is een aantal aandachtspunten, die verdere ontwikkeling van het toerisme kunnen belemmeren, zoals weinig diversiteit in het aanbod van verblijfsrecreatie, onvoldoende vraaggerichtheid van de verblijfsrecreatie en onvoldoende innoverend vermogen en actuele kennis om in te kunnen springen op de veranderende (recreatie)markt.

Samen met de 17 parken die binnen het programma Vitale Vakantie Parken Coevorden vallen maken we een plan op welke wijze zij in de toekomst verder kunnen door hun marktwaarde te versterken, mogelijk sociale maatschappelijke knelpunten en ondermijning op te lossen en het oorspronkelijke doel van een vakantiepark weer centraal te stellen. Daar waar dit wenselijk is maken we een toekomstplan op een nieuwe bestemming. In 2021 gaan we verder in de eerste fase, die in 2020 is gestart en doorloopt tot eind 2021. Met een vijftal parken werken we verder aan een plan per park. De vier parken rondom het Ermermeer (Ermerstrand, Primo, Secundo en Ermerzand) worden vanuit één visie op dit recreatiegebied benaderd. Het vijfde park, De Tip in De Kiel, krijgt mogelijk een geheel of gedeeltelijk andere bestemming. Eind 2021 ronden we fase 1 af. Dit betekent dat we met deze vijf parken en enkele parken die gaan excelleren een toekomstplan hebben gemaakt of hebben vastgesteld dat dit niet haalbaar is.

Portefeuillehouder

S. Stegen

Vrijtijdsnota 2022-2026

Omschrijving (toelichting)

De beleidsnota Vrijtijdseconomie 2017 - 2021 loopt in 2021 ten einde. In het najaar van 2021 zal een nieuwe of gewijzigde Vrijtijdsnota gepresenteerd worden aan uw raad. Er zal dan een voorstel gemaakt worden met daarin de benodigde financiële middelen voor deze nieuwe of herziene nota.

Portefeuillehouder

S. Stegen

Een bloeiend cultureel leven

In het bestuursakkoord is een heldere ambitie voor kunst en cultuur geformuleerd. Wij investeren in een bloeiend cultureel leven met een sterke culturele infrastructuur die het aantrekkelijk(er) maakt om in onze gemeente te wonen, te werken en te verblijven. Met als ultiem moment de viering van 350 jaar Ontzet van Coevorden als Culturele gemeente van Drenthe in 2022. Halverwege 2019 is dit als speerpunt voor kunst en cultuur gemarkeerd. Wij zijn er van overtuigd dat het samen met de sector en samenleving toewerken naar het zijn van Culturele gemeente van Drenthe een impuls geeft aan onze ambitie.

Activiteiten

Nieuwe kaders kunst en cultuur

Omschrijving (toelichting)

In deze bestuursperiode komen we met nieuwe kaders voor kunst en cultuur. De voorbereiding daarvan loopt gelijk op met de voorbereiding op het zijn van culturele gemeente van Drenthe in 2021 en 2022. Daarmee geven we ook concreet invulling aan de pijler 'Versterken' in het programmaplan 'Verbonden in Verhalen.' Samen met de culturele instellingen en verenigingen in onze gemeente en met onze partners in de regio gaan we in 2021 met deze nieuwe kaders aan de slag. We gaan op zoek naar de waarde van kunst en cultuur in de Coevorder samenleving en wat wij als overheid kunnen doen om die waarde te vergroten, te stimuleren, waar nodig te herstellen. De kracht van cultuur is dat zij niet altijd en alleen op zichzelf staat, maar in verbinding met andere thema's van nog grotere waarde kan zijn. Onze inzet is om tot vernieuwend en op de toekomst gericht beleid te komen, waar inwoners zich in herkennen en waarmee het culturele leven in de gemeente verder tot bloei kan komen.

Portefeuillehouder

J. Huizing

Culturele gemeente 2021-2022

Omschrijving (toelichting)

Het programmaplan 'Verbonden in Verhalen' (januari 2020) is de basis voor de verdere voorbereiding op het zijn van culturele gemeente van Drenthe in 2021 en 2022. Dit programmaplan komt voor het overgrote deel voort uit de ideeën die inwoners in november 2019 indienden. Dit ambitieuze plan werken wij in 2021 verder uit met initiatiefnemers, verenigingen, instellingen: wie ook maar mee wil doen om van dit jaar een bijzonder cultureel jaar te maken. Het projectteam jaagt aan, brengt partijen bij elkaar en zorgt voor de randvoorwaarden (organisatorisch, financieel). Het team ondersteunt initiatiefnemers zoveel mogelijk om alle mooie plannen te kunnen realiseren. We starten het culturele jaar feestelijk in de zomer van 2021.

Portefeuillehouder

J. Huizing

Beleidsindicatoren

Indicator	Eenheid	Jaar	Waarde Coevorden
Banen	per 1.000 inw 15-64jr*	2019	668,90
Absoluut verzuim	per 1.000 leerlingen	2017	0,20
Relatief verzuim	per 1.000 leerlingen	2018	32,00
Demografische druk	%	2020	82,80%
Vestigingen	per 1.000 inw 15-65jr	2019	147,30
Funcziemenging	%	2019	48,40%
WOZ-waarde woningen	€	2016	€ 185.000
WOZ-waarde woningen	€	2017	€ 187.000
WOZ-waarde woningen	€	2018	€ 192.000
WOZ-waarde woningen	€	2019	€ 197.000
WOZ-waarde woningen	€	2020	€ 210.000
<i>* Meeteenheden zijn gewijzigd ten opzichte van vorige publicatie</i>			

Wat mag het kosten?

Wij hebben de volgende uitgaven en inkomsten begroot.

Bedragen x €1.000

Exploitatie	2021	2022	2023	2024
Lasten				
Kunst en cultuur	1.232	1.283	1.045	1.044
Onderwijs	1.485	1.385	1.385	1.385
Leerlingenvervoer	680	680	680	680
Recreatie en toerisme	485	447	457	456
Economische structuurversterking	482	446	431	431
Totaal Lasten	4.364	4.241	3.998	3.997
Baten				
Kunst en cultuur	104	194	4	4
Onderwijs	1.084	1.084	1.084	1.084
Leerlingenvervoer	4	4	4	4
Recreatie en toerisme	9	9	9	9
Economische structuurversterking	29	29	29	29
Totaal Baten	1.230	1.321	1.131	1.131
Gerealiseerd saldo van baten en lasten	-3.134	-2.920	-2.868	-2.866
Onttrekkingen				
Kunst en cultuur	0	0	0	0
Onderwijs	0	0	0	0
Recreatie en toerisme	0	0	0	0
Economische structuurversterking	140	31	20	20
Totaal Onttrekkingen	140	31	20	20
Stortingen				
Onderwijs	0	0	0	0
Economische structuurversterking	0	0	0	0
Totaal Stortingen	0	0	0	0
Mutaties reserves	140	31	20	20
Begroot resultaat	-2.994	-2.889	-2.848	-2.846

Programma 2 | Werk, jeugd en zorg

Bestuurlijke hoofdlijnen

In de kaderbrief 2021 en de halfjaarrapportage 2020 is al melding gemaakt van de (structurele) tekorten in het sociaal domein vanaf 2020. Uw raad heeft hierover in de raadsvergadering bij de behandeling van de halfjaarrapportage van 22 september ook over gesproken. Voor het overgrote deel zijn dit autonome ontwikkelingen waar we als gemeente niet direct invloed op hebben, maar waar we wel mee te maken hebben. De tekorten zijn een feit, hoe ze ook ontstaan zijn en het college neemt haar verantwoordelijkheid. Wij kiezen er nadrukkelijk voor om het terugdringen van deze tekorten op ons te nemen. Wij stellen voor om een proces in te richten, waarbij integraal vanuit het sociaal domein besparingsmogelijkheden in beeld worden gebracht waaruit het college en raad voorstellen kunnen doen om de tekorten meerjarig en structureel op te lossen. Dit vergt tijd. We maken een start in het vierde kwartaal van 2020 en ronden deze exercitie af in het eerste kwartaal van 2021, zodat de opbrengst hiervan kan worden meegenomen in de Kaderbrief 2022. U heeft aangegeven betrokken te willen worden bij dit proces onder andere door mee te denken over mogelijke besparingen. In het proces dat wij voor ons zien, zal uw raad dan in positie worden gebracht. E.e.a. wordt voorbereid met de griffie en het seniorenconvent.

Transformatie

De transformatie in het sociaal domein geven wij vorm door te sturen op onze toegang en inkoop en door in te zetten op preventie. Dit vraagt om een doorontwikkeling van het sociaal team. De monitor Sociaal Domein werken we verder op en gaan we gebruiken om te sturen op de taakstelling. De monitor biedt een instrument om te kunnen sturen op de beweging die we willen maken en zien wij als belangrijk onderdeel om onze ambities te realiseren. Deze informatie helpt ons en u bij het maken van keuzes.

In deze begroting gaat het niet alleen om het terugdringen van het tekort. We werken samen met onze partners door aan een gezondere en sterkere gemeente. Een gemeente waar inwoners zelfredzaam zijn en zo min mogelijk een beroep hoeven te doen op die gemeente. En waar dat wel nodig is, staan wij klaar. Er komen een aantal wetswijzigingen aan vanuit het Rijk, bijvoorbeeld op het gebied van schuldhulpverlening en de invoering van de nieuwe Wet Inburgering per 1 juli 2021. De voorbereidingen daarvan treffen we binnen onze gemeente. Maar waar dat beter is, trekken we regionaal op in bijvoorbeeld BOCE-verband.

Kansrijk opgroeien

We maken in 2021 werk van het doorbreken van generatie armoede, door middel van de start van het programma 'Kansrijk opgroeien'. Met het programma leggen we een fundament waarmee de kansen worden vergroot van kinderen die in situaties leven waarin armoede van generatie op generatie wordt doorgegeven. De kracht van het programma is de breedte van de aanpak met interventies in privédomein, in onderwijs en sociale ruimte, werk en inkomen, de ruimtelijke omgeving en initiatieven vanuit inwoners zelf. Er worden met inwoners effectievere werkwijzen ontwikkeld in preventie en in de ondersteuning van kinderen en hun ouders. Dit gebeurt eerst in Poppenhare, Lootuinen en Tuindorp om, als deze succesvol zijn, de werkwijzen te verbreden naar de hele gemeente. Samenwerking met inwoners en partners, integraliteit en innovatie staan in de aanpak centraal. In deze begroting vindt u daar ook een financieel voorstel voor. Het is een diepte investering waar op korte termijn verandering in werkwijze zichtbaar zal zijn, maar het maatschappelijke effect meer op lange termijn zichtbaar wordt.

Jeugdhulp

Voor wat betreft jeugdhulp zullen wij de aanbevelingen uit het Rekenkameronderzoek implementeren. Ook de moties die over jeugd en jeugdhulp, mede in relatie tot het onderwijs, die zijn aangenomen bij de Kadernota over dit onderwerp zullen wij hierin betrekken.

Re-integratie

Voor de arbeidsmarkt gaan we aan het werk met 'Simpel Switchen in de re-integratieketen'. We kijken naar een meer integrale benadering van de Wmo en de Participatiewet en onderzoeken hoe we de ondersteuningsbehoefte centraal kunnen stellen i.p.v. de regeling waar iemand zich voor meldt. We houden ook rekening met het aflopen van de ondersteuningsmaatregelen van het Rijk (de TOZO en de NOW) in 2021. Wat de effecten hiervan zijn moet worden bezien. De eerste effecten zien we mogelijk in het vierde kwartaal van 2020, maar we weten medio 2021 pas meer over wat de gevolgen zijn voor onze gemeente.

Beleidskaders

De wettelijke taken zijn de norm voor onze uitvoering. Daarnaast zijn voor werk, jeugd en zorg de volgende documenten van belang:

- Beleidsplan Sociaal domein Samen Krachtig 2017-2020
- Beleidsplan Ondersteuning minima op maat 2017-2021
- Stimuleringsprogramma Gezond in Coevorden

Wat willen wij bereiken?

Aanpakken laaggeletterdheid

We doorbreken het taboe op laaggeletterdheid en vergroten de taalvaardigheid van onze inwoners van jong tot oud. We richten ons op het bestrijden en voorkomen. Brede bewustwording bij organisaties en instellingen en bij onze inwoners is daarvoor van belang. In 2021 gaan we door met onze aanpak en willen we opnieuw 124 laaggeletterde volwassenen bereiken met een passend taaltraject. Waarbij we er nadrukkelijk voor kiezen om vooral in te zetten op het vergroten van het bereik van laaggeletterde inwoners met Nederlands als eerste taal (NT1).

Activiteiten

Taalontwikkeling en vergroting woordenschat

Omschrijving (toelichting)

Het onderwijsachterstandenbudget is voornamelijk bedoeld voor voor- en vroegschoolse educatie (VVE). Ook in 2021 gaan we verder met de ingezette lijnen als het gaat om taalontwikkeling. Dit doen we samen met kinderopvangpartijen en scholen. We gebruiken de lijn 'Tel mee met Taal' bestaande uit Boekstart, Boekstart in de kinderopvang en de bibliotheek op school. Daarnaast gebruiken alle kinderopvangpartijen en een groot deel van de scholen de woordenschatmethodiek 'LOGO 3000'. Omdat een kind niet alleen op school leert, wordt nu ook op een aantal plekken geprobeerd laagtaalvaardige ouders te ondersteunen in hun taalontwikkeling. Dit gebeurt met 'Ei van Columbus', de oudercomponent van 'LOGO 3000'. In 2021 willen we met al deze activiteiten verder aan de slag. Daarnaast willen we projecten, die door de crisis zijn stilgelegd weer oppakken.

Portefeuillehouder

J. Huizing

Vergroten bereik doelgroep NT1

Omschrijving (toelichting)

In 2020 is er binnen de Arbeidsmarktregio Drenthe een nieuw Regionaal Programma Laaggeletterdheid opgesteld. Het regionale programma sluit aan bij de lokale aanpak. Uit onderzoek blijkt dat er veel laaggeletterde NT1'ers zijn waarvan maar een klein deel wordt bereikt. De Arbeidsmarktregio Drenthe wil zich de komende jaren richten op het versterken van de basisvaardigheden van deze doelgroep. In Coevorden gaan we hier aan bijdragen door onder andere een nieuwe werkwijze voor het afnemen van de basismeter. Dit is een screeningsinstrument om laaggeletterdheid te herkennen. Hierin werken we samen met het Taalpunt.

Daarnaast integreren we het bereiken van laaggeletterden ook in het programma van Culturele gemeente.

Portefeuillehouder

Actief deelnemen aan de samenleving

We vinden het belangrijk dat onze inwoners actief deelnemen aan de samenleving. Door het doen van betaalde arbeid, vrijwilligerswerk en/of het geven van informele hulp. Het doel van onze ondersteuning is om meer inwoners met een grotere afstand tot de arbeidsmarkt of met een arbeidsbeperking aan betaald werk te helpen.

Ook willen we de verbinding tussen vrijwilligersvraag en -aanbod blijven verbeteren. Veel verenigingen en stichtingen in onze gemeente hebben te maken met hetzelfde probleem. Namelijk het werven en behouden van vrijwilligers. Daar komt nog bij dat de 'traditionele' vrijwilliger, die zich voor langere tijd in een bepaalde functie aan een vereniging verbindt, verdwijnt.

Activiteiten

Vrijwillige maatschappelijke inzet

Omschrijving (toelichting)

2021 is het jaar van de vrijwillige inzet, daar gaan we samen met het steunpunt vrijwilligers de nodige aandacht aan besteden. Daarnaast zal in 2021 de inventarisatie van informele hulp afgerond zijn. We brengen het aanbod aan informele hulp breed onder de aandacht. Aansluitend willen we, waar mogelijk, inzetten op hiaten tussen informele en formele hulp.

Portefeuillehouder

J. Brink

Simpel Switchen

Omschrijving (toelichting)

Eén van onze leidende principes is het bieden van integrale ondersteuning. Niet de regeling, maar de ondersteuningsbehoefte van de inwoner is leidend. Door de voorzieningen dagbesteding, beschut werk en baanafsprakbaan beter op elkaar te laten aansluiten zien we kansen om inwoners met een beperking in een kwetsbare positie in de samenleving en op de arbeidsmarkt beter te laten meedoen.

We werken verder uit hoe de WMO en de Participatiewet elkaar kunnen versterken waarbij we als doel hebben doorlopende ontwikkelijnen te maken waarbij nog sterker het accent komt te liggen om doorgroei naar loonvormende arbeid.

Portefeuillehouder

J. Brink

Actieve deelname vergunninghouders

De invoering van de nieuwe Wet inburgering, waarvan de ingangsdatum is verschoven van 1 juli 2021, wordt in 2020 en de eerste helft van 2021 verder voorbereid. In het nieuwe stelsel krijgen gemeenten de regie over de inburgering. De vijf kernprincipes van de wet zijn tijdig starten, snelheid, maatwerk, dualiteit (combineren van leren van de taal en participatie) en kwaliteit. Gemeenten krijgen een centrale rol in de intake, de begeleiding van de inburgeringsplichtige vergunninghouders en de inkoop van de leerroutes inburgering. Het doel van de nieuwe wet is dat inburgeringsplichtige vergunninghouders vanaf het eerste moment goed worden begeleid zodat zij zo snel en volwaardig mogelijk kunnen meedoen in de Nederlandse samenleving, bij voorkeur via betaald werk.

Activiteiten

Nieuwe inburgeringswet

Omschrijving (toelichting)

In Coevorden zijn wij door de inzet van pilots bezig met het experimenteren op verschillende thema's van de nieuwe wet (regie vanaf het moment van opvang, het afnemen van de brede intake, de samenwerking met het COA, duale trajecten en de financiële ontzorging). De pilots worden (tussentijds) geëvalueerd en de resultaten worden meegenomen in de deels nog te ontwikkelen reguliere werkwijze rondom de nieuwe wet.

Vanuit Coevorden nemen wij verder deel aan verschillende werkgroepen op arbeidsmarktregio Drenthe niveau. Zo nemen wij actief deel aan de werkgroep inkoop leerroutes inburgering. Wij zijn verantwoordelijk om een sluitend inburgeringsaanbod te doen. Dit aanbod omvat, naast een van de drie leerroutes (onderwijsroute, B1-route en Z-route), in ieder geval kennis van de Nederlandse maatschappij (KNM), Module Arbeidsmarkt & Participatie (voorheen Oriëntatie op de Nederlandse Arbeidsmarkt) en het participatieverklaringstraject (PVT). Wij bereiden de aanbesteding van de leerroutes inburgering in de werkgroep voor en zetten dit op proces.

Daarnaast nemen wij vanuit Coevorden actief deel aan de werkgroep financiële ontzorging en de werkgroep brede intake/PIP. Hierin staat het delen van informatie centraal, maar ook het opleveren van producten of een werkwijze. Hierbij kan gedacht worden aan formats voor de brede intake en het persoonlijk plan inburgering en participatie (PIP).

Portefeuillehouder

J. Brink

Volwaardig meedoen in de maatschappij

Omschrijving (toelichting)

Wij vinden het belangrijk om vergunninghouders sneller en duurzamer te laten integreren in de Coevordense samenleving. Wij zetten actief in op de combinatie van inburgering met participatie. De nieuwe wet, de (deels) nog te ontwikkelen reguliere werkwijze en de samenwerking met andere partners zullen hier ook aan bijdragen.

Portefeuillehouder

J. Brink

Doorbreken generatie-armoede

Een belangrijk deel van de armoede die in dit deel van het land bestaat, wordt al decennialang van generatie op generatie doorgegeven. Kenmerkend voor deze gezinnen is dat armoede zich niet beperkt tot het niet beschikken over voldoende geld, maar ook alle andere levensdomeinen raakt. Wij willen generatie-armoede bestrijden. In het kader van de Regiodeal Zuid- en Oost-Drenthe gaan we aan de slag om een structurele vermindering van dit maatschappelijke probleem te realiseren door samen met de gezinnen in een periode van drie jaar de 'ingrediënten' te vinden om deze generatie-armoede te doorbreken.

Activiteiten

Pilot begeleiding gezinnen

Omschrijving (toelichting)

In 2019 zijn in de gemeenten Emmen en Coevorden pilots gestart om gezinnen, die al meerdere generaties in armoede leven, (intensief) te begeleiden om samen met de gezinnen patronen te doorbreken die de armoede in stand houden.

In 2020 namen in onze gemeente 5 gezinnen aan de pilot deel, we verwachten dat dit er in 2021 6 of 7 kunnen zijn.

Periodiek evalueren we de inzet van de gezinscoaches van MWC. Via de regiodeal delen we de ervaringen in de deelnemende gemeenten. Vanaf 2021 start ook in de gemeente Hardenberg een pilot.

Portefeuillehouder

J. Brink

Programma Kansrijk opgroeien

Omschrijving (toelichting)

Het programma Kansrijk opgroeien is een belangrijk middel om een impuls te geven aan de ambitie Voorkomen.

Wij willen het verschil maken voor kinderen die in situaties leven waarin armoedeproblematiek van generatie op generatie wordt doorgegeven. De hele omgeving moet zich bewust zijn van de invloed van (intergenerationele) armoede en de mogelijkheden om dit te doorbreken. Als professionele organisaties willen we in een programma van 4 jaar samen leren van en met de kinderen, hun ouders en hun omgeving wat wel en niet werkt en ons handelen aanpassen waar dat nodig is. We doen dit in Poppenhare, Looituinen en Tuindorp om vervolgens te leren voor de hele gemeente. We werken hierin samen met MWC, onderwijspartners, kinderopvangorganisaties, jeugdgezondheidszorg, woningcorporatie en onderzoeksinstituten en breiden dit verder uit. Samen leren met en van de inwoners is in ieder project een uitgangspunt.

In 2021 zetten we in op het herkennen van (intergenerationele) armoedeproblematiek. We onderzoeken of we met voorzieningen kinderen en hun ouders die in een situatie met intergenerationele armoede leven voldoende bereiken en wat daarin verbeterd kan worden. We willen meer weten over problematiek achter schoolverzuim, zodat we vroeger kunnen signaleren. De pilot met de gezinscoaches, medegefinancierd voor de regiodeal, wordt voortgezet. We zetten met in op leefstijl en bewegen en het ontdekken van talenten, samen met de partijen van het sport- en preventieakkoord. We gaan voor de Doe Mee-pas en het Kindpakket na welk aanbod toegevoegd kan worden om te komen tot meer inclusie. We willen met het onderwijs en bedrijfsleven de basisvaardigheden van kinderen en hun ouders verbeteren en de kans vergroten op het vinden en behouden van werk door jongvolwassenen. Kennis uit de gebiedsagenda en

proeftuin Tuindorp wordt benut om de behoeftes in de fysieke woon- en leefomgeving te leren kennen. Monitoring vindt plaats om te weten of de doelen van het programma worden gerealiseerd en om de resultaten van de inspanningen te meten.

Portefeuillehouder

J. Brink

Inspraak jongeren

We bevorderen en stimuleren de brugfunctie van de Jongerenraad tussen de gemeente en de jongeren in de gemeente.

Activiteiten

Betrekken Jongerenraad

Omschrijving (toelichting)

We vragen advies van de jongerenraad bijvoorbeeld als het gaat over het betrekken van de samenleving en de ontwikkeling van de Binnenstad. Wij willen we onderzoeken hoe we de jongerenraad kunnen ondersteunen in hun onafhankelijke adviesfunctie.

Portefeuillehouder

B.J. Bouwmeester

Kinderen en jongeren groeien gelukkig, gezond en veilig op

Wij willen dat alle kinderen veilig, gezond en kansrijk zo thuis nabij mogelijk opgroeien. Wij vinden het belangrijk om in te zetten op beschermende factoren zodat kinderen hun schoolloopbaan ononderbroken afronden. Daarom zetten we actief in op voorkomen. We investeren in gezin, school, wijk en zorg en zorgen voor een goede verbinding om uiteindelijk de inzet van intensieve specialistische zorg te verminderen.

Activiteiten

Kansrijke start/ goede start

Omschrijving (toelichting)

Door een goede signalering van risico's al tijdens zwangerschap en in de eerste levensjaren na de geboorte kunnen problemen bij kinderen worden voorkomen. Icare JGZ gaat kijken, middels ondersteuning van Pharos (Kansrijke Start) en Impology (Goede Start), hoe en waar de vroegsignalering van kwetsbare gezinnen verbeterd kan worden. Tevens wordt met ketenpartners gekeken waar mogelijkheden worden gezien om de keten van geboortezorg te verbeteren. Onder andere de impuls gelden die wij vanuit het Actieprogramma Kansrijke Start hebben ontvangen zetten wij hier voor in.

Portefeuillehouder

J. Brink

Uitvoeringskader jeugd(hulp) beleid

Omschrijving (toelichting)

De Rekenkamercommissie Coevorden heeft een onderzoek uitgevoerd naar de jeugdzorg in Coevorden. Eén van de aanbevelingen in het rapport van de Rekenkamercommissie is het beleid met betrekking tot jeugdzorg nader uit te werken in concrete (transformatie)doelstellingen en gewenste maatschappelijke effecten voor de jeugdzorg. Ook de raad heeft deze behoefte uitgesproken in motie 2020-14.

Wij denken dat een kadernota en uitvoeringsplan ons inderdaad kunnen helpen om ons beleid concreter en transparanter te maken.

De informatie die we verzamelen middels de Monitor Sociaal Domein, gaan we gebruiken om te onderzoeken of we trends kunnen ontdekken en indien nodig ons beleid aan dienen te passen. Een gezamenlijke visie op de regiefunctie en de signaleringsfunctie binnen het onderwijs nemen we hier ook in mee. Een actieve betrokkenheid van alle ketenpartners is hierbij noodzakelijk.

De eerste voorbereidingen om dit proces op te starten zijn getroffen en worden vanaf het derde kwartaal 2020 voortgezet. Uiteraard vraagt dit proces tijd, aandacht en inspraak van en

samenspraak met alle betrokken partijen, waaronder de raad.

We informeren uw raad voor 1 januari 2021 over de wijze waarop we verder uitvoering geven aan de aanbevelingen van de Rekenkamercommissie en motie 2020-14.

Portefeuillehouder

J. Brink

Van leerplicht naar leerrecht

Omschrijving (toelichting)

We zien kansen voor verbetering van de aansluiting tussen onderwijs en jeugdzorg. Zodat we elk kind een optimale en ononderbroken ontwikkeling kunnen bieden. Om ook kinderen die wat meer aandacht of zorg nodig hebben een passende plek te geven die aansluit bij hun mogelijkheden en kwaliteiten, zijn we aangewezen op een goede samenwerking tussen de betrokken partijen. Samen met het samenwerkingsverband maken we een visie en kader, waaruit vervolgens werkafspraken voortvloeien om kinderen die ondersteuning te bieden die nodig is, waarbij ook aandacht is voor rollen en verantwoordelijkheden. Hierbij betrekken we ook leerplicht om te kijken hoe we de vrijstellingen van leerplicht kunnen inperken.

Portefeuillehouder

J. Brink

Onze ondersteuning is passend en toegankelijk

Medewerkers van Maatschappelijk Welzijn Coevorden (MWC) en medewerkers van de gemeente vormen samen ons gemeentelijk sociaal team dat als een netwerkorganisatie functioneert. Onze sociale teams zijn een belangrijk onderdeel in de keten van zorg en ondersteuning. De medewerkers hebben contacten met de organisaties op het gebied van zorg, welzijn, wonen en veiligheid binnen de gemeente, dit kunnen ook vrijwilligersorganisaties zijn. Vragen van inwoners komen via diverse kanalen bij de medewerkers van het sociaal team terecht, bijvoorbeeld via de huisarts, de woningbouwcoöperatie, een inwoner zelf, een vrijwilliger van Humanitas of een school, en ook via de gemeentelijke kanalen. Samen met de inwoner wordt verkend welke oplossing het best passend is voor zijn/haar ondersteuningsvraag. Bij deze oplossingen wordt gestimuleerd om gebruik te maken van het eigen netwerk en de informele zorg die geboden kan worden. Hierbij zien wij erop toe dat deze informele ondersteuning niet overbelast wordt, zoals de ondersteuning door een mantelzorger. Uit recent onderzoek door het Steunpunt Mantelzorg in de gemeente Coevorden onder de bij hen geregistreerde mantelzorgers blijkt dat 35% van de mantelzorgers zich overbelast voelt. Het percentage werkende mantelzorgers is aanzienlijk gestegen. De combinatie werk en zorgen is een risico met betrekking tot overbelasting. Onze ambitie is om het percentage mantelzorgers dat zich overbelast voelt te verminderen.

Wij vinden het van belang dat er aandacht is voor de kwetsbare inwoners in onze gemeente. Niet elke inwoner ziet zelf zijn ondersteuningsvraag of kan deze aangeven. Dit betreft bijvoorbeeld inwoners met een psychische kwetsbaarheid, die langer thuis blijven wonen of weer thuis komen wonen vanuit een beschermde woonvorm. Voor deze doelgroep is passende aandacht georganiseerd. We hebben adequate voorzieningen ingericht voor als er zich incidenten voordoen of thuis wonen niet langer mogelijk is. Uitgangspunt bij onze activiteiten zijn de wettelijke kaders: de zorgverzekeraar is verantwoordelijk voor behandeling, de gemeente voor het meedoen in de samenleving en de aandacht voor de sociale en fysieke omgeving van de kwetsbare inwoner.

Activiteiten

Inkoop

Omschrijving (toelichting)

Medio 2019 zijn door ons, samen met de gemeente Borger-Odoorn, de voorbereidingen gestart voor het inkoopproces voor de uitvoering van de Wet maatschappelijke ondersteuning. De nieuwe overeenkomst wordt per 1 april 2021 afgesloten met (nieuwe) aanbieders.

Portefeuillehouder

J. Brink

Kwetsbare inwoners

Omschrijving (toelichting)

Wij geven een vervolg aan de implementatie van het plan van aanpak voor de ondersteuning en zorg voor de (psychisch) kwetsbare inwoners in onze gemeente. Door de nieuwe vorm van subsidie voor de inloop van Cosis die met ingang van 1 januari 2021 start, realiseren wij een besparing op de maatwerkvoorziening thuisbegeleiding.

Regionaal werken wij aan de uitwerking van de Norm voor Opdrachtgeverschap voor Beschermd Wonen. Onderdeel van die uitwerking is een regioplan dat zal worden voorgelegd aan de 3 gemeenteraden van onze regio. Rijk en gemeenten maken over het te volgen tijdpad nog nadere afspraken.

Portefeuillehouder

J. Brink

Mantelzorg

Omschrijving (toelichting)

Door CMO Stamm wordt in laatste kwartaal van 2020 onderzoek gedaan naar de behoeften van mantelzorgers binnen de gemeente Coevorden. Naar aanleiding van de uitkomsten van het onderzoek kijken we of er aanleiding is om onze ondersteuning en aanbod aan respijtzorg aan te passen. Dit doen we samen met het steunpunt mantelzorg.

Portefeuillehouder

J. Brink

Sociaal team

Omschrijving (toelichting)

We zijn gestart met de implementatie van een regiesysteem. Het regiesysteem biedt ondersteuning aan het werkproces van het sociaal team. In 2021 starten we met de tweede fase van de implementatie van het regiesysteem. In deze fase stellen we het klantenportaal open. De inwoner kan hierin de voortgang van zijn aanvraag zien.

De geplande trainingen voor de medewerkers van het sociaal team om eenzaamheid, dementie, armoede en schulden, laaggeletterdheid en huiselijk geweld eerder en beter te signaleren vinden plaats in 2021.

Portefeuillehouder

J. Brink

Startdatum: 01-10-2020 Einddatum: 01-02-2021

Evaluatie van beleid

Omschrijving (toelichting)

In 2017 is een integraal beleidsplan sociaal domein ontwikkeld. Bij dit proces waren onze partners actief betrokken. Samen met zorgaanbieders, maatschappelijke organisaties, vrijwilligers, mantelzorgers, scholen, werkgevers en nog veel meer partijen is een integraal beleidsplan sociaal domein 'Samen Krachtig' tot stand gekomen.

Onze verwachting is dat onze visie op het sociaal domein en het beleidsplan 'Samen Krachtig' ook voor de komende jaren leidend kunnen zijn. Maar dat op bepaalde onderwerpen nog wat meer of anders kan worden gedaan en op andere onderwerpen onze inzet kan verminderen. Wij horen graag van inwoners, maatschappelijke organisaties, zorginstellingen, bedrijven, onderwijsinstellingen en alle andere betrokken partijen of zij onze mening delen en wat we nog kunnen verbeteren. De uitkomsten van het evaluatieproces worden medio 2021 verwacht.

Portefeuillehouder

J. Brink

Stimuleren verenigingsleven

Samen met onze inwoners zetten wij ons ervoor in dat accommodaties in stand blijven en voldoen aan de huidige behoefte en vraag naar kwaliteit. Daarnaast hechten wij een groot belang aan een duurzame exploitatie. Wij versterken en innoveren samen met sport-, beweeg- en

cultuuraanbieders en vrijwilligersorganisaties. De grote diversiteit vraagt om inclusief en vraaggericht handelen.

Activiteiten

Accommodatiebeleid

Omschrijving (toelichting)

Eind 2019 is de subsidieregeling accommodaties in de samenleving opgesteld. In 2021 wordt het accommodatiebeleid verder uitgewerkt. De dialoog over de betekenis, invulling en maatschappelijke relevantie van voorzieningen vormt hierbij een belangrijk onderdeel.

Portefeuillehouder

J. Brink

Startdatum: 01-06-2019

Kwaliteitsimpuls Sport

Omschrijving (toelichting)

Samen met de organisaties streven wij ernaar om de betreffende sportaccommodaties te laten voldoen aan de huidige en toekomstige eisen/wensen, zodat de activiteiten de komende 25 jaar in/op een functioneel, kwalitatief en duurzame accommodatie uitgevoerd kunnen worden. In de gesprekken met de organisaties is er tot dusver voor gekozen om de voorbereiding en uitvoering in twee fases te verdelen. Voor de eerste fase is de prioriteit voor de uitvoering gelegd bij de verbetering van de velden, aanleg van led-veldverlichting en de toegankelijkheid van de accommodaties. De offertes hiervoor zijn aangevraagd en uitvoering van de velden en LED-verlichting vindt momenteel plaats, waarbij enkele velden en verlichting worden doorgeschoven naar 2021. Voor toegankelijkheid worden in de 2e helft van 2020 de offertes opgevraagd, waarna uitvoering in 2021 zal plaatsvinden.

Na afronding van fase 1 zal fase 2 uitgewerkt worden o.a. afhankelijk van het dan nog ter beschikking zijnde budget. Dit zal ook in 2021 en later uitgewerkt en uitgevoerd worden.

Portefeuillehouder

J. Brink

Startdatum: 01-01-2019 Einddatum: 31-12-2024

Vitale inwoners

We vinden het van groot belang dat de gezondheidsverschillen die er nu zijn tussen hoog- en laagopgeleiden in onze gemeente kleiner worden. De kwetsbare inwoners ervaren een minder gelukkig en gezond leven en leven 7 jaar korter. Samen met de inwoners verkennen we wat nodig is om een echte verandering teweeg te brengen in de manier van kijken naar zorg, welzijn, gezondheid, leefstijl en de manier waarop we dit in gezamenlijkheid uitvoeren. Deze ontwikkeling is al in gang gezet door de start van de pilot Gezond Coevorden, waar zorg- en maatschappelijke organisaties bij zijn aangesloten. Hierbij gaat het om het welzijn en het welbevinden van onze inwoners. Wij gaan daarbij meer inzetten op preventieve maatregelen. Dit is ook aangegeven door de zorgaanbieders, maatschappelijke organisaties, vrijwilligers, mantelzorgers, scholen, werkgevers en inwoners die een rol hadden in de totstandkoming van het beleidsplan Samen Krachtig. Ook door de inzet van buurtsportcoaches versterken wij de uitvoering van de aanpak gezondheidsverschillen en stimuleren we een gezonde leefstijl.

Activiteiten

Positieve gezondheid

Omschrijving (toelichting)

In het kader van de Regiodeal Zuid- en Oost-Drenthe gaan wij samen met een aantal partners een start maken hoe vanuit het gedachtegoed Positieve gezondheid een cultuuromslag gerealiseerd kan worden, waarin de kracht van de inwoner centraal staat en niet de aandoening. Dit experiment doen we samen met de gemeenten Aa en Hunze en Hardenberg. Samen met professionals en vrijwilligers kijken we wat nodig is om volgens het gedachtegoed te werken. Dit kan zijn in opleiding en/ of ondersteunen in intervisie of werksessies.

Portefeuillehouder

J. Brink

Voorkomen van financiële problemen

Financiële problemen vormen vaak een basis voor meervoudige problematiek. Om deze reden is onze ondersteuning vooral gericht op het zoveel mogelijk wegnemen van stress bij inwoners die leven in armoede en/of met schulden, het voorkomen van problematische schulden en het terugdringen van problematische schulden. Vanaf 1 januari 2021 treedt de wetswijziging van de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening in werking. Vroegsignalering wordt daarmee een wettelijke taak van de gemeente. Hierdoor krijgen wij signalen over achterstanden van huur, gas, water, warmte, licht en zorgverzekering. Deze signalen mogen wij vroegtijdig bundelen, persoonsgegevens tot ons krijgen en de inwoner actief benaderen.

Door de coronacrisis wordt er landelijk een toename verwacht van mensen met financiële problemen. We hopen door de vroegsignaleringstaak dat we deze mensen op tijd in beeld hebben en daardoor erger kunnen voorkomen.

Ook voorziet deze wijziging in een grondslag om schuldhulpverlening te bieden aan persoon die nog geen inwoner is van onze gemeente, denk bijvoorbeeld aan een gedetineerde.

Daarnaast bieden wij gerichte en laagdrempelige financiële ondersteuning aan de minima in onze gemeente, en hebben daarbij bijzondere aandacht voor de kinderen die opgroeien in deze gezinnen. Wij stimuleren het gebruik van de Doe-Mee-Pas. Daarnaast zetten wij ons in om financieel gezond gedrag te bevorderen, in het bijzonder onder jongeren.

Activiteiten

Ondersteuning van minima

Omschrijving (toelichting)

Wij gaan door met de inzet van de Voorzieningswijzer door woningbouwcorporaties, MWC en gemeentelijke medewerkers. Wij geven uitvoering aan het beleidsplan Ondersteuning minima, op basis van de in 2020 vastgestelde tussenevaluatie (2020-2021). Wij monitoren specifiek op inwoners die de zorg mijden en de mogelijke financiële problemen, die hieraan ten grondslag liggen. De doe-mee-webwinkel is live. We volgen en evalueren hierin de ontwikkelingen en passen aan waar nodig.

Portefeuillehouder

J. Brink

Gemeentelijk adviesrecht bij schuldenbewind

Omschrijving (toelichting)

We verwachten dat in 2021 het Adviesrecht voor gemeenten bij schuldenbewind in werking treedt. Dit adviesrecht biedt ons de mogelijkheid om rechters te adviseren over de vraag of iemand met schulden hulp moet krijgen van een beschermingsbewindvoerder. Hierdoor krijgen wij deze inwoners eerder in beeld en wij kunnen hulp bieden aan de bewindvoerder, rechtbank en inwoner bij de afweging en daarmee de meest passende ondersteuning adviseren.

In 2021 gaan wij onderzoeken op welke manier wij gebruik gaan maken van het adviesrecht.

Portefeuillehouder

J. Brink

Waarborgfonds

Omschrijving (toelichting)

Er gebeurt momenteel veel in het schuldenlandschap. De landelijke ontwikkelingen volgen wij op de voet. Het kabinet wil zich, net als wij, inzetten om armoede en problematische schulden tegen te gaan. Een belangrijk onderdeel daarvan is het opzetten van een Waarborgfonds om problematische schulden sneller af te kunnen wikkelen. Zodra hierover meer duidelijkheid is zullen we de gevolgen voor onze werkwijze in beeld brengen en waar nodig de uitvoering hierop aanpassen. De raad heeft deze behoefte uitgesproken in motie 2020-17 – herstructurering schulden.

Portefeuillehouder

J. Brink

Wet vereenvoudiging beslagvrije voet

Omschrijving (toelichting)

Om mensen met schulden beter te helpen gaat naar verwachting op 1 januari 2021 de nieuwe Wet vereenvoudiging beslagvrije voet (Wvbvv) in werking.

Het doel van de wet is om het absolute bestaansminimum van mensen met schulden te garanderen. Nu komt het in de praktijk nog vaak voor dat de beslagvrije voet te laag wordt vastgesteld. Hierdoor leeft de inwoner onder het bestaansminimum en dit heeft een groot schuldenophogend effect. De schuldhulpverlener gaat de beslagvrije voet opnemen in het plan van aanpak van de inwoner.

Portefeuillehouder

J. Brink

Kindpakket

Omschrijving (toelichting)

Voor kinderen is het van groot belang niet op te groeien in armoede. Naast bijvoorbeeld gevolgen voor de gezondheid, krijgen deze kinderen het in sociaal opzicht ook moeilijk. Het gevoel er niet bij te horen op school, kan vergaande gevolgen hebben. Om die reden hebben wij de afgelopen periode prioriteit gegeven aan het ontwikkelen van een kindpakket voor alle kinderen die in een minimagezin leven. De uitgaven voor het kindpakket werden gedeeltelijk gedekt uit incidentele rijksmiddelen. Deze vallen weg per 2021. Wij willen het kindpakket wel graag blijven voortzetten. In welke vorm dat dan zal zijn, welke kosten daarmee gemoeid zijn en hoe wij dit financieren, onderzoeken wij in 2021.

Portefeuillehouder

J. Brink

Beleidsindicatoren

Indicator	Eenheid	Jaar	Waarde Coevorden
Werkloze jongeren	%	2018	2,0%
Kinderen in uitkeringsgezin	%	2018	7,0%
Niet sporters	%	2016	57,0%
Lopende re-integratievoorzieningen	per 10.000 inwoners van 15-64 jaar*	2019	199,60
Personen met een bijstandsuitkering	per 10.000 inwoners*	2019	332,90
Jongeren met delict voor rechter	%	2018	1,0%
Jongeren met jeugdbescherming	%	2019	1,1%
Jongeren met jeugdhulp	% van alle jongeren tot 18 jaar	2019	10,8%
Jongeren met jeugdreclassering	%	2019	0,3%
Netto arbeidsparticipatie	%	2019	65,4%
Verwijzingen Halt per 10.000 inwoners van 12-18 jaar*	aantal per 10.000 inwoners	2019	106,00
Voortijdige schoolverlaters totaal (VO + MBO)	%	2018	1,8%
Cliënten met een maatwerkarrangement Wmo	per 10.000 inwoners*	2019	570,00

* Meeteenheden zijn gewijzigd ten opzichte van vorige publicatie

Wat mag het kosten?

Wij hebben de volgende uitgaven en inkomsten begroot.

Bedragen x €1.000

Exploitatie	2021	2022	2023	2024
Lasten				
Sport	1.143	1.283	1.281	1.279
Gezondheidszorg	763	649	649	649
Algemene voorzieningen	2.226	2.194	2.195	2.195
Preventie	1.192	1.192	1.192	1.192
Inkomen	13.768	13.768	13.768	13.768
Participatie	5.769	5.761	5.662	5.712
Individuele voorzieningen	17.262	16.647	16.636	16.636
Totaal Lasten	42.124	41.495	41.383	41.431
Baten				
Sport	0	0	0	0
Algemene voorzieningen	0	0	0	0
Preventie	0	0	0	0
Inkomen	12.042	12.042	12.042	12.042
Participatie	0	0	0	0
Individuele voorzieningen	453	653	853	1.053
Totaal Baten	12.495	12.695	12.895	13.095
Gerealiseerd saldo van baten en lasten	-29.629	-28.800	-28.488	-28.336
Onttrekkingen				
Sport	162	162	162	162
Algemene voorzieningen	0	0	0	0
Totaal Onttrekkingen	162	162	162	162
Stortingen				
Sport	0	0	0	0
Algemene voorzieningen	0	0	0	0
Totaal Stortingen	0	0	0	0
Mutaties reserves	162	162	162	162
Begroot resultaat	-29.467	-28.638	-28.326	-28.174

Programma 3 | Ruimte en leefomgeving

Bestuurlijke hoofdlijnen

Mobiliteit

De uitvoering van de fietsnota draagt bij aan de verbetering van de mobiliteit in de gemeente. Fietspaden aanleggen en verbeteren doen we niet alleen ten behoeve van de verkeersveiligheid maar ook ten behoeve van het stimuleren van de recreatie mogelijkheden in onze gemeente. In 2021 gaan diverse onderdelen van de fietsnota uitgevoerd worden.

Met de verdubbeling van de N34 zullen de aansluitingen in ons onderliggende wegennet in 2021 aandacht krijgen. Met name in de kern van Dalen. De concrete uitwerking van de aanleg van de zuidelijke ontsluitingsweg zal in 2021 plaatsvinden. De ontwikkelingen rond de spoorwegverbindingen in de regio blijven we actief volgen.

Het fonds voor calamiteiten en kleine aanpassingen in de openbare ruimte is gebruikt voor onder andere de voorbereiding van reconstructieplannen. Voor de Mepperstraat zijn de plannen inmiddels gereed. De provincie zal in Achterste Erm het initiatief nemen voor plannen om de verkeersveiligheid te vergroten door het aanbrengen van verkeersremmende maatregelen op het gedeelte van de N376 tussen de N34 en de A37. Wij zullen dit faciliteren en willen voor onze weggedeelten daarbij aansluiten, zoals wij u bij de ontwikkelingen hiervoor een voorstel hebben gedaan.

Aantrekkelijke binnenstad

Wij streven naar een aantrekkelijke binnenstad voor bewoners en bezoekers. Hierin geven wij ruimte aan onze rijke historie. In 2021 gaan wij onder andere aan de slag met de realisatie van het kasteelpark op de Weeshuisweide en gaan wij kijken of en hoe wij de fundaties van de Bentheimerpoort kunnen integreren in de nog te realiseren bouwplannen.

Woon- en leefklimaat

Op basis van het in 2020 uitgevoerde woningbehoefte onderzoek zal op onderdelen de woonvisie worden geactualiseerd. In het bijzonder zal hierbij aandacht zijn voor ouderenhuisvesting/langer thuis wonen, verduurzaming van de woningvoorraad en huisvesting voor starters. Met de betrokken partners, waaronder in ieder geval de woningbouwcorporaties, zullen we in gesprek gaan en waar mogelijk en/of noodzakelijk nadere afspraken maken.

Omgevingswet

Participatie speelt met het invoeren van de Omgevingswet een cruciale rol. Doordat de mogelijkheden van fysieke participatie enorm zijn beperkt door de Covid 19-crisis, is de ingangsdatum verschoven naar 1 januari 2022. De, reeds vastgestelde, bestuurlijke hoofdlijnen gelden om deze reden ook in 2021. Wel aangevuld met de eerste ervaringen die zijn opgedaan om te kijken naar initiatieven vanuit mogelijkheden. De resultaten worden geëvalueerd en daar waar nodig bijgesteld om zo op tijd Omgevingswet-proof te zijn.

Beleidskaders

Voor ruimte en leefomgeving zijn de volgende documenten van belang:

- Woonvisie
- Toekomstvisie Centrum Coevorden
- Vastgoedvisie
- Regiodeal
- Ambitiedocument omgevingswet

Wat willen wij bereiken?

Een aantrekkelijke binnenstad

Wij streven naar het realiseren van een mooie uitnodigende binnenstad, een binnenstad waar bezoekers en bewoners zich thuis voelen en worden verrast door wat Coevorden te bieden heeft. De drie doelstellingen van het Programma Binnenstad gaan over versterken van eigenheid, aanpak van winkelstraten en een uitvoeringsprogramma dat wij samen met onze partners Centrummanagement Coevorden en Domesta oppakken. Voor dit programma is het betrekken en

inspireren van onze inwoners, ondernemers en andere partijen een belangrijke pijler voor succes. Met een nieuwe inrichting voor de stationsomgeving (RSP) wordt bovendien bijgedragen aan een aantrekkelijke binnenkomst van onze binnenstad.

Activiteiten

Bentheimerpoort

Omschrijving (toelichting)

De uitwerking, van de opgave om de fundaties van de Bentheimerpoort te integreren in de nog te realiseren bouwplannen, vindt in het najaar 2020 plaats. De gesprekken met de projectontwikkelaar zijn in afrondende fase, daarnaast zijn wij in gesprek met een kunstenaar om de fundaties van de Bentheimerpoort op te nemen in de 'stad als museum route' en aanvullende ideeën toe te voegen om het verhaal van de stad te vertellen. In 2021 zal, na eventuele besluitvorming, uitvoering plaatsvinden.

Portefeuillehouder

J. Huizing

Startdatum: 01-01-2020 Einddatum: 31-12-2021

Markt, haven, citadelpunt en Weeshuisweide

Omschrijving (toelichting)

Ook in 2021 gaat het Programma Binnenstad onvermoeibaar verder met het realiseren van haar programmadoelstellingen. Daarbij worden concreet de onderstaande zaken in 2021 opgepakt:

- Doorontwikkeling en uitrollen marketingcommunicatiestrategie 'Stad van Strijd';
- ontwikkeling tweede ronde vastgoedregelingen;
- realisatie parkeerplaatsen aan de Oostersingel – Oosterstraat en de Molenbelt;
- realisatie deelproject Weeshuisweide (Kasteelpark);
- verbeteren aanzicht van de Koesteeg, Bakkersteeg en Rikkerstraat;
- transformatie van de Weeshuisstraat;
- transformatie van de Molenstraat;
- transformatie van het gebied rond de kerk (Sallandsestraat, Kerkstraat, Kromme Elleboog);
- ontwerpproces Markt;
- ontwerpproces Haven;
- ontwerpproces Citadelpunt.

De realisatie van de Markt en Haven voorzien we in 2023.

Portefeuillehouder

S. Stegen

Einddatum: 31-12-2021

Stationsgebied

Omschrijving (toelichting)

De werkzaamheden met betrekking tot het Stationsgebied zijn afgerond. De formalisering van de eigendom van de ondergrond en de financiële afwikkeling van de stationsomgeving wordt in 2021 afgerond.

Portefeuillehouder

J. Huizing

Voormalig Bogas gebied

Omschrijving (toelichting)

Het gehele gebied inclusief de bouwkavels zijn bouwrijp. De ontwikkelaars zijn begonnen met het ontwikkelen en realiseren van de bouwplannen. Na afronding van de bouwactiviteiten zullen de straten Oostersingel en de Oosterstraat in 2021 woonrijp gemaakt worden.

Portefeuillehouder

S. Stegen

Een goed woon- en leefklimaat in onze gemeente

Het bereiken van een goed woon- en leefklimaat pakken wij samen met onze woonpartners, de dorpsbelangenverenigingen en de wijkverenigingen van Coevorden op. Daarbij is de Woonvisie onze leidraad en streven wij naar een gezonde spanning tussen vraag en aanbod op de woningmarkt. Er blijft ruimte voor goede nieuwbouwplannen die kwalitatief een aanvulling zijn op de bestaande woningvoorraad. Het initiatief voor het ontwikkelen van nieuwbouwplannen kan zowel bij ons als bij de lokale gemeenschap liggen. Naast aandacht voor het kwantitatieve evenwicht op de woningmarkt, hebben wij aandacht voor de grote opgave in de bestaande woningvoorraad om kwalitatieve verbeteringen op het gebied van duurzaamheid en langer thuis wonen door te voeren. Ook willen wij het goed wonen binnen onze gemeente bereikbaar maken voor alle doelgroepen, zo ook voor de lagere inkomens.

Activiteiten

Deprogrammeren woningbouwcapaciteit

Omschrijving (toelichting)

Het streven is om door middel van deprogrammeren, dus het schrappen van de plancapaciteit, tot een betere balans te komen tussen vraag en aanbod op de woningmarkt. In 2021 hebben we een groot deel van de 'oude' plancapaciteit geschrapt en of aangepast om te komen tot een beter en gezonder evenwicht op de woningmarkt. We gaan aan de slag met de uitkomsten van het afgeronde woningmarktonderzoek en hebben een beter beeld van de woonbehoefte van verschillende doelgroepen in de wijken en de dorpen en zullen hierover nadere afspraken maken met betrokken partners zoals woningbouwcorporaties en ontwikkelaars.

Portefeuillehouder

S. Stegen

Startdatum: 01-01-2018 Einddatum: 31-05-2021

Herstructureringsfonds

Omschrijving (toelichting)

Om de leefbaarheid in de dorpen te behouden en dorpen toekomstbestendig te maken is in de Woonvisie aangegeven dat er een herstructureringsfonds wordt ontwikkeld. Dit fonds is in te zetten bij ruimtelijke vraagstukken die spelen wanneer bepaalde functies wegvallen en zogenaamde 'rotte kiezen' kunnen ontstaan.

In 2021 kunnen particuliere initiatieven, die de leefbaarheid in een gebied bevorderen, aanspraak maken op een gedeelte van het herstructureringsfonds. Daarnaast zullen enkele projecten, die in lijn van Coevorden verbindt zorgvuldig tot stand zijn gekomen binnen diverse dorpen, een bijdrage uit het herstructureringsfonds ontvangen om zo het project in tempo te versnellen en financieel haalbaar te maken.

Portefeuillehouder

S. Stegen

Prestatieafspraken woningcorporaties

Omschrijving (toelichting)

Om alle doelgroepen goed te laten wonen maken wij voor de lagere inkomens afspraken met de corporaties over de ingrepen die hiervoor nodig zijn binnen de huursector. Deze brede prestatieafspraken welke gaan over duurzaamheid, betaalbaarheid, beschikbaarheid en leefbaarheid werken wij concreter uit en zetten wij in op handelingsafspraken. In 2021 ligt de focus op het gebied van duurzaamheid om te komen tot een gezamenlijk gedragen warmtevisie. Op het gebied van leefbaarheid gaan we samen met bewoners in Schoonoord en Tuindorp aan de slag. In beide trajecten zal dit resulteren in aanpak die de leefbaarheid hier zal bevorderen. De op te leveren gebiedsagenda voor Tuindorp zal resulteren in een vervolgvraag voor de proeftuin van de Regiodeal om de woningvoorraad in de wijk toekomstbestendig te maken. Dit betekent ook dat we samen optrekken in de bewustwording richting bewoners rondom LangerThuiswonen.

Portefeuillehouder

S. Stegen

Regiodeal

Omschrijving (toelichting)

Binnen de Regiodeal richten wij ons op de grote transformatieopgave van de bestaande koopwoningvoorraad. Onze inzet is vooral gericht op de doelgroep die dat wegens financiële beperkingen niet kan doen. Het hoofddoel van de pijler Wonen is dan ook het ontwikkelen van een aanpak om te komen tot een toekomstbestendige woningvoorraad voor woningeigenaren met een laag inkomen. Onder toekomstbestendig wonen verstaan wij dan de kwalitatieve verbetering van de woningvoorraad door het verduurzamen te stimuleren en een bewuste campagne te voeren voor het aanpasbaar maken voor het langer thuis wonen. In 2021 gaan we verder met de verdere inrichting van de proeftuin in Tuindorp en het vitale dorpen project.

In Tuindorp zal er een gebiedsagenda worden uitgewerkt die aan sluit bij de vraagstukken van bewoners. Dit zal resulteren in een vervolgaanvraag voor de proeftuin van Tuindorp. Hierin zal aandacht zijn voor de instrumenten die we vanuit de Regiodeal in kunnen zetten om bewoners te 'verleiden' tot het toekomstbestendig maken van de woningvoorraad in de wijk.

Het toekomstbestendig maken van de woningvoorraad speelt ook een grote rol in het 'vitale dorpen' project dat vanuit de Regiodeal in 2021 verder wordt uitgewerkt. We willen leefbare dorpen, waar jong en oud plezierig kunnen wonen en werken. Maar wat is hier nu voor nodig? Welke voorzieningen zijn belangrijk voor de verschillende soorten kernen? Een project dat zich dan ook richt op de samenredzaamheid van inwoners en het benodigde voorzieningenniveau in de dorpen.

Portefeuillehouder

S. Stegen

Startdatum: 01-06-2018 Einddatum: 31-12-2022

Goede bereikbaarheid voor leefbaarheid en toerisme

Wij streven naar een goede bereikbaarheid over de weg, via het spoor en via het water, zowel voor personen als voor goederen.

Activiteiten

Fietsnota

Omschrijving (toelichting)

In januari 2020 is de fietsnota (met uitvoeringsagenda) vastgesteld. Op basis hiervan is in dit jaar gestart met onderzoeken en uitvoeren van een aantal van de maatregelen. In het najaar van 2020 wordt langs de fietsverbinding Sleen – Oosterhesselen verlichting aangebracht langs de bosrand en wordt het fietspad tussen Coevorden en Dalen verbeterd (verbreed, beton). Definitieve afronding van het project zal in 2021 plaatsvinden. Op dit moment wordt gewerkt aan een plan om de fietsroutes voor scholieren tussen Sleen en Erm (Hengstmeerweg) en tussen Oosterhesselen en Sleen (Edveensweg) te verbeteren (breedte, verlichting, kwaliteit verharding). Na besluitvorming in de raad eind 2020, kunnen deze verbeteringen in 2021 worden uitgevoerd. Ook wordt op dit moment onderzoek gedaan naar de mogelijkheden voor realisatie van fietsverbindingen bij Aalden (Gelpenberg) en Zweeloo (Schapendijk). Ook hiervoor is het streven om in 2021 met de uitvoering te beginnen. Bij de ontwikkelen doen wij u een voorstel om in 2021, samen met betrokken partners, de recreatieve verbinding (3,8 km.) langs de Geeserstream (Gees), te verbeteren. In verband met het veilig maken van fietsoversteken hebben wij de oversteken Krimweg (Coevorden) en Monierweg (Coevorden) in onderzoek. De verbetering zal in 2021 gerealiseerd worden. Tevens willen wij, conform fietsnota, diverse nieuwe onderzoeken naar verbetering van fietsverbindingen opstarten, zoals EDS-plein/Station Coevorden, schoolomgeving De Nieuwe Veste en schoolroute Valsteeg (Dalen - Oosterhesselen). Hiervoor hebben wij u bij de ontwikkelingen een voorstel gedaan.

In samenwerking met het recreatieschap werken we aan project deel-fietsen en maken we een ontwerp voor een sterknoppunt.

Portefeuillehouder

J. Huizing

Startdatum: 01-01-2020

Mobiliteitsplan

Omschrijving (toelichting)

In 2021 zal gestart worden met het ontwikkelen en voorbereiden van een nieuw mobiliteitsplan. Hierin zal, conform de strategische agenda, ook het onderwerp 'duurzame mobiliteit' opgenomen worden. Vaststelling van het mobiliteitsplan 2.0 zal plaatsvinden in 2022.

Het in 2021 geplande onderzoek naar de mogelijkheden voor een spoorverbinding tussen Coevorden en Hoogeveen wordt uitgesteld en zal in 2022 plaatsvinden.

Wij gaan in de omgeving Sleen en Wachtum 60 km/u zones instellen. Hierbij wordt aangesloten op bestaande projecten en ontwikkelen in de gebieden, zoals de verbetering van fietspaden, de aanpassing van de N376 door de Provincie en de uitbreiding van de 30 km/u zone in Wachtum.

Met het OV-bureau Groningen-Drenthe en de dorpen die de bus door het dorp willen, zijn wij tot een gedragen invulling van de busroutes gekomen. De bus gaat in 2021 door het dorp Oosterhesselen rijden.

Op de HUB Zweeloo worden, in afstemming met de omgeving, maatregelen in het kader van de ketenmobiliteit uitgevoerd.

Gedragen wensen vanuit de samenleving op het gebied van een betere leefomgeving, bijvoorbeeld op het gebied van parkeren, verkeersveiligheid, fiets, toegankelijkheid worden in het kader van het budget voor dorp- en wijkinitiatieven beoordeeld.

Op basis van het opgestelde plan zullen wij uitvoering geven aan de vervanging van de twee VRI 's (verkeersregelinstallaties) in Coevorden.

Met de provincie Drenthe als regiehouder wordt samen met partners in projectvorm verder gewerkt aan het tot stand komen van de spoorverbinding Rheine-Nordhorn-Coevorden-(Emmen) voor personenvervoer.

Portefeuillehouder

J. Huizing

Startdatum: 01-01-2020

Zuidelijke ontsluitingsweg

Omschrijving (toelichting)

Het bestemmingsplan "Zuidelijke Ontsluitingsweg" wordt in het najaar 2020 vastgesteld. Het plan zal naar verwachting in 2021 onherroepelijk zijn. Parallel is gestart met het aanbestedings- en gunning traject ter realisering van de zuidelijke ontsluitingsweg. Met de zuidelijke ontsluitingsweg wordt een wegverbinding gerealiseerd vanaf de aansluiting N34/Klooster (Coevorden) tot en met de Hulteweg (Coevorden). De start van de realisatie zal in 2021 plaatsvinden.

Portefeuillehouder

J. Huizing

Startdatum: 01-01-2020

Zuidelijke rondweg

Omschrijving (toelichting)

Aansluitend op de voortgang en realisatie van het project "zuidelijke ontsluitingsweg" zal worden gestart met het in beeld brengen van de planologische haalbaarheid van de zuidelijke rondweg. Deze weg, welke een beoogde verbinding vormt tussen de (te bouwen) rotonde Hulteweg (Coevorden) en de Brookdiek (Coevorden) sluit aan op de het tracé van de zuidelijke ontsluitingsweg. Om de kansen en belemmeringen in beeld te krijgen zijn we met de omgeving in gesprek over deze zuidelijke rondweg. Hieraan zal in 2021 vervolg worden gegeven.

Portefeuillehouder

J. Huizing

Startdatum: 01-01-2020

Goede digitale bereikbaarheid

Wij geven ruimte aan en ondersteunen goede initiatieven op het gebied van snel internet in het buitengebied door het bewonersinitiatief dat daarvoor is gestart te faciliteren.

Activiteiten

Aanleg glasvezelnetwerk

Omschrijving (toelichting)

Glasvezel Zuidenveld BV is gestart met de aanleg van een glasvezelnetwerk in het buitengebied van onze gemeente. In 2021 zal het project worden afgerond. Onze rol hierin beperkt zich tot het verlenen van de vergunning voor het leggen van kabels in de grond welke ons eigendom is en het toezicht hierop. Als aandeelhouder hebben wij met alle partijen gezamenlijk de verantwoordelijkheden en zekerheden via aktes en overeenkomsten vastgelegd.

Portefeuillehouder

B.J. Bouwmeester

Einddatum: 30-09-2021

Omgevingswet: meer eigen ruimte creëren voor initiatieven en lokaal maatwerk

Wij werken aan een goede invoering van de Omgevingswet per 1 januari 2022. Wij voldoen (in ieder geval) aan de wettelijke verplichtingen, maar gebruiken de invoering van de wet vooral om een aantal onderliggende doelstellingen te realiseren:

- meer afwegingsruimte; eigen ruimte voor het afwegen van de wenselijkheid van een initiatief of ontwikkeling;
- transparantere regelgeving; onze inwoners en initiatiefnemers weten waar ze aan toe zijn;
- snellere besluitvorming; kortere procedures en meer afstemming en participatie aan de voorkant van plannen en initiatieven;
- integrale benadering; we maken een omgevingsvisie waarin alle relevante onderwerpen voor de fysieke leefomgeving in onderling verband worden meegenomen.

Activiteiten

Inrichting werkprocessen vergunningverlening mbv digitaal stelsel omgevingswet

Omschrijving (toelichting)

Wij richten onze werkprocessen voor vergunningen en meldingen zodanig in dat ze passen bij de uitgangspunten en intenties van de Omgevingswet. Deze werkprocessen worden ondersteund door ICT. Wij sluiten aan op de ontwikkelde landelijke voorziening en scheppen randvoorwaarden voor een goede communicatie met onze ketenpartners. Het inrichten van de samenwerking gebeurt in nauwe samenwerking met de andere gemeenten (en met name de BOCE-gemeenten) in Drenthe en onze ketenpartners.

Dit onderdeel dient gereed te zijn op de invoeringsdatum van 1-1-2022. De planning is gericht op het in concept gereed hebben van de nieuwe werkprocessen uiterlijk medio 2021, zodat er nog een half jaar rest om te oefenen, testen en optimaliseren.

Portefeuillehouder

J. Huizing

Omgevingsvisie

Omschrijving (toelichting)

Wij ontwikkelen een Omgevingsvisie die in de loop van 2021 vastgesteld wordt door uw raad. Deze visie is integraal en bevat alle relevante onderwerpen voor de fysieke leefomgeving. Deze visie komt op een participatieve wijze tot stand, waarbij er aan de voorkant gelegenheid wordt geboden tot het leveren van input. De wijze van participatie wordt afgestemd op de (on)mogelijkheden als gevolg van de Covid-19 maatregelen. Er is bij de totstandkoming van de Omgevingsvisie aandacht voor monitoring en evaluatie van de doelen en ambities uit dit document.

Portefeuillehouder

J. Huizing

Pilot omgevingsplan binnenstad Coevorden

Omschrijving (toelichting)

De uitgangspunten uit onze centrumvisie en de visie op onze winkelstraten worden vertaald naar een formeel juridisch kader. Dit doen wij in de vorm van een Omgevingsplan. Op die manier doen wij alvast ervaring op met dit nieuwe instrument voor regel- en kaderstelling. De ervaringen uit deze pilot worden gebruikt bij de latere ontwikkeling van een omgevingsplan voor de rest van het gemeentelijk grondgebied. Tevens dienen de ervaringen uit deze pilot als input voor onze Omgevingsvisie die tegelijkertijd ontwikkeld wordt. De planning is er op gericht eind 2021 een

eindconcept-versie van het omgevingsplan gereed te hebben. De formele procedure kan dan gaan lopen direct na inwerking trekking van de wet per 1-1-2022.

Portefeuillehouder

J. Huizing

Beleidsindicatoren

Indicator	Eenheid	Jaar	Waarde Coevorden
Hernieuwbare elektriciteit	%	2018	10,2%
Nieuw gebouwde woningen	aantal per 1.000 woningen	2019	8,0
<i>* Meeteenheden zijn gewijzigd ten opzichte van vorige publicatie</i>			

Wat mag het kosten?

Wij hebben de volgende uitgaven en inkomsten begroot.

Bedragen x €1.000

Exploitatie	2021	2022	2023	2024
Lasten				
Ruimtelijke ontwikkeling	249	192	65	65
Wonen en leefomgeving	620	567	226	220
Bouwvergunningen	119	119	119	119
Grondexploitatie	3.873	3.416	2.761	4.909
Centrumplan Coevorden	337	433	429	426
Mobiliteit	298	58	58	58
Structuur en ontwikkelplannen	93	93	93	93
RSP	216	216	216	216
Vastgoed	5.437	4.649	5.188	4.885
Totaal Lasten	11.242	9.743	9.156	10.991
Baten				
Ruimtelijke ontwikkeling	99	99	99	99
Wonen en leefomgeving	45	175	169	169
Bouwvergunningen	959	959	959	959
Grondexploitatie	3.869	3.394	2.747	4.895
Mobiliteit	0	0	0	0
Structuur en ontwikkelplannen	90	90	90	90
RSP	160	160	0	0
Vastgoed	1.308	1.308	1.308	1.308
Totaal Baten	6.529	6.184	5.372	7.520
Gerealiseerd saldo van baten en lasten	-4.712	-3.559	-3.784	-3.471
Onttrekkingen				
Ruimtelijke ontwikkeling	0	0	0	0
Wonen en leefomgeving	504	330	0	0
Centrumplan Coevorden	0	0	0	0
Mobiliteit	240	0	0	0
Structuur en ontwikkelplannen	0	0	0	0
RSP	0	0	0	0
Vastgoed	338	0	124	0
Totaal Onttrekkingen	1.082	330	124	0
Stortingen				
Ruimtelijke ontwikkeling	0	0	0	0
Grondexploitatie	0	0	0	0
Centrumplan Coevorden	0	0	0	0

Mobiliteit	0	0	0	0
RSP	137	137	0	0
Vastgoed	76	274	76	173
Totaal Stortingen	213	411	76	173
Mutaties reserves	870	-80	48	-173
Begroot resultaat	-3.842	-3.639	-3.737	-3.643

Programma 4 | Openbare ruimte

Bestuurlijke hoofdlijnen

Afvalbeheer

Voor het behalen van de VANG doelstellingen (vermindere van afvalstromen) dienen wij meerdere maatregelen te nemen. Enerzijds communicatie om inwoners bewust te maken en anderzijds concrete maatregelen waaronder een heroverweging van de inzameling van oud papier, de toekomstige exploitatie van de milieustraten en onderzoek naar een nieuw inzamelingsstelsel; Diftar. Effectmetingen van de eerder genomen maatregelen, zoals frequentiewijziging, gaan helpen bij een eerste verkenning van gedifferentieerde tarieven.

Klimaatadaptatie

De stresstest die in 2019 is gedaan voor Coevorden is de basis voor maatregelen in het kader van de klimaatadaptatie. We zullen in het vGRP rekening houden met maatregelen die bijdragen aan de beheersing van water. Een commissie uit uw raad neemt actief het initiatief om in samenspraak met de samenleving te inventariseren wat de vragen, wensen en mogelijkheden zijn rond klimaatadaptatie (raadsakkoord), dit is met name gericht op wat inwoners zelf kunnen doen in het kader van klimaatadaptatie. Tevens zal in 2021 de samenwerking in de waterketen met het waterschap, buurgemeenten en de WMD om een vervolg krijgen. Door deze samenwerking zijn wij doelmatiger samen gaan werken, dat wil zeggen goede kwaliteit tegen lagere kosten en minder bestuurlijke drukte.

Duurzaamheid

In 2021 stellen we de RES en onze Warmtevisie vast. Tevens loopt er een subsidieaanvraag voor het aardgasvrij maken van de bebouwde kom van Dalen, hierover zal in het najaar 2020 uitsluitend komen. In 2021 gaan wij verder met de voorbereiding en uitwerking van het project. Dit zijn de eerste concrete stappen om in 2030 de bijdrage in de reductie van Co₂-uitstoot te realiseren.

Eikenprocessierups

Naar aanleiding van de explosieve groei van de overlast van eikenprocessierups in 2018 hebben wij in 2019 prioriteiten gesteld en de ontwikkelingen rondom de rups gemonitord. Om de kosten beheersbaar te houden hebben wij in de loop van 2020 de gekozen prioritering herzien. In de tegel 'Ontwikkelingen' doen wij u een voorstel voor de preventieve en curatieve bestrijding van de rups.

Beleidskaders

Voor onze openbare ruimte zijn de volgende documenten van belang:

- Bestuurlijke notitie Duurzaam Groenonderhoud Coevorden
- Beleidsplan Openbare verlichting
- Bestuurlijke notitie wegenonderhoud 2017-2021
- Duurzaamheidsvisie

Wat willen wij bereiken?

Duurzaam afvalbeheer

We stimuleren het scheiden van afval zo veel mogelijk en willen echt een gedragsverandering bij onze inwoners realiseren. We willen de hoeveelheid (grof) huishoudelijk restafval per inwoner terugbrengen naar 100 kilo per jaar en het afvalscheidingspercentage verbeteren naar minimaal 75%. Om dit te kunnen realiseren is bewustwording op het gebied van afvalscheiding van groot belang. Om te komen tot een duurzaam afvalbeheer werken we aan de volgende resultaten.

Activiteiten

Realisatie VANG-doelstellingen

Omschrijving (toelichting)

In 2021 worden de volgende projecten opgestart of gerealiseerd om het behalen van de VANG doelstellingen mogelijk te maken:

- Communicatiecampagne: In Drents verband is een communicatiecampagne ontwikkeld die focust op de boodschap waarom het belangrijk is om afval te scheiden. Als gemeenten communiceren wij

op dit moment vooral hoe men afval moet scheiden. Onderzoek laat zien dat de scheidingsbereidheid hoog is als men goed voorgelicht wordt waarom dit belangrijk is.

- Toekomst milieustraten: Op dit moment heeft Coevorden twee milieustraten zonder weegsystemen. In 2020 is er een onderzoek gestart inzake de optimalisering van de samenwerking van de beide teams openbare ruimte. Hierin wordt ook de toekomst van de milieustraten besproken. In 2021 wordt het onderzoek afgerond.
- Gerichte aanpak zwerfafval: Op basis van data zal gericht worden gewerkt aan de aanpak van zwerfafval.
- Wij willen de bewustwording van afvalscheiding bij kinderen verder bevorderen. Wij gaan onderzoeken hoe wij in samenwerking met scholen en inzamelbedrijven hier een goede invulling aan kunnen geven.
- Vernieuwde werkwijze inzameling oud papier: Samen met de scholen en verenigingen wordt gewerkt aan een nieuw inzamelsysteem. Ingezet wordt op een efficiënter systeem met meer service voor onze inwoners om zo de hoeveelheid oud papier in het restafval terug te dringen.
- Effectmeting en bepalen aanvullende acties: De lange termijn effecten van beleidsingrepen moeten waargenomen worden. Op basis hiervan moet gekeken worden welke toekomstige wijzigingen nodig zijn om de VANG doelstellingen te behalen.

Portefeuillehouder

J. Huizing

Een prettig woonklimaat

Door extra inspanningen te verrichten op de inrichting van openbare wegen, civiele kunstwerken, openbaar groen en openbare verlichting zetten we in op het verbeteren van het woonklimaat. Hierbij wordt zoveel mogelijk rekening gehouden met biodiversiteit en klimaatadaptatie.

Activiteiten

Bestrijding eikenprocessierups

Omschrijving (toelichting)

Zoals ieder jaar krijgen we ook dit jaar te maken met overlast en de bestrijding van de eikenprocessierups. Door de explosieve groei van de overlast van eikenprocessierups in 2018 hebben wij in 2019 prioriteiten gesteld en de ontwikkelingen rondom de rups gemonitord. Om de kosten beheersbaar te houden hebben wij in de loop van 2020 de gekozen prioritering herzien. Wij stellen voor om te kiezen voor preventieve bestrijding in gebieden met prioriteit 1 en 2 en in gebieden met prioriteit-1-gebied ook curatief te bestrijden. Dit gaat om de volgende gebieden:

- prioriteit 1: Scholen, kinderopvang/-dagverblijven, verzorgingshuizen, winkelcentra, buitensportaccommodaties en evenemententerreinen;
- prioriteit 2: vastgestelde schoolroutes, forensenfietspaden en toeristische fietspaden binnen en buiten de bebouwde kom.

Preventieve bestrijding gebeurt als de rupsen nog geen brandharen hebben. Curatieve bestrijding richt zich op het onschadelijk maken van reeds gevormde brandharen. Daarnaast willen we ook het aantal natuurlijke vijanden van de rups stimuleren. De prioritering is gekozen op basis van de kans op overlast voor inwoners en toeristen. Ook is deze prioritering aangebracht om de kosten van de bestrijding beheersbaar te houden. In de praktijk zien we dat deze preventieve bestrijding goed werkt. Overige locaties binnen en buiten de bebouwde kom, kuilvoerbulten, paardenweides en het resterend buitengebied vallen onder prioriteit 3. Op deze locaties zal geen bestrijding plaatsvinden.

Portefeuillehouder

J. Huizing

Startdatum: 01-01-2021

Begraafplaatsenbeleid

Omschrijving (toelichting)

Gemeente Coevorden wil een integraal begraafplaatsenbeleid voor alle begraafplaatsen. De waardering en inventarisatie van de begraafplaatsen in Coevorden, Schoonoord en Oosterhesselen zijn gereed en de uitkomsten hiervan hebben input gegeven voor het begraafplaatsenbeleid. Het begraafplaatsenbeleid is in concept gereed. De personele gevolgen en financiële consequenties hiervan worden in 2021 inzichtelijk gemaakt en worden opgenomen in het integrale begraafplaatsenbeleidsplan.

Portefeuillehouder

J. Huizing

Einddatum: 31-12-2021

Biodiversiteit

Omschrijving (toelichting)

Zoals overeengekomen in het raadsakkoord 2018-2022 gaat de Gemeente Coevorden verder met duurzaamheid. Als onderdeel hiervan willen wij de komende jaren de biodiversiteit nog meer stimuleren. Uitwerking van dit voornemen heeft in 2020 in samenwerking met de raads werkgroep plaatsgevonden en zal in 2021 een vervolg krijgen. Onze inspanningen in het reguliere onderhoud om de biodiversiteit te stimuleren staan in het vastgestelde bermbeheerplan. In 2020 zijn we hiermee gestart en dit zal de komende jaren, conform plan, verder geïmplementeerd worden. Gelijktijdig lopen nog de pilots om de diversiteit te monitoren. Daarnaast hebben wij aandacht voor het bevorderen van de biodiversiteit bij diverse plannen in de openbare ruimte.

Portefeuillehouder

J. Huizing

Klimaatadaptatie

Omschrijving (toelichting)

In het kader van de klimaatadaptatie is de stresstest uitgevoerd in samenwerking met de partners van het Samenwerkingsverband Noordelijke Vechtstromen. De uitkomsten van de stresstest worden gedeeld met uw raad. In verband met coronacrisis is de risicodialoog met inwoners, instellingen en bedrijven uitgesteld. Dit zal naar verwachting in 2021 plaatsvinden. De uitkomsten hiervan zullen worden opgenomen in het nog op te stellen Verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan (vGRP).

Portefeuillehouder

J. Huizing

Een veilige woonomgeving

Voor het opstellen en het uitvoeren van ons integrale veiligheidsbeleid gaan wij in overleg met wijken en dorpen en maken waar mogelijk gebruik van hun visies. In het beleid zal de nadruk liggen op preventie. Ook handhaving heeft prioriteit daar waar de risico's of de ervaren overlast het grootst is. Ondernijning krijgt prominenter aandacht.

Activiteiten

Aanpak ondernijning

Omschrijving (toelichting)

Ondernijning wordt op verschillende wijzen aangepakt. Onder andere wordt de horeca gebruikt voor witwassen en is er een verwevenheid met drugshandel en vastgoed. Intensivering en uitbreiding van controle op naleving van de drank- en horecawet is wenselijk voor de komende jaren. Hierbij moet gedacht worden aan meer BOA-inzet voor het uitvoeren van controles en opstellen van boeterapporten en de inzet van de juridische afwikkeling van geconstateerde overtredingen. Daarnaast is de invoering van de exploitatievergunningen in risicovolle branches wenselijk. Dit is in belang van de maatschappij om via de wet Bibob een vergunningsaanvrager te kunnen toetsen. De voorbereidingen voor de invoering zijn opgepakt en krijgt zijn verdere beslag in 2020.

Portefeuillehouder

B.J. Bouwmeester

Startdatum: 01-01-2020

Integraal Veiligheidsbeleid

Omschrijving (toelichting)

Er wordt ingezet op de leefbaarheid van onze samenleving. Leefbaarheid is het hogere doel waar onder andere veiligheid één van de bouwstenen is. Door de uitbreiding van de bijzondere

opsporingsambtenaren (boa) wordt er veel ingezet op handhaving en bestrijding van overlast. De inzet van de boa kent zijn grenzen qua capaciteit en dus ook wat zij qua werk aankunnen. Het werkaanbod is fors te noemen en vraagt om keuzes te maken. Hierbij is het handhaven van de Algemene Plaatselijke Verordening Coevorden 2020 een belangrijke richtinggevende maatstaf. Waar mogelijk wordt eenduidigheid en effectiviteit nagestreefd. Daarvoor worden beleidsregels opgesteld.

Speerpunten in de handhaving van de boa's zijn: (brom)fiets parkeeroverlast NS station Coevorden, Drank- en Horecawet, Aanpak ondermijning heling middels Digitaal Opkopersregister, bijtincidenten honden, honden uitwerpselen en parkeren.

Daarnaast wordt er actief ingezet op ondermijning. Hierbij zetten wij in op: uitrol van de exploitatievergunning, actief screenen middels BIBOB, ondersteunen van RIEC onderzoeken, sluiten van drugspanden enzovoort.

In lijn met de uitgangspunten van Coevorden Verbindt willen wij met inwoners en vertegenwoordigers van plaatselijke belangenverenigingen in gesprek blijven komen over veiligheidsbeleving. Daarnaast wordt een almanak Veiligheid gemaakt om de samenleving inzicht te geven in wat wij doen om de veiligheid te borgen. Onder andere staat beschreven in de almanak wat het risicoprofiel is in Drenthe en deze wordt zichtbaar met de risicokaart, maar ook worden de diverse overlegstructuren van de burgemeester beschreven en wat de thema's zijn hierbij. Veiligheid als onderdeel van het sociaal domein wordt ook onderdeel van de almanak, daarbij kan onder andere gedacht worden aan Veilig Thuis Drenthe, Zorg- en Veiligheidshuis Drenthe, Maatschappelijk Welzijn Coevorden (MWC).

Portefeuillehouder

B.J. Bouwmeester

Startdatum: 01-01-2020 Einddatum: 31-12-2021

Energieneutraal in 2040

In 2040 willen wij een energieneutrale gemeente zijn. Dit is een grote opgave die wij integraal moeten aanpakken. In 2020 en 2021 zullen een aantal onderzoeken van start gaan en worden zaken steeds concreter. Naar verwachting wordt de Regionale Energiestrategie steeds duidelijker, gaan wij een start maken met het proces rondom de warmtetransitievissie en werken wij verder aan een pilot voor een energieneutrale wijk of dorp.

Activiteiten

Duurzaamheidsvisie

Omschrijving (toelichting)

Voor 2021 is er weer een aanjaagbudget duurzaamheid om de verschillende afdelingen in de gemeente Coevorden (verder) op weg te helpen met duurzaamheid. In 2021 gaan wij het aanjaagbudget inzetten om de energietransitie verder te brengen. Zo gaan we aan de slag met het uitwerken van de kaderbrief moties 2020-18 (gemeentelijke daken beschikbaar stellen voor zonnepanelen) en 2019-05 (revolverend duurzaamheidsfonds). Het aanjaagbudget wordt ingezet voor (eventuele) onderzoeken die nodig zijn om deze moties te verwerken tot concrete voorstellen die wij in Q2 2021 aan uw Raad kunnen voorleggen. Het streven is om uiterlijk 1 januari 2022 het duurzaamheidsfonds operationeel te hebben.

We nemen actief deel in het Versnellingsteam Overheden van de Expeditie Energieneutraal Wonen. Hiermee benutten wij kansen voor regionale samenwerking en versnellen wij samen met de provincie Drenthe en de andere Drentse gemeenten de energietransitie. We hebben de ambitie om aan minimaal één project deel te nemen vanuit deze samenwerking.

Portefeuillehouder

J. Huizing

Pilot energieneutrale wijk/dorp

Omschrijving (toelichting)

We gaan aan de slag met Duurzaam Dalen en andere stakeholders om Dalen aardgasvrij te maken. In het najaar van 2020 krijgen wij te horen of het ingediende subsidieverzoek voor de Proeftuin Aardgasvrije Wijken wordt ingewilligd, waarna wij in 2021 tot uitvoering over kunnen gaan. Indien er geen subsidie wordt verleend gaan wij op zoek naar een andere manier om het projectplan toch van start te laten gaan. In dit geval komen wij terug bij uw Raad met een aangepast voorstel.

Portefeuillehouder

J. Huizing

Regionale Energie Strategie

Omschrijving (toelichting)

In de RES hebben wij als gemeente Coevorden een ambitie als het aankomt op zon op dak. In 2021 gaan we onze ambitie omzetten in concrete plannen. Als Coevorden hebben wij met de realisatie van ruim 40 MW aan windenergie en 100 ha aan zonneparken al een groot deel van onze inzet in het kader van de RES gerealiseerd. Ook gaan wij in 2021 samen met Rijkswaterstaat, de provincie en buurgemeenten Emmen en Hoogeveen verder met het project Zonneroute A37.

Portefeuillehouder

J. Huizing

Warmtevisie

Omschrijving (toelichting)

Eind 2021 moet elke gemeente in Nederland een Transitievisie Warmte hebben opgesteld. In 2021 gaan wij, op basis van het plan van aanpak dat in 2020 tot stand is gekomen, verder met het opstellen van de Transitievisie Warmte. We pakken dit proces samen op in BOCE-verband. We streven ernaar om voor het zomerreces 2021 een eerste versie aan uw Raad voor te leggen, zodat de Transitievisie uiterlijk november 2021 kan worden vastgesteld.

Portefeuillehouder

J. Huizing

Beleidsindicatoren

Indicator	Eenheid	Jaar	Waarde Coevorden
Omvang huishoudelijk restafval	kg per inwoner	2018	214,0
Diefstal uit woning	aantal per 1.000 inwoners	2019	2,4
Geweldsmisdrijven	aantal per 1.000 inwoners	2019	3,7
Vernieling	aantal per 1.000 inwoners	2019	5,4
Winkeldiefstal	aantal per 1.000 inwoners	2019	0,8
* Meeteenheden zijn gewijzigd ten opzichte van vorige publicatie			

Wat mag het kosten?

Wij hebben de volgende uitgaven en inkomsten begroot.

Bedragen x €1.000

Exploitatie	2021	2022	2023	2024
Lasten				
Bovengrondse infrastructuur	3.334	3.250	3.262	3.256
Groen en landschap	1.006	917	754	754
Afvalverwijdering en -verwerking	3.707	3.707	3.707	3.707
Riolering	2.394	2.469	2.532	2.595
Milieu	187	186	186	186
Begraafplaatsen	305	288	288	285
Heffingen	0	0	0	0
Totaal Lasten	10.933	10.818	10.729	10.783
Baten				
Bovengrondse infrastructuur	66	66	66	66
Groen en landschap	53	53	53	53
Afvalverwijdering en -verwerking	435	435	435	435
Riolering	18	100	163	226
Milieu	35	35	35	35
Begraafplaatsen	2	2	2	2
Heffingen	8.329	8.329	8.329	8.329
Totaal Baten	8.937	9.019	9.082	9.145
Gerealiseerd saldo van baten en lasten	-1.996	-1.799	-1.647	-1.638
Onttrekkingen				
Bovengrondse infrastructuur	0	0	0	0
Groen en landschap	0	0	0	0
Riolering	0	0	0	0
Heffingen	0	0	0	0
Totaal Onttrekkingen	0	0	0	0
Stortingen				
Bovengrondse infrastructuur	0	0	0	0
Riolering	0	0	0	0
Totaal Stortingen	0	0	0	0
Mutaties reserves	0	0	0	0
Begroot resultaat	-1.996	-1.799	-1.647	-1.638

Programma 5 | Bestuur en Organisatie

Bestuurlijke hoofdlijnen

“In 2014 sprak de gemeente de wens uit om een nieuwe bestuursstijl te ontwikkelen voor Coevorden. Een bestuursstijl, waarmee we samen met mensen, organisaties en bedrijven de kracht van de samenleving meer benutten. Een samenwerking zonder einddoel, maar die zich ook in de toekomst blijft ontwikkelen; steeds groeiend naar wat past bij de situatie”, aldus burgemeester Bert Bouwmeester in het voorwoord van het boek ‘Buiten-spel’.

“Groeidend naar wat past bij de situatie”, een uitspraak die relevanter is dan ooit. Onze ambitie is onveranderd. We willen groeien en echt goed worden in Verbindend Besturen. Nog steeds werken we met inwoners samen aan kansrijke initiatieven die een positief effect hebben op onze lokale samenleving. Ook zetten we stappen als het gaat om een nieuw democratisch samenspel, met andere rollen en vaardigheden. En we verbeteren onze dienstverlening en groeien toe naar een dienstverlening die nabij, toegankelijk en gemakkelijk benaderbaar is voor iedereen.

De situatie is wél veranderd. Het realiseren van deze ambitie vraagt, door de Corona-crisis, meer inspanning. Zowel van de samenleving als van het bestuur en de organisatie. Het vizier van de samenleving (waaronder ondernemers en vrijwilligers van verenigingen) is veranderd. Hoe houdt ik financieel het hoofd boven water? Hoe besturen we onze vereniging nu we elkaar fysiek niet meer kunnen treffen en zorgen we ervoor dat activiteiten voor onze leden kunnen doorgaan? Dat zijn vragen die leidend zijn voor de samenleving. Wij passen ons hierop aan en kijken vanuit onze rol hoe we de samenleving hierin kunnen ondersteunen. Een voorbeeld hiervan is dat we de indieningstermijn voor initiatieven voor het Stimuleringsfonds hebben verlengd. Als organisatie ontwikkelen we ons mee in de situatie. Dit vraagt andere vaardigheden van medewerkers. Zo zijn wendbaarheid en flexibiliteit belangrijke competenties geworden.

Door de Corona-crisis heeft digitalisering een vlucht genomen. Dit biedt kansen, juist ook als het gaat om Verbindend Besturen. We hebben al een aantal geslaagde voorbeelden van digitaal samenspel met de samenleving voorbij zien komen; ook het komende jaar ontwikkelen we ons daarin verder. De uitdaging daarbij is om ook het persoonlijke contact te behouden en daar een goede balans in te vinden. Graag gaan we in 2021 in gesprek met de gemeenteraad hoe we de solide basis die Verbindend Besturen heeft, verder kunnen uitbouwen. Passend bij de situatie.

Beleidskaders

Voor ons bestuur en de organisatie zijn de volgende documenten van belang:

- Het boek: Buiten-spel
- Subsidieregeling Stimuleringsfonds dorpen en wijken, opgenomen in paragraaf 4.2 van het uitvoeringsbesluit algemene subsidieverordening.
- Raadsakkoord Samen Levend
- Regionale beleidsagenda Zuidoost-Drenthe
- Kadernota integriteit Coevorden 2016
- Beleidsindicatoren Bestuur en Organisatie
- Strategische agenda 2019-2022

Wat willen wij bereiken?

Echt goed worden in Verbindend Besturen

In onze visie op onze rol als gemeente en vanuit de gedachte van verbindend besturen kiezen wij ervoor om per thema en per onderwerp onze rol te bepalen. Soms nemen wij het initiatief en soms komt het initiatief uit de samenleving. De ene keer zijn wij coördinerend of maken de uiteindelijke keuze, de andere keer ligt de coördinatie en de keuze meer in de samenleving. En vaak er ergens tussenin. Medewerkers schakelen tussen deze rollen. Ze weten de rol te vervullen als partner, beslisser, regisseur, expert, of kijken op afstand mee. Gericht op het realiseren van het initiatief en rekening houdend met individuele belangen en het algemeen, maatschappelijk belang. Gebiedscoördinatoren hebben een belangrijke rol in het signaleren, informeren, verbinden en soms zelfs regisseren van vraagstukken uit de samenleving. Aanbevelingen uit 'Buiten-Spel' bieden mogelijkheden om de verbinding en samenwerking nog beter vorm te geven. Vanuit de doelstellingen van onze organisatieontwikkeling werken wij aan:

- Rolbewustheid bij medewerkers; die van partner, regisseur, expert of juist op afstand;
- Vraaggericht werken binnen de kaders van wet- en regelgeving en met de verantwoordelijkheid voor het algemeen belang;

- Interne en externe samenwerking.

Activiteiten

Coevorden Verbindt: onze Visie

Omschrijving (toelichting)

In 2021 gaan we verder met onze visie op Verbindend Besturen. Een visie op hoe we de dingen in onze gemeente doen, is nodig om een krachtige eerste overheid te kunnen zijn. Bij de totstandkoming van de visie zijn de samenleving, uw raad en wij betrokken geweest. Nu is het belangrijk deze visie te vertalen naar ons dagelijks handelen, zodat de samenleving ons steeds beter leert (her)kennen in hoe wij de dingen doen en hoe wij verbindend besturen. Ongeacht van wie het initiatief komt. Wat ons in de verwachtingen en herkenbaarheid gaat helpen zijn kaders of richtlijnen waarbinnen in Coevorden participatie en verbindend besturen plaatsvindt. Deze zeggen bijvoorbeeld iets over wanneer, in welke fase, op welke manier, met welke rollen en bij wie het initiatief ligt; in de vorm van een leidraad. Hiermee geven we breed invulling aan de wettelijke verplichting, ook vanuit de omgevingswet, om tot een participatievisie te komen.

Doel van deze visie op participatie is:

- Het geven van invulling aan verbindend besturen in ons dagelijks handelen, onze processen en procedures en onze werkwijze. Bijvoorbeeld door iets op te nemen over wanneer doe je wat, op welke manier, met welke rollen en hoe bepaal je het eigenaarschap;
- Het creëren van een herkenbare en eenduidige manier van participatie en samenwerking;
- Het realiseren van een gezamenlijke visie op participatie die alle medewerkers begrijpen en waar alle medewerkers mee aan de slag kunnen, vertaald naar hun eigen dagelijkse werk;
- Het creëren van een participatievisie ten behoeve van de Omgevingswet.

In de eerste helft van 2021 is de visie op participatie met leidraad gereed zodat we verbindend besturen kunnen verankeren in bestuur en organisatie. U bent daar als raad, op uw eigen manier, mee bezig middels het Raadsakkoord 2018-2022 Samen Levend. Uiteraard blijven wij u ondersteunen in uw dialoog met samenleving over belangrijke maatschappelijke thema's.

Portefeuillehouder

B.J. Bouwmeester

Democratie in actie

Omschrijving (toelichting)

Wij zijn al enkele jaren aan de slag met het (anders) samenwerken met onze inwoners en partners. Dit heeft de naam verbindend besturen gekregen. Het realiseren van deze andere manier van samenwerken gaat stap voor stap. Wij leren zelf en wij leren van anderen. Dat laatste krijgt vorm door onze deelname aan het noordelijke ontwikkeltraject organisatie-ontwikkeling, dat gestart is in het programma Democratie in Actie. Samen met acht andere gemeenten en twee provincies in het noorden delen wij onze kennis en ervaring als het gaat om nieuwe democratie, participatie, samenwerken en de wijziging in rollen. In de eerste helft van 2021 eindigt dit traject en leveren de 10 deelnemende gemeenten en provincies gezamenlijk het resultaat op van het traject en wordt dit gedeeld met andere overheden in Nederland. De opbrengst wordt vertaald in een product als een spel of boek o.i.d.

Om een goed beeld te krijgen van hoe inwoners, raadsleden, ambtenaren en collegeleden kijken naar de democratie in onze gemeente, zetten wij de Quickscan Lokale Democratie in. Samen met de aanbevelingen uit Buiten-spel geeft dit richting voor onze verdere ontwikkeling als het gaat om samenwerken, participatie en eigen kracht van de samenleving. In 2021 ontvangen we de uitkomsten en vertalen we dit naar concrete doelen, we benutten het om verbindend besturen verder inhoud te geven en aan de hand van een plan van aanpak gaan we aan de slag met de aandachtspunten.

Portefeuillehouder

B.J. Bouwmeester

Gebiedskompas

Omschrijving (toelichting)

In 2021 gaan wij verder met het experimenteren met het gebiedskompas en bepalen of deze methodiek past bij onze samenleving. Het gebiedskompas is een instrument om samen met inwoners en partners naar een dorp of een wijk te kijken en zo vanuit gezamenlijke basis aan de slag te gaan met thema's die voor zowel inwoners, partners als ons belangrijk zijn. Om te testen of

de methodiek passend is zetten we een pilot op in de wijk Tuindorp.

In deze pilot:

- ontwikkelen we een methode om cijfers over de wijk samen te voegen en te raadplegen
- ontwikkelen we een methode om vraagstukken op te halen bij inwoners
- komen we tot een gezamenlijke gebiedsagenda voor Tuindorp vanuit inwoners, Domesta, Maatschappelijk Welzijn Coevorden en gemeente

Portefeuillehouder

B.J. Bouwmeester

Samenwerken wijken en dorpen

Omschrijving (toelichting)

Ondanks dat de coronacrisis het contact met dorpen en wijken bemoeilijkt, blijft van belang dat samenwerking wordt behouden en uitgebreid. Via verschillende wegen geven we hieraan in 2021 invulling. Hierbij kan worden gedacht aan het gebiedskompas voor Tuindorp en de gezamenlijke verkenning met Maatschappelijk Welzijn Coevorden naar een betere verdeling van de middelen van het Stimuleringsfonds en het beter bereiken van groepen van inwoners waar dit tot nu toe nog niet is gelukt.

Portefeuillehouder

B.J. Bouwmeester

Stimuleringsfonds

Omschrijving (toelichting)

De leefbaarheid van onze dorpen en wijken willen onder andere blijven bevorderen door inzet van het Stimuleringsfonds en wel langs 3 sporen: 1. het wijkbudget, 2. de projectsubsidie en 3. de hulplijnen. Voor de invulling van het fonds en de inzet van middelen blijven wij in 2021 de samenwerking zoeken met onze inwoners, buurtverenigingen en verenigingen van plaatselijk belang. De stichting Maatschappelijk Welzijn Coevorden is onze preferente partner als het gaat om vraagstukken rond leefbaarheid in onze wijken en dorpen. Naast onze gebiedscoördinatoren zullen wij de stichting in 2021 nadrukkelijk betrekken in het contact met de wijken en dorpen om te bevorderen dat de spreiding en benutting van het fonds kan worden geoptimaliseerd. Omdat we merken dat de spreiding en de wijze van benutting van het fonds achterblijven ten aanzien van de bedoeling van het Stimuleringsfonds.

Portefeuillehouder

B.J. Bouwmeester

Passende dienstverlening

Wij zijn als gemeente de eerste overheid en willen nabij, toegankelijk en gemakkelijk benaderbaar zijn voor iedereen, ook voor inwoners die minder digi-vaardig zijn. Een nabije, toegankelijke en gemakkelijk benaderbare overheid en een inclusieve samenleving sluiten aan bij Coevorden Verbindt, één van de speerpunten uit de strategische agenda.

Wat betekent dit voor onze dienstverlening? Hoe ziet goede dienstverlening er bij onze gemeente uit; ook als we, bijvoorbeeld vanuit wet- en regelgeving of vanuit het algemeen belang, niet meewerken aan een verzoek? Wat voor afspraken maken we over wat goede dienstverlening is? Hoe zetten we in op kanaalsturing, passend bij Coevorden Verbindt? Waar valt winst te behalen, met name als het gaat om het leveren van onze standaardproducten? Dat zijn de vragen die centraal staan bij het (continue) verbeteren van onze dienstverlening.

Activiteiten

Interne dienstverlening

Omschrijving (toelichting)

Het jaar 2021 wordt een belangrijk jaar als het gaat om de doorontwikkeling van onze werkomgeving. Door de besturingsfilosofie Verbindend Besturen en Corona is mobiel werken een vanzelfsprekendheid geworden. Inwoners ontmoeten we in de dorpen en wijken, we werken veel thuis en onze kantooromgeving gebruiken we meer en meer als plek voor afstemming met

collega's, inwoners en partners. Ook digitale middelen zoals videobellen worden hiervoor ingezet. In 2021 komt het gereserveerde bedrag voor vervanging van de inrichting van het Hof van Coevorden vrij. Dit grijpen we aan om onze kantooromgeving toekomstbestendig te maken, passend bij de hiervoor geschetste ontwikkeling. Daarbij houden we uiteraard rekening met het verduurzamen van onze werkomgeving.

Portefeuillehouder

B.J. Bouwmeester

Verbetering online dienstverlening

Omschrijving (toelichting)

We werken de komende anderhalf jaar toe naar een optimale online dienstverlening die blijvend in ontwikkeling is, aansluit op (veranderende) wensen en behoeften van inwoners, veilig is en voldoet aan wet- en regelgeving. Digitale ontwikkelingen gaan razendsnel. Inwoners verwachten van hun gemeente, als eerste overheid, dat ze ook daar snel en makkelijk online producten en diensten kunnen aanvragen. Vanuit de te ontwikkelen participatie visie wordt gezocht naar opties om ook online in gesprek te komen met de samenleving, passend bij verbindend besturen.

Voor 2021 worden de volgende concrete resultaten benoemd:

- Herbouw van het complete systeem van de website in oktober 2021;
- September 2020 hebben we een toegankelijkheidsverklaring opgeleverd. In 2021 blijven we structureel werken aan onze digitale toegankelijkheid zodat inwoners met visuele of auditieve beperkingen op een goede manier gebruik kunnen maken van de website;
- Eind 2021 is tachtig procent van onze producten en diensten beschikbaar via e-formulieren, waardoor het voor inwoners, ook inwoners die minder digivaardig zijn, makkelijker wordt om online producten en diensten aan te vragen;
- Een optimale digitale dienstverlening die blijvend in ontwikkeling is, heeft tijd, aandacht en de juiste expertise nodig. We gaan in 2021 werken met een online team zodat deze onderdelen op een vaste plek belegd zijn.

Portefeuillehouder

B.J. Bouwmeester

Startdatum: 01-04-2020 Einddatum: 31-03-2022

Beleidsindicatoren

Indicator	Eenheid	Jaar	Waarde
			Coevorden
Formatie	Fte per 1.000 inwoners	2021	7,88
Bezetting	Fte per 1.000 inwoners	2021	7,84
Apparaatskosten	Kosten per inwoner	2021	678,41
Externe inhuur	Kosten als % van totale loonsom		
	+ totale kosten inhuur externen	2021	6,40%
Overhead	% van totale lasten	2021	10,92%
* Meeteenheden zijn gewijzigd ten opzichte van vorige publicatie			

Wat mag het kosten?

Wij hebben de volgende uitgaven en inkomsten begroot.

Bedragen x €1.000

Exploitatie	2021	2022	2023	2024
Lasten				
Veiligheidsbevorderende maatregelen	3.277	3.267	3.267	3.267
Gemeenteraad en commissies	726	746	721	721
Burgemeester en wethouders	804	804	804	804
Bestuurlijke samenwerking	306	306	306	306
Burgerzaken	325	325	325	325
Stimuleringsfonds dorpen en wijken	610	610	610	610
Bedrijfsvoering	27.479	27.661	27.594	27.323
Totaal Lasten	33.527	33.718	33.626	33.356
Baten				
Veiligheidsbevorderende maatregelen	48	48	48	48
Gemeenteraad en commissies	0	0	0	0
Burgemeester en wethouders	110	110	110	110
Burgerzaken	445	333	333	333
Bedrijfsvoering	167	65	63	63
Totaal Baten	770	555	554	554
Gerealiseerd saldo van baten en lasten	-32.757	-33.163	-33.072	-32.802
Onttrekkingen				
Bedrijfsvoering	100	0	0	0
Stortingen				
Bedrijfsvoering	0	0	0	0
Mutaties reserves	100	0	0	0
Begroot resultaat	-32.657	-33.163	-33.072	-32.802

Programma 6 | Financiering en dekkingsmiddelen

Bestuurlijke hoofdlijnen

De gemeentelijke financiën staan onder druk. Voor veel gemeenten was het al lastig om de begroting 2020 sluitend te krijgen. Vanaf 2021 geldt dit ook voor onze gemeente. De kosten voor het sociaal domein blijven steeds verder oplopen, zowel door opgelegde kortingen en verplichtingen door het Rijk als door een steeds verder toenemende vraag. Daarnaast doet de coronacrisis een grote aanslag op de financiële positie van gemeenten. Hierbij is het nog maar de vraag of gemeenten wel voldoende worden gecompenseerd voor de tekorten die dit met zich meebrengt en wat op de lange termijn de financiële effecten hiervan zijn. Toch is deze begroting in het volledige meerjarenperspectief sluitend. Dit hebben wij gerealiseerd door niet alle vrije begrotingsruimte in te zetten maar ook "nieuwe" ruimte te creëren. Dit hebben wij gedaan door een pakket aan heroverwegingen.

De herverdeling van het Gemeentefonds zou in 2021 ingaan, maar is uitgesteld tot 2022. De onderzoeken om met ingang van 2022 te komen tot een nieuwe verdeling van het gemeentefonds zijn afgerond. Naar verwachting zullen gemeenten in december over het definitieve verdeelvoorstel worden geïnformeerd. De eerste uitkomsten geven aan dat alleen gemeenten met meer dan 100.000 inwoners er op vooruitgaan. De middelen lijken van het platteland naar de grote steden en van oost naar west te vloeien. Als gemeente hebben wij zitting genomen in een werkgroep die namens de Verenging Drentse Gemeenten de belangen behartigt van de Drentse gemeenten bij de herstructurering van het Gemeentefonds, als in de lobbygroep die zich met name richt op de omvang van het Gemeentefonds.

Onze financiële positie is op dit moment gezond en dat willen wij zo houden. Jaarlijks storten wij daarom € 2 miljoen in de algemene reserve. De structurele ruimte die daarnaast nog beschikbaar is, staat op de stelpost vrije begrotingsruimte. Deze middelen kunnen wij in zetten voor toekomstige ambities en investeringen en om mogelijke tegenvallers mee op te vangen. Echter, zoals reeds eerder aangegeven staat deze ruimte met name door externe factoren onder druk.

In lijn met onze nota financieel beleid koersen wij op een solvabiliteitsratio tussen de 30% en 40%. Dit doen wij door af te lossen op onze bestaande leningenportefeuille en structureel toe te voegen aan ons eigen vermogen. Wij verwachten in 2021 een nieuwe langlopende lening van € 5 miljoen aan te moeten trekken. Doordat onze aflossing op bestaande leningen circa € 10 miljoen bedraagt, daalt ons saldo vreemd vermogen ook verder in 2021.

Beleidskaders

Voor onze financiering en dekkingsmiddelen zijn de volgende documenten van belang:

- Nota activabeleid
- Nota financieel beleid
- Nota grondbeleid
- Nota lokale heffingen
- Nota reserves en voorzieningen
- Nota verbonden partijen
- Nota weerstandsvermogen en risicobeheersing

Wat willen wij bereiken?

Financieel gezond blijven

Wij willen onze financiële situatie gezond en stabiel houden. Dit doen wij door de algemene reserve te blijven versterken door jaarlijks structureel toe te voegen en incidentele voordelen in deze reserve te storten. Ook willen wij onze minimale solvabiliteit van 30% behouden.

Activiteiten

Monitoring financiële kengetallen

Omschrijving (toelichting)

Om financieel gezond te blijven is het belangrijk om te weten hoe we er gedurende het jaar financieel voor staan. Door het monitoren van financiële ratio's houden wij zicht op de ontwikkeling van onze financiële positie. De financiële kengetallen zijn gerelateerd aan de balans en maken wij jaarlijks op bij de jaarrekening. Wij monitoren dan het verloop van deze kengetallen. Gedurende het jaar berekenen wij bij omvangrijke projectvoorstellen, waarbij een beroep wordt gedaan op de algemene reserve, wat de impact van de voorstellen is op de solvabiliteit.

Portefeuillehouder

S. Stegen

Passende tarieven

De lokale lastendruk is het bedrag dat inwoners jaarlijks betalen voor de onroerende zaakbelasting, de afvalstoffenheffing en de rioolheffing. We willen de hoogte van die lokale lastendruk laten aansluiten bij het voorzieningenniveau dat we bieden en de lokale lasten beperken als dat mogelijk is. Ook willen we de totale opbrengst van de Ozb met maximaal het inflatiepercentage laten stijgen, voor zover dat mogelijk is.

Beleidsindicatoren

Indicator	Eenheid	Jaar	Waarde Coevorden
Woonlasten éénpersoonshuishouden	€	2020	€ 813
Woonlasten meerpersoonshuishouden	€	2020	€ 862
<i>* Meeteenheden zijn gewijzigd ten opzichte van vorige publicatie</i>			

Wat mag het kosten?

Wij hebben de volgende uitgaven en inkomsten begroot.

Bedragen x €1.000

Exploitatie	2021	2022	2023	2024
Lasten				
Financiering en dividend	-298	143	329	423
Algemene uitkering gemeentefonds	0	0	0	0
Algemene baten en lasten	119	331	379	639
Heffing gemeentelijke belastingen	103	103	103	103
Saldo jaarrekening na bestemming	0	0	0	0
Inning gemeentelijke belastingen	118	118	118	118
Totaal Lasten	40	693	929	1.283
Baten				
Financiering en dividend	497	926	1.112	1.204
Algemene uitkering gemeentefonds	61.689	61.843	60.899	61.412
Heffing gemeentelijke belastingen	11.147	11.217	11.217	11.217
Inning gemeentelijke belastingen	55	55	55	55
Totaal Baten	73.388	74.041	73.283	73.887
Gerealiseerd saldo van baten en lasten	73.347	73.347	72.354	72.605
Onttrekkingen				
Algemene baten en lasten	186	0	0	0
Resultaat bestemming	0	0	0	0
Totaal Onttrekkingen	186	0	0	0
Stortingen				
Financiering en dividend	102	90	89	87
Algemene baten en lasten	2.000	2.000	2.000	2.000
Resultaat bestemming	0	0	0	0
Totaal Stortingen	2.102	2.090	2.089	2.087
Mutaties reserves	-1.916	-2.090	-2.089	-2.087
Begroot resultaat	71.431	71.257	70.265	70.517

Financiële begroting

Samenvatting financieel meerjarenperspectief 2021-2024

Wij hebben de begroting opgebouwd vanuit de Kaderbrief 2021. In de Kaderbrief is een vooruitblik op hoofdlijnen op de financiën in 2021-2024 opgenomen. Deze hoofdlijnen hebben wij nader uitgewerkt in de Programmabegroting 2021 die voor u ligt. Waar er in de uitwerking verschillen optreden of nieuwe ontwikkelingen hebben voorgedaan, laten wij onderstaand de effecten ten opzichte van de Kaderbrief zien. Daarnaast presenteren wij een set aan heroverwegingen, die nodig zijn om een structureel en reëel sluitende begroting aan te bieden.

Het saldo van de voorliggende begroting is in alle jaren positief, oplopend naar een resultaat van € 1.414.000 in 2024.

ACTUALISATIE MEERJARENPERSPECTIEF				
<i>(bedragen x € 1.000)</i>				
	2021	2022	2023	2024
Saldo Kaderbrief 2021	-894	-902	-	-
			1.360	1.638
Mutaties Programmabegroting 2021				
<i>Ontwikkeling inkomsten</i>				
Septembercirculaire	-178	49	-283	-212
Belastingen, huren en pachten		70	70	70
<i>Ontwikkeling uitgaven</i>				
Loon- en prijsontwikkelingen	-165	-165	-165	-165
Autonome ontwikkelingen	106	106	106	106
Verbonden partijen	-12	-12	-12	-12
Meerjaren investerings programma	284	342	107	-3
Overige ontwikkelingen	-189	-268	-318	563
Vrijval stelpost vrije begrotingsruimte	414	735	1.100	1.100
			Saldo na verwerking mutaties	
	-635	-45	-755	-191
Heroverwegingen	1.110	1.175	1.390	1.605
Nieuw saldo meerjarenraming	475	1.130	635	1.414

Bovenstaand perspectief laat in alle vier de jaren positieve bedragen zien. Zonder het laten vrijvallen van de stelpost vrije begrotingsruimte en het besluiten tot heroverwegingen was dit niet mogelijk. Met een pakket van twaalf maatregelen hebben wij de begroting sluitend gemaakt. Daar gaan wij later in dit hoofdstuk onder het kopje 'Heroverwegingen' op in.

Ontwikkeling inkomsten

Gemeentefonds, belastingen en leges

Wij hebben de inkomsten voor 2021 geactualiseerd. Dit betreft onder andere de ontwikkeling van de algemene uitkering uit het gemeentefonds op basis van de septembercirculaire. Ook hebben wij

de inkomsten uit belastingen en leges geactualiseerd, op basis van bijvoorbeeld het aantal woningen en bedrijfspanden en de Woz-waarde van deze panden. Onderstaand treft u de ontwikkeling van de inkomsten aan, zoals deze zijn gewijzigd ten opzichte van het beeld dat wij bij de Kaderbrief 2021 hadden.

De septembercirculaire

Meestal verschijnen jaarlijks drie gemeentefondscirculaires: in mei, september en december. De circulaire van mei vertaalt de Voorjaarsnota van de rijksoverheid, september vertaalt de Miljoenennota en de circulaire van december rondt het uitkeringsjaar zoveel mogelijk af. De septembercirculaire is dus de tweede circulaire van dit jaar.

EFFECTEN SEPTEMBERCIRCULAIRE				
<i>(bedragen x € 1.000)</i>				
	2021	2022	2023	2024
Uitkeringsfactor				
Accresontwikkeling	-	-	-	-
Nominale ontwikkeling	-	180	455	560
Overige ontwikkelingen uitkeringsfactor	-33	-36	-36	-36
Ontwikkeling uitkeringsbasis				
Ontwikkeling uitkeringsbasis	-180	-361	-394	-428
Hoeveelheidsverschillen	-155	-177	-177	-177
WOZ-waardering en aanpassing rekentarieven	-131	-131	-131	-131
Jeugdhulp 2022: aanvulling op extra middelen 2019-2021		574		
Corona steunpakket				
Lagere apparaatskosten (opschalingskosten)	321			
	Subtotaal centraal	-178	49	-283
Taakmutaties				
Waterschapsverkiezingen	6	6	6	6
Uitvoeringskosten SVB PGB trekkingsrecht jeugdhulp	-12			
Uitvoeringskosten SVB PGB trekkingsrecht WMO	-45			
IU/DU/SU				
Brede aanpak dak- en thuisloosheid	32	-	-	-
Versterking omgevingsveiligheidsdiensten	18	18	18	18
	Subtotaal decentraal	-1	24	24
	Totaal effecten septembercirculaire	-179	73	-259
				-188

Toelichting op de septembercirculaire

Accressen

De ontwikkeling van de algemene uitkering wordt voor een belangrijk deel bepaald door de ontwikkeling van de rijksuitgaven. De rijksuitgaven hebben direct invloed op de omvang van de algemene uitkering uit het gemeentefonds. Dit wordt de accresontwikkeling genoemd. In de meircirculaire 2020 is aangekondigd dat de accressen voor de uitkeringsjaren 2020 en 2021 vast te

klikken op het niveau dat toen is gepubliceerd. Hierdoor wordt er in deze circulaire geen aanpassing gedaan in de accressen in de jaren 2020 t/m 2024. Dit als onderdeel van het compensatiepakket corona. Dat geeft rust en stabiliteit in een roerige tijd. Een mogelijke toe- of afname van de rijksuitgaven leiden in die jaren dus niet tot wijziging van het accres.

De ontwikkeling van de uitkeringsbasis is negatief

Gemeenten kunnen de daling van de uitkeringsbasis goedmaken door evenredig te stijgen met de aantallen. Groeigemeenten lukt dat gemakkelijk, de plattelandsgemeenten moeten hier veelal een veer laten, om helemaal niet te spreken over krimpgemeenten. Voor onze gemeente heeft dit een negatief effect in deze circulaire.

In deze circulaire zijn de nieuwe ramingen verwerkt van de ontwikkeling van de uitkeringsbasis. De mutaties worden voornamelijk veroorzaakt door nieuwe landelijke ramingen van de aantallen bijstandsontvangers en de ontwikkeling van de OZB-maatstaven. De jaarlijkse aanpassing van de gewichten van de maatstaf Ozb is doorgevoerd. Dit wordt bepaald door de omvang van de WOZ-waarde en een daaraan gekoppeld gewicht, het zogenoemde rekentarief.

De hoeveelheidsverschillen zijn negatief

Diverse landelijke aantallen zijn opwaarts bijgesteld. Denk aan huishoudens, medicijngebruik met drempel en uitkeringsontvangers minus bijstandsontvangers. Dat heeft een daling van de uitkering tot gevolg. Dit heeft een negatief effect voor onze gemeente en is in deze circulaire verwerkt.

Sociaal domein (jeugdhulp)

Voor 2022 wordt eenmalig aanvullend € 300 miljoen toegevoegd aan de algemene uitkering voor het jeugdhulpbudget. Bij de meicirculaire 2019 was daarvoor reeds € 1 miljard beschikbaar gesteld voor de periode 2019 - 2021.

De compensatie 'Coronamaatregelen' vindt in 2020 plaats

Het 1e en 2e compensatiepakket corona is in deze circulaire ook verwerkt. Per saldo ontvangen wij in 2020 een bedrag van circa € 1,2 miljoen. De verwerking hiervan zal ook plaatsvinden in 2020 en is derhalve niet opgenomen in de Begroting 2021. Het effect van het opschorten van de opschalingskorting leidt in 2021 tot een voordeel van € 321.000.

Belastingen en leges

In de kaderbrief hebben wij de opbrengsten uit de belastingen en leges verhoogd met 1,7% prijsindex. Dit leidt tot een verhoging van de inkomsten met € 147.000. Dit is de verhoging van de Ozb en forensenbelasting en leidt tot vrije begrotingsruimte. Deze inkomsten zijn een algemeen dekkingsmiddel. Wij hebben ook de huren en pachten met 1,7% prijsindex verhoogd conform de kaderbrief. Hier is een bedrag van € 22.000 mee gemoeid.

Voor de Ozb hebben wij voor 2021 tarieven berekend op basis van de ontwikkeling van de Woz-waarde van panden en de verwachte waardeontwikkeling. In het kader van de heroverwegingen stellen wij voor het tarief voor eigenaren van woningen in 2021 gelijk te houden aan de tarieven van 2020. Wij stellen voor de tarieven voor eigenaren en gebruikers van niet-woningen te laten stijgen met 3,5%. Deze tarieven moeten in samenhang met de waardeontwikkeling van panden worden gezien. In de paragraaf lokale heffingen gaan wij nader in op de ontwikkeling van de tarieven en laten wij een aantal rekenvoorbeelden zien.

In de reguliere actualisatie van de belastinginkomsten leidt de toeristenbelasting tot een voordeel vanaf 2022.

ONTWIKKELING INKOMSTEN				
<i>(bedragen x € 1.000)</i>				
	2021	2022	2023	2024
Toeristenbelasting	-	70	70	70
	Totaal	-	70	70

Toeristenbelasting, structureel voordeel € 70.000 vanaf 2022

In 2016 is besloten dat de toeristenbelasting eens per drie jaar met € 0,05 per persoon per overnachting wordt verhoogd. Voorheen werd jaarlijks de inflatie toegepast en dit leidde tot hele geringe aanpassingen van één tot twee cent in het tarief. Met de introductie van een driejarig ritme gaf dit voor langere tijd duidelijkheid voor de toeristische sector over de tarieven en kan er met ronde tarieven worden gewerkt. Het driejarige ritme betekende dat per 2019 de tarieven van € 1,25 naar € 1,30 gingen. Bij de Programmabegroting 2019 hebben wij echter voorgesteld het tarief een jaar te bevriezen in afwachting van de uitkomsten van een Drents onderzoek naar de toeristenbelasting. Dit is in 2020 ook besloten omdat het onderzoek nog niet was afgerond. Het onderzoek heeft mede vanwege de coronacrisis een zodanige vertraging opgelopen dat de uitkomsten er medio 2020 nog niet zijn.

Wij hebben bij de Kaderbrief 2021 aangegeven niet voor het derde jaar de toeristenbelasting willen bevriezen in afwachting van de uitkomsten van het onderzoek. Per 2021 verhogen wij het tarief naar het beoogde bedrag van € 1,30. Wij houden in de begroting meerjarig rekening met een tarief van € 1,30. Per 2022 verhogen wij het tarief naar € 1,35. Daarmee volgen wij het ingezette ritme in 2016, dat een driejaarlijkse verhoging betekent in 2019, 2022, 2025 en zo verder. Dit leidt in de actualisatie van de cijfers vanaf 2022 tot een voordeel van € 70.000. Dit bedrag is gebaseerd op 1,4 miljoen overnachtingen, zoals in onze huidige meerjarenraming is opgenomen.

Ontwikkeling uitgaven

Wij informeren u over de ontwikkeling van de volgende uitgaven:

- Loon- en prijsontwikkelingen;
- Autonome ontwikkelingen;
- Verbonden partijen;
- Meerjaren Investerings Programma;
- Overige ontwikkelingen.

Lonen en prijzen

Loonontwikkeling

De huidige cao loopt tot 1 januari 2021. Ten tijde van de kaderbrief waren de gesprekken over een nieuwe nog niet gaande. Daarom hebben wij in de kaderbrief de loonontwikkeling berekend op basis van het indexcijfer 'Loonvoet sector overheid' van het Centraal Plan Bureau (CPB). Omdat er tijdens de samenstelling van de Programmabegroting 2021 nog geen nieuwe informatie is over een nieuwe cao, hebben wij de cijfers in de kaderbrief ongewijzigd verwerkt in de begroting. Dat betekent dat wij voor 2021 een loonstijging van € 301.000 hebben afgedekt en voor de jaren vanaf 2022 een bedrag van € 604.000.

Pensioenpremies, structureel nadeel € 165.000

In de zomer van dit jaar maakte het ABP de prognoses voor de pensioenpremies in 2021 bekend. De verwachting is dat de premies voor het ouderdoms-, nabestaanden- en arbeidsongeschiktheidspensioen in 2021 stijgen. Lagere beleggingsopbrengsten en een lage rente leiden er toe dat de premies zullen stijgen. Eind november wordt het besluit over de hoogte van de pensioenpremies genomen. De stijging van het werkgeversdeel van de premie hebben wij verwerkt in onze begroting. Dit leidt tot een structureel nadeel van € 165.000.

ONTWIKKELING LONEN EN PRIJZEN				
<i>(bedragen x € 1.000)</i>				
	2021	2022	2023	2024
Pensioenpremies	-165	-165	-165	-165
	Totaal	-165	-165	-165

Autonome ontwikkelingen

De autonome ontwikkelingen van de kaderbrief hebben wij verwerkt. Het betreft hogere kosten voor de uitvoering van Wmo-taken en Jeugdzorg. Daarnaast doet zich een voordeel voor op de inkomsten uit de leges voor bouwvergunningen (omgevingsvergunningen). Op basis van het aantal aanvragen in 2019 en 2020 en de gemiddelde bouwsommen hebben wij de verwachte opbrengst uit leges voor omgevingsvergunningen doorgerekend. Op basis van deze beoordeling verwachten wij vanaf 2021 een structureel voordeel van € 106.000.

AUTONOME ONTWIKKELINGEN				
<i>(bedragen x € 1.000)</i>				
	2021	2022	2023	2024
Bouwvergunningen	106	106	106	106
	Totaal	106	106	106

Verbonden partijen

De budgetten voor de verbonden partijen hebben wij geactualiseerd naar aanleiding van de Kaderbrief 2020. Daarin hebben wij de kaderbrieven en ontwerpbegrotingen van de verbonden partijen weergegeven.

Ten opzichte van de kaderbrief doet zich een klein verschil voor op de begroting van de GGD voor het onderdeel Veilig Thuis Drenthe (VTD). Dit bedrag is € 12.000 hoger dan in de kaderbrief.

VERBONDEN PARTIJEN				
<i>(bedragen x € 1.000)</i>				
	2021	2022	2023	2024
Veilig Thuis Drenthe	-12	-12	-12	-12
	Totaal	-12	-12	-12

Meerjaren Investerings Programma (MIP)

De actualisatie van de investeringen leidt tot gewijzigde kapitaallasten voor 2021-2024, door bijvoorbeeld het toevoegen van nieuwe investeringen, het vrijvallen van oude investeringen en het opschuiven van geplande investeringen. Een belangrijke wijziging in de investeringsplanning vloeit voort uit het Integraal Huisvestings Plan (IHP) voor het onderwijs. Het gaat bijvoorbeeld om voorbereidingskredieten voor het voortgezet onderwijs (De Nieuwe Veste) en het primair onderwijs (Schoonoord) en tijdelijke huisvesting (Dalen, tijdens de renovatie van de Burgemeester Wessels Boer-school).

In bijlage 8 hebben wij een totaaloverzicht van de mutaties in de stelpost vervangingsinvesteringen opgenomen. Dat overzicht sluit af met het saldo van de stelpost, zoals dat in onderstaande samenvatting op de derde regel staat vermeld: € 324.000 in 2021, oplopend naar € 447.000 in 2024.

De bedragen op deze stelpost zijn in lijn met de eerdere besluitvorming. Wij zien echter dat in het ideaalcomplex van investeringen, de vrijval van oude investeringen en het doen van nieuwe investeringen, er beperkte verschillen in de kapitaallasten optreden. Een structureel budget van € 200.000 is daarom vrij ruim om de schommelingen op te vangen. Wij stellen daarom voor om het bedrag in 2021 grotendeels vrij te laten vallen en vanaf 2022 structureel te verlagen van € 200.000 naar € 100.000.

Wij vinden dit verantwoord om de volgende redenen:

- Wanneer wij gedurende het begrotingsjaar 2021 (spoed)investeringen moeten doen die wij nu niet kunnen voorzien, dan zal de investering in 2021 pas tot rente en afschrijving (kapitaallasten) in 2022 leiden.
- Wij stellen u bij de ontwikkelingen en ambities in deze begroting voor om € 40.000 voor onderzoek naar fietsverbindingen te dekken uit de stelpost vervangingsinvesteringen, onderdeel mobiliteit.
- Ook hebben wij een stelpost onvoorzien voor onvoorziene, onuitstelbare en onvermijdbare kosten.

Samen met deze aanpassing zien wij de mogelijkheid om vanaf 2024 een structurele kapitaallast van € 200.000 af te dekken voor toekomstige investeringen in de renovatie of nieuwbouw van De Nieuwe Veste. De renovatie/nieuwbouw wordt momenteel onderzocht en verkend.

Het resultaat van de aanpassingen betekent dat het overschot vrijvalt in het totaal van de begroting.

EFFECT VERVANGINGSINVESTERINGEN				
<i>(bedragen x € 1.000)</i>				
	2021	2022	2023	2024
Beschikbaar	265	261	436	437
Mutaties	59	224	-133	10
	Saldo	324	485	303
		447		
Vrijval in begrotingsresultaat	284	342	107	-3
Omvang stelpost na mutaties	40	143	196	450

De opbouw van de stelpost vervangingsinvesteringen is na deze mutaties als volgt.

OPBOUW STELPOST VERVANGINGSINVESTERINGEN				
<i>(bedragen x € 1.000)</i>				
	2021	2022	2023	2024
Reguliere vervangingsinvesteringen		100	100	100
Mobiliteit	40	35	36	37
Sport		8	60	113
Onderwijshuisvesting De Nieuwe Veste				200
	Totaal	40	143	196
		450		

Overige ontwikkelingen

Diverse ontwikkelingen leiden tot een structureel nadeel in de jaren 2021 tot en met 2023. Doordat de actualisatie van het gemeentefonds in 2024 positief uitpakt, is het effect in 2024 positief. Onder de tabel lichten wij u de verschillen verder toe.

OVERIGE ONTWIKKELINGEN				
<i>(bedragen x € 1.000)</i>				
	2021	2022	2023	2024
Uitkeringverstrekking	-316	-316	-316	-316
Actualisatie economische visie	146	73	-109	-109
<i>Actualisatie schijf 2024</i>				
Algemene uitkering gemeentefonds				670
Ambities programmabegroting 2019: verkiezingen			25	25
Ambities programmabegroting 2019: burgerzaken				200
Ambities programmabegroting 2019: kunst en cultuur			45	45
Ambities programmabegroting 2019: omgevingswet			61	61
Kleine verschillen	-19	-25	-24	-13
	Totaal	-189	-268	-318
				563

Uitkeringverstrekking, structureel nadeel € 316.000

In de afgelopen jaren hebben wij het eigen risico dat wij op uitkeringverstrekking lopen, naar beneden bijgesteld naar 2,5%. Gezien de toenmalige rijksbudgetten, aantallen uitkeringen en het economische tij was dat een realistische en nog steeds behoedzame keuze. Nu de verwachting is dat het aantal inwoners dat een beroep zal doen op een uitkering toe zal nemen, is het verstandig hier op te anticiperen. Wij dekken in 2021 5% van het eigen risico af. In welke mate de uitgaven zullen toenemen en dit voldoende is, is onzeker. Wij zien wel dat de rijksbijdrage voor volgend jaar hoger is dan wij rond de zomer op basis van de budgetten voor 2020 verwachtten. Wij blijven ondanks deze aanpassingen een financieel risico houden op dit onderdeel.

Economische visie

Het projectenbudget voor de economische visie hebben wij over meerdere jaren uitgespreid. Het projectenbudget betreft € 545.000. Dit is beschikbaar gesteld voor de periode 2020-2022. Dit smeren wij uit over de periode tot en met 2024, zoals in het Jaarverslag 2019 aangekondigd. Het projectenbudget per jaar is in plaats van drie maal € 182.000 (2020, 2021, 2022) vijf maal € 109.000. Het naar achter schuiven van deze budgetten leidt in 2021 en 2022 tot voordelen en in 2023 en 2024 tot nadelen. Per saldo is het effect in de komende vier jaren € 0.

Actualisatie jaarschijf 2024

Wij hebben de jaarschijf 2024 geactualiseerd. De basis hiervoor is het doortrekken van de jaarschijf 2023. De raming voor de algemene uitkering uit het gemeentefonds is daarbij in 2024 hoger dan in 2023. Dat leidt tot een voordeel. Ook hebben wij de budgetten die niet structureel zijn toegekend, beoordeeld. Dit betreft met name de ambities die bij de programmabegroting 2019 en 2020 zijn toegekend. De raad heeft op een aantal beleidsterreinen tijdelijke extra budgetten voor de jaren 2019-2022 en de jaren 2020-2023 toegekend. Waar de budgetten niet structureel zijn, hebben wij de ramingen in de nieuwe jaarschijven verlaagd. Dat leidt tot voordelen in de begroting.

Kleine verschillen

Naast alle gerapporteerde effecten zijn er overige kleine verschillen onder de rapportagegrens van € 50.000.

Structureel evenwicht en vrije begrotingsruimte

Vrije begrotingsruimte

Bij de Programmabegroting 2019 hebben wij de stelpost vrije begrotingsruimte geïntroduceerd. Op deze stelpost ramen wij de begrotingsoverschotten. In het verleden verwerkten wij de begrotingsoverschotten als storting in de algemene reserve. Door de vrije begrotingsruimte separaat in beeld te brengen en te monitoren, kan eenvoudig inzicht worden verkregen in de ruimte in de begroting. Gedurende het begrotingsjaar kunnen voorstellen voor nieuw beleid en/of tussentijdse resultaten van de Halfjaarrapportage ten gunste of ten laste van deze stelpost gebracht worden. Aan het eind van het begrotingsjaar valt het eventuele voordelige saldo vrij in de jaarrekening.

Wij voegen het saldo van deze begroting toe aan de stelpost vrije begrotingsruimte. Dit is zoals in de eerste tabel van dit hoofdstuk al samengevat:

- 2021 € 475.000
- 2022 € 1.130.000
- 2023 € 635.000
- 2024 € 1.414.000

Structureel en reëel begrotingsevenwicht

Een gezonde financiële positie betekent onder andere dat onze inkomsten en uitgaven met elkaar in evenwicht zijn, waarbij budgetten reëel (volledig, realistisch en haalbaar) geraamd zijn. Dit is structureel en reëel begrotingsevenwicht. Om vast te kunnen stellen dat onze begroting in evenwicht is, brengen wij in beeld welk deel van onze inkomsten en uitgaven een incidenteel karakter hebben. Immers; structurele uitgaven dienen met structurele inkomsten te zijn afgedekt. De tabel met incidentele baten en lasten draagt bij aan dit inzicht. Deze tabel hebben wij opgenomen onder de tegel 'Bijlagen' en in samengevatte vorm in deze tegel 'Financiële begroting' opgenomen.

Begrotingsevenwicht van belang voor provincie

Op grond van de gemeentewet houdt de provincie toezicht op de financiën van gemeenten. Normaal gesproken houdt de provincie repressief toezicht. Dit betekent dat wij onze begroting direct kunnen uitvoeren. Als onze begroting niet aan de wettelijke vereisten voldoet, dan kan de provincie preventief toezicht instellen. Dat betekent dat de provincie de begroting en begrotingswijzigingen eerst moet goedkeuren voordat wij deze kunnen uitvoeren. De provincie bepaalt aan de hand van een aantal criteria welke vorm van toezicht van toepassing is. Een belangrijk criterium is dat de begroting structureel en reëel in evenwicht is.

STRUCTUREEL BEGROTINGSSALDO				
<i>(bedragen x € 1.000)</i>				
	2021	2022	2023	2024
Saldo meerjarenraming	475	1.130	635	1.414
Incidentele baten en lasten				
Incidentele baten	-237	-250	-	-
Incidentele onttrekkingen aan de reserves	-1.370	-397	-224	-100
Incidentele lasten	1.422	1.009	256	256
Incidentele stortingen in de reserves	137	335	-	97
Saldo incidentele baten en lasten	-48	697	32	253
Structureel begrotingssaldo	427	1.827	667	1.667

Heroverwegingen

Inleiding

Voor de zomer was in de kaderbrief duidelijk dat het meerjarig financieel perspectief niet gunstig is. In alle vier de jaren is er een tekort, oplopend naar een tekort van € 1,6 miljoen in 2024. Het financieel perspectief was toen zodanig negatief dat wij hier – veel meer dan in voorgaande jaren – een inspanning voor moeten leveren. In de actualisatie van de begroting zien wij de bevestiging dat ondanks de volledige inzet van de stelpost vrije begrotingsruimte het saldo van de wijzigingen niet leidt tot een sluitend perspectief.

Wij hebben weliswaar mogelijkheden in de begroting om deze tekorten op te vangen, zoals bijvoorbeeld de structurele toevoeging aan de algemene reserve van € 2 miljoen. Wij kiezen er nadrukkelijk voor om deze structurele storting intact te laten. Wij blijven dus onverminderd toevoegen aan de algemene reserve. Wij doen dit om ook de nadelige effecten van de herijking van het gemeentefonds op te kunnen vangen én in de toekomst te kunnen blijven investeren. Ook na deze begroting en deze bestuursperiode. In de tegel 'Ontwikkelingen' hebben wij diverse ontwikkelingen benoemd die nog niet financieel te vertalen zijn, maar waarschijnlijk een flink beroep op onze financiële middelen zullen doen: onderwijshuisvesting, het centrum van Coevorden, onderhoud in combinatie met verduurzaming en klimaatadaptatie.

Wij hebben geïnventariseerd op welke beleidsterreinen mogelijkheden zijn tot heroverwegingen. Wij hebben daarbij gekeken naar wettelijke en bovenwettelijke taken. Aan het ingezette beleid ligt besluitvorming ten grondslag, die in de afgelopen periode in nauwe samenspraak met inwoners, verenigingen, instellingen en ondernemers tot stand is gebracht. Daarom heeft onze heroverweging zorgvuldig plaatsgevonden; niet alleen vanuit een financiële invalshoek. Wij zien een aantal mogelijkheden om beleid en/of uitvoering zodanig in te richten, dat er financiële ruimte gecreëerd kan worden.

Wij lichten u onderstaand twaalf onderwerpen toe, waarmee wij de begroting structureel sluitend hebben gemaakt.

HEROVERWEGINGEN				
<i>(Bedragen x € 1.000)</i>				
	2021	2022	2023	2024
Nummer en onderwerp				
1. Economische visie	20	20	20	20
2. Gefaseerd inlopen tekort sociaal domein	200	400	600	800
3. Budget kosten Bestemmingsplannen	20	20	20	20
4. Centrumplan	100			
5. Openbare verlichting	25	25	25	25
6. Gladheidsbestrijding	25	25	25	25
7. Verhardingen; Algemeen	100	100	100	100
8. Stimuleringsfonds	100	100	100	100
9. Bedrijfsvoering	185	185	185	185
10. Subsidiecoördinator	15	30	45	60
11. Ozb woningen: tarief 0%	270	270	270	270
12. Stelpost onvoorzien	50			
	Totaal	1.110	1.175	1.390
		1.605		

Toelichting heroverwegingen

1. Economische visie, structureel € 20.000

De ervaring leert dat de voorgenomen agenda minder snel tot uitvoering kan worden gebracht en kosten van voorgenomen projecten lager zijn. Dit heeft te maken met het feit dat wij bij het bepalen van het tempo dit in samenspraak met en afhankelijkheid van ondernemers doen. Ook speelt de coronacrisis daarin een rol. Het budget kan daarom met € 20.000 naar beneden worden

bijgesteld. Het blijft van belang om de visie voort te kunnen zetten in een opbouwende samenwerking met OC, andere ondernemersverenigingen en het onderwijs en zo aantrekkelijk willen blijven als vestigingsbeleid voor ondernemers. Ten opzichte van het huidige budget van € 109.000 per jaar in 2021-2024 kan er € 20.000 verlaagd worden.

2. Gefaseerd inlopen tekort sociaal domein, olopend bedrag tot € 800.000

Wij hebben in de afgelopen jaren gezien dat de druk op de budgetten voor het sociaal domein toenemen. In het resultaat van de jaarrekening 2019 was sprake van een structureel nadeel op het sociaal domein. In de Kaderbrief 2021 hebben wij voor de uitvoering van onze Wmo- en Jeugdtaken daarom structureel aanvullend budget opgenomen voor een bedrag van € 725.000. Wij willen de kosten voor deze open-einde regelingen terugdringen. Dat vraagt om een zorgvuldige en meerjarige aanpak. De belangrijkste oorzaken van de tekorten zijn autonome ontwikkelingen.

Wij nemen uw raad eind 2020 of begin 2021 mee in de zoek- en denkrichtingen voor de besparingen. Wij schetsen u dan de achtergronden, het besparingspotentieel, de maatschappelijke effecten, randvoorwaarden en eventuele uitvoeringskosten. De voorstellen die wij met u willen bespreken leggen wij langs een meetlat van het aanvaardbare, met als ondergrens onze wettelijke taken.

Wij zijn van mening dat deze taakstelling haalbaar is, voor zover wij dat nu in kunnen schatten. De zoek- en denkrichtingen zijn op hoofdlijnen de volgende:

- Drempels verhogen/ criteria aanpassen;
- Omvang van voorzieningen aanpassen;
- Transformeren, innoveren, ontschotten;
- Interne werkprocessen aanpassen, efficiëntere bedrijfsvoering;
- Inkomsten/ middelen verhogen door middel van subsidies en uitgaven verlagen door bijvoorbeeld efficiëntere inkoop.

Er wordt gewerkt aan de monitoring in het sociaal domein, met behulp daarvan gaan we ook sturen op de taakstelling. Het meetinstrument wordt daarmee onderdeel van deze ambitie. Op deze manier kunnen we sturen op de beweging die we willen maken en u als raad daar goed in meenemen.

3. Ruimtelijke ontwikkeling, budget kosten bestemmingsplannen, structureel € 20.000

Op basis van de realisatie van de afgelopen jaren kan het budget voor bestemmingsplannen structureel met € 20.000 (van € 73.000 naar € 53.000) worden verlaagd.

4. Centrumplan, incidenteel € 100.000

Bij de ontmanteling van het Centrumplan is een deel van het budget voor nog te realiseren projectonderdelen opgenomen in de exploitatie. Het structurele budget is € 107.000. Het voormalige Bogas-gebied, inclusief de bouwkavels, is bouwrijp. Daardoor zijn de uitgaven in de afgelopen jaren lager dan het beschikbare budget. De overschotten zijn conform de afgesproken methodiek toegevoegd aan de reserve Stedelijke vernieuwing. Omdat de beoogde investeringen in het centrum van Coevorden (Markt, Haven, Citadelpunt, Weeshuisweide) gefaseerd en in de komende jaren plaats zullen vinden, stellen wij voor om in 2021 incidenteel € 100.000 vrij te laten vallen in de begroting. Meerjarig houden wij dit budget beschikbaar om toekomstige investeringen te dekken.

5. Openbare verlichting, structureel € 25.000

Bij het opstellen van het plan voor de vervanging van openbare verlichting door LED-verlichting is uitgegaan van een daling van de elektrakosten. Deze daling blijkt in de praktijk groter dan wij ingeschat hadden. Wij verlagen het budget voor de elektrakosten met € 25.000.

6. Gladheidsbestrijding, structureel € 25.000

Voor gladheidsbestrijding hebben wij jaarlijks € 103.000 beschikbaar. De laatste jaren houden wij structureel middelen over doordat wij de afgelopen jaren geen strenge winters hebben gehad. Ondanks de onzekerheid of dit blijvend is, stellen wij voor om het budget met € 25.000 naar beneden bij te stellen.

7. Budget facilitering ruimtelijke ontwikkeling dorpen & wijken, structureel € 100.000

Wij zetten dit budget in om knelpunten in de openbare ruimte op te lossen. Dit jaar is de verwachting dat het budget volledig benut gaat worden. De inzet van dit budget is afhankelijk van het aantal aanvragen en toezeggingen die worden gedaan. Wij stellen voor om dit specifieke 'knelpuntenbudget' met € 100.000 te verlagen. Het budget is nu € 200.000. Er blijft dan structureel € 100.000 beschikbaar voor toekomstige verzoeken uit de dorpen en wijken.

8. Stimuleringsfonds, structureel € 100.000

Voor de realisatie van alle ambities rond Verbindend besturen, Coevorden Verbindt en gebiedsgericht werken, is tegelijk met de invulling van de bezuinigingsopgave een Stimuleringsfonds ingesteld. Met dorps- en wijkverenigingen wordt periodiek geëvalueerd hoe middelen het best kunnen worden verdeeld en welke spelregels daar bij horen, in de vorm van een regeling. Op dit moment is € 710.000 jaarlijks beschikbaar. We zien in de afgelopen jaren dat sprake is van onderbenutting van het totaalbedrag. Wij stellen voor het Stimuleringsfonds structureel met € 100.000 te verlagen. Daarbij blijven wij rekening houden met de samspraak en communicatie met de verenigingen en blijven wij er op inzetten dat de middelen ook op plekken terecht kunnen komen die nu moeilijker of niet worden bereikt.

9. Bedrijfsvoering, structureel € 100.000

Deze heroverweging betreft een aantal onderwerpen binnen de bedrijfsvoering.

- Tractie, structureel € 25.000

De afgelopen vier jaar houden wij structureel over op het budget voor brandstoffen. Dit komt door lagere brandstofprijzen en onze inzet op elektrische apparaten en elektrische voertuigen. Wij stellen voor om het budget met € 25.000 te verlagen. Eventuele sterk stijgende brandstofkosten zullen wij monitoren.

- Opleidingskosten, structureel € 35.000

Digitale workshops, opleidingen en seminars zijn relatief goedkoop ten opzichte van de fysieke bijeenkomsten. Wij zien, mede door het coronavirus, een stijging van het digitale aanbod. Het centrale budget voor opleidingen kan hierdoor naar beneden worden bijgesteld.

- Juridische advisering, structureel € 25.000

De hoogte van de kosten voor juridische advisering is afhankelijk van het aantal procedures dat wij lopen. Gezien de historie is binnen dit budget ruimte en kan het budget voor juridische advisering naar beneden worden bijgesteld.

- Organisatiebrede vraagstukken, structureel € 100.000

Dit budget is bedoeld om incidentele personele vraagstukken in de organisatie op te lossen als dat op teamniveau niet haalbaar is. Het betreft bijvoorbeeld langdurige ziektevervanging, capaciteitsvraagstukken, outplacement, specifieke opleidingen of onderzoek. Wij stellen voor om dit budget structureel te verlagen met € 100.000 (van € 470.000 naar € 370.000). Daarmee kiezen wij ook voor een inhoudelijke heroverweging van de verdeling van het resterende budget voor onder andere organisatie-ontwikkeling, omdat dit in de teams wordt belegd. Wij blijven daarbij wel inzetten op bijeenkomsten, training en coaching concern breed en de ontwikkeltrajecten voor teams.

10. Subsidiecoördinator, € 15.000 in 2021, olopend naar een structureel bedrag van € 60.000 vanaf 2024

Als nieuwe ambitie is geld beschikbaar gesteld voor het aantrekken van een subsidiecoördinator. Eerste ervaring leert dat de opbrengsten en het rendement niet opwegen tegen de kosten. Door via een gespecialiseerd bureau gericht opdrachten uit te zetten, kan stapsgewijs een structurele besparing worden gerealiseerd van € 60.000. In deze variant schakelen wij externe expertise in bij omvangrijke projecten, waarbij specifieke kennis gewenst is en piekmomenten worden gespreid. Daarmee abonneren wij ons in feite op actuele en specialistische informatievoorziening. Zelf blijven wij inzetten op bewustwording bij medewerkers.

11. Ozb, structureel € 270.000

Naast het kritisch beoordelen van onze uitgaven, hebben wij in het kader van deze heroverwegingen ook naar onze inkomsten gekeken. Het overgrote deel daarvan betreft de inkomsten uit het gemeentefonds. Juist deze inkomsten zullen in de komende maanden onzeker zijn, totdat wij weten wat de herijking van het gemeentefonds voor ons betekent. In de paragraaf lokale heffingen hebben wij de ontwikkeling van de Ozb en de Woz-waarde weergegeven. Wij stellen voor om het tarief voor eigenaren van woningen gelijk te houden aan het tarief van 2020. Doordat de waarde van woningen naar verwachting met ongeveer 5% stijgt in 2021, leidt dit tot een meeropbrengst van € 270.000. Het effect van het bevriezen van het woningtarief is voor een gemiddelde woning € 17 per jaar. Wij creëren hiermee extra inkomsten. Dit draagt bij aan het sluitend maken van de begroting en voorkomt mogelijk grote tariefstijgingen in de toekomst. In het verlengde daarvan houden wij ruimte om onze ambities te verwezenlijken en investeringen te doen.

12. Stelpost onvoorzien, incidenteel verlagen in 2021 met € 50.000

Tot slot stellen wij voor om de stelpost onvoorzien eenmalig te verlagen van € 100.000 naar € 50.000 in 2021. Gezien onze manier van begroten hoeven wij gedurende het jaar niet of maar minimaal een beroep te doen op dit budget. Daarom vinden wij het verantwoord om eenmalig dit

bedrag te verlagen.

Uitgangspunten van deze begroting

- Voor de ontwikkeling van prijzen en subsidies hebben wij de budgetten geïndexeerd met 1,7%. Dit is het vastgestelde indexcijfer in de Kaderbrief 2021.
- De loonsom is gebaseerd op het indexcijfer van het Centraal Planbureau. De zogenoemde 'loonvoet sector overheid' is naar verwachting 3,1% in 2021. Omdat de onderhandelingen over een nieuwe cao nog lopen, verwachten wij dat de loonkosten in 2021 niet in deze volle omvang zullen stijgen. Daarom rekenen wij in 2021 met de helft van dit percentage, 1,55%. Wij hebben op basis van deze percentages in de begroting verwerkt: € 302.000 in 2021, € 604.000 vanaf 2022.
- Onze inkomsten uit belastingen, leges, heffingen, huren en pachten hebben wij geïndexeerd met 1,7%. Ook dit is vastgesteld in de Kaderbrief 2021. Waar wij in de uitwerking in deze begroting afwijken van dit percentage, hebben wij dit vermeld en toegelicht.
- Onze begroting is gebaseerd op constante prijzen. Dat betekent dat wij onze inkomsten en uitgaven voor de komende vier jaren hebben begroot op basis van het prijspeil van 2021. Jaarlijks berekenen en begroten wij het effect van inflatiecorrectie op onze inkomsten en uitgaven.
- De rente die wij toerekenen aan investeringen is 1,5%. Dit is onze vaste interne rekenrente.
- De langlopende leningen die wij verwachten aan te moeten trekken, zijn € 5 miljoen in 2021 en € 5 miljoen in 2022. Meer informatie hierover staat in de paragraaf financiering.
- De effecten van de septembercirculaire van het gemeentefonds zijn in de Programmabegroting 2021 verwerkt.
- Wij hebben het structurele effect van de Halfjaarrapportage 2020 verwerkt in de Programmabegroting 2021. Dit betreft het nadeel op uitkeringverstrekking. Het bedrag is € 316.000 en was in de Halfjaarrapportage € 402.000. Het bedrag wijkt af omdat het is gebaseerd op het voorlopige budget 2021, zoals dat eind september bekend is gemaakt door het Rijk. De positieve bijstelling van het budget stelt ons nu in staat om een eigen risico van 5,0% af te dekken. Dit was 2,5%.
- De tijdelijke extra middelen voor jeugdhulp (meicirculaire 2019 en septembercirculaire 2020) zijn incidenteel verwerkt in de begroting in de jaren 2021 en 2022. Wij hebben deze middelen niet structureel verwerkt, omdat er nog onderzoek wordt verricht of deze middelen ook na 2022 worden toegekend.
- Jaarlijks is bij het Rijk sprake van onderuitputting op het BTW-compensatiefonds. Jaarlijks ontvangen wij in de meicirculaire daarom een bedrag uit het gemeentefonds. De hoogte van dat incidentele voordeel is onzeker. Daarom zijn wij voorzichtig en hebben wij in de begroting géén te ontvangen bedrag geraamd.
- De jaarschijf 2023 vormde de basis voor de nieuwe jaarschijf 2024. Wij hebben cyclische ritmes en kapitaallasten geactualiseerd.

Stelpost voor onvoorziene uitgaven

Wij hebben een stelpost voor uitgaven die onvoorzien, onuitstelbaar en onvermijdbaar zijn. Deze stelpost bevat normaal gesproken jaarlijks € 100.000. In 2021 is het bedrag € 50.000, omdat wij de helft als heroverweging hebben ingezet. Daarover heeft u hierboven kunnen lezen.

Bij uitgaven gedurende het jaar, die aan de hier genoemde criteria van de drie 'O's' voldoen, kunnen wij een beroep doen op dit budget. Als dit aan de orde is, dan informeren wij uw gemeenteraad hierover in de Halfjaarrapportage 2021, een separaat raadsvoorstel of in de verslaggeving in het Jaarverslag 2021.

Stelpost vervangingsinvesteringen

Wij hebben een stelpost voor vervangingsinvesteringen. Het neerwaarts bijgestelde volume van deze stelpost is in de basis € 100.000. Dit bedrag is beschikbaar voor reguliere vervangingsinvesteringen in onze openbare ruimte, tractiemiddelen, huisvesting, facilitaire zaken en ICT. Daarnaast is er voor investeringen in mobiliteit € 90.000 beschikbaar. Een deel van dit bedrag is bij de Programmabegroting 2019 ingezet voor de dekking van onze ambitie voor de aanleg van de zuidelijke ontsluitingsweg (ambitie nr. 11). In de ontwikkelingen in deze begroting stellen wij voor om diverse mobiliteitsvraagstukken te dekken uit dit budget.

Voor investeringen in sportaccommodaties is bij de Programmabegroting 2019 structureel middelen beschikbaar gesteld voor het doen van investeringen. Dit bedrag betrof € 50.000 in 2019 en stijgt

vijf jaar lang met € 50.000. Een deel van dit budget is inmiddels ingezet voor investeringen in de accommodaties.

Een overzicht van het totaal beschikbare budget voor investeringen hebben wij opgenomen onder het kopje 'Ontwikkeling uitgaven', Meerjaren Investerings Programma, op deze pagina, en in bijlage 8.

Ontwikkeling reserves

Algemene reserve

Wij monitoren de ontwikkeling van onze algemene reserve om financieel gezond te blijven. Een algemene reserve met voldoende omvang geeft ruimte om incidentele uitgaven te dekken en incidentele tegenvallers op te vangen. Dat betekent dat wij niet direct in structurele uitgaven hoeven te snijden om incidentele effecten op te lossen. Wij vinden dat de omvang van de algemene reserve voldoende is als de solvabiliteit tussen de 30% en 40% beweegt. Wij kijken ook nadrukkelijk naar de ratio om risico's op te kunnen vangen. Dit is de ratio weerstandsvermogen, deze treft u aan in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing.

De algemene reserve ontwikkelt zich naar verwachting in de komende jaren naar € 36 miljoen. De solvabiliteit begeeft zich tot en met 2023 naar verwachting binnen de bandbreedte van 30% - 40%. De solvabiliteit loopt op naar 43% in 2024. Omdat dat nog ver weg is, is deze ontwikkeling onzeker en stellen wij nu niet voor om dit te verlagen.

VERLOOP ALGEMENE RESERVE				
<i>(bedragen x € 1.000)</i>				
	2021	2022	2023	2024
Stand begin boekjaar	28.568	30.209	32.209	34.209
Toevoegingen	2.000	2.000	2.000	2.000
Onttrekkingen	-359	0	0	0
Stand eind boekjaar	30.209	32.209	34.209	36.209
Solvabiliteit	33%	36%	39%	43%

Incidentele en structurele mutaties in de reserves en voorzieningen

Van de reservemutaties in 2021 geven wij in onderstaand overzicht weer of ze een incidenteel of structureel karakter hebben.

Een volledig overzicht van het verloop van de algemene- en bestemmingsreserves en voorzieningen treft u aan in Bijlage 3. Reserves en voorzieningen .

ONTTREKKINGEN EN STORTINGEN RESERVES EN VOORZIENINGEN			
<i>Bedragen x € 1.000</i>			
Naam reserve/voorziening	Toevoeging *	Toelichting	Onttrekking Toelichting
Structurele mutaties			
Reserves			
Algemene reserve	2.000	Structurele versterking vermogenspositie	
Plopsaland			20 Jaarlijkse onttrekking
Onderhoud sportcomplex De Swaneburg	76	Groot onderhoud	62 Groot onderhoud en kapitaallasten project Gasloos
Voorzieningen			
Voorziening oud-wethouders			42 Pensioenuitkeringen
Totaal structurele mutaties	2.076		124
Incidentele mutaties			
Reserves			
Algemene reserve			359 Economische visie, ambities 2019, informatiebeleidsplan
Vastgoed			280 Groot onderhoud
Mobiliteit			240 HUB Zweeloo, 60-kmzones Wachtum en Sleen, oversteek Monierweg-Krimweg
Regio Specifiek Pakket (RSP)	137	Storting bijdrage Bentheimer Eisenbahn	
Kapitaallasten Hof van Coevorden			58 Laatste onttrekking ter dekking kapitaallasten
Dutch TechZone			47 Bijdrage DTZ en subsidie Skills4Future
Accommodaties in de samenleving			100 Subsidies accommodaties
Regiodeal			504 Bijdrage Coevorden
Voorzieningen			
Riolering			18 Gedeeltelijke vrijval
Totaal incidentele mutaties	137		1.606
Totaal mutaties	2.213		1.731
* Toevoegingen exclusief € 102.000 rente			

Overhead

Welke overhead hebben wij begroot?

Directe kosten, die een rechtstreekse relatie hebben met producten en diensten voor onze inwoners, rekenen wij toe aan de programma's waar zij betrekking op hebben. Kosten die niet een directe relatie hebben met onze dienstverlening, vallen onder overhead. Overhead is formeel gedefinieerd als 'het geheel van functies gericht op de sturing en ondersteuning van medewerkers in het primaire proces'. Dit betreft de kosten van ondersteunende functies in de bedrijfsvoering zoals leidinggevenden, secretariaat, post en archief, facilitaire kosten, huisvesting, ICT, medewerkers personeelszaken, inkoop, juridische zaken en financiën, en tot slot personele kosten zoals werving & selectie en opleidingen. Onderstaand geven wij de begrote overhead in de meerjarenraming weer. Op het budget 'overige personele kosten' is sprake van een verschil in de budgetten voor 2021 en 2022. Dit betreft met name de stijging van de salarissen als gevolg van de nieuwe cao. Hiervoor hebben wij in de kaderbrief € 301.000 in 2021 opgenomen en € 602.000 in 2022. Deze bedragen zijn, in afwachting van de uitkomsten van cao-onderhandelingen, centraal begroot op dit budget. Naast dit verschil van € 300.000 is er een verschil van circa € 80.000 vanwege inkomsten uit de detachering van personeel in 2021. Deze inkomsten verwachten wij niet in 2022 en zijn daar niet begroot.

De huisvestingskosten maken onderdeel uit van onze budgetten voor Vastgoed, begroot in programma 3. De overige kosten in onderstaande tabel maken onderdeel uit van de budgetten voor Bedrijfsvoering, begroot in programma 5. In het overzicht van de taakveldenindeling zijn deze kosten geraamd onder taakveld 0.4 Overhead. Dit overzicht treft u aan in bijlage 5.

OVERZICHT OVERHEAD				
<i>(bedragen x € 1.000)</i>				
	2021	2022	2023	2024
Ondersteuning organisatie	7.195	7.202	7.206	7.202
Automatiseringskosten	1.869	1.769	1.769	1.769
Kosten facilitair	706	795	794	792
Huisvestingskosten	362	362	362	362
Overige personele kosten	762	1.154	1.155	1.155
Totaal overhead	10.893	11.281	11.285	11.279

Toelichting incidentele baten en lasten

In de komende vier jaren maken de volgende incidentele baten en lasten onderdeel uit van onze begroting. Deze baten en lasten met een tijdelijk en eindig karakter maken een beperkt deel van onze begroting uit. Dit overzicht hebben wij ook betrokken bij het bepalen van het structurele begrotingsevenwicht. Dit overzicht treft u aan onder deze tegel 'Financiële begroting' onder het kopje 'Samenvatting financieel meerjarenperspectief'. Een gedetailleerd overzicht van incidentele baten en lasten is opgenomen onder de tegel 'Bijlagen'.

OVERZICHT INCIDENTELE BATEN EN LASTEN								
Bedragen x € 1.000								
	2021		2022		2023		2024	
Programma	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
Economie, onderwijs en cultuur	597	406	596	387	109		109	
Werk, jeugd en zorg	100	100	100	100	100	100	100	100
Ruimte en leefomgeving	422	738	400	160		124	97	
Openbare ruimte	161		161					
Bestuur en organisatie	202	100	87		47		47	
Financiering en dekkingsmiddelen	77	263						
	Totaal	1.559	1.344	647	256	224	353	100
		1.607						

In de Programmabegroting 2019 en Programmabegroting 2020 hebben wij diverse ambities voor deze bestuursperiode benoemd. Deze ambities kennen soms een tijdelijk (incidenteel) karakter. Waar de ambities en/of de dekking met incidentele middelen worden gedekt, hebben wij dit weergegeven in het overzicht in de bijlage. Dit sluit aan bij de voorgestelde dekkingsbronnen in de Programmabegroting 2019. Naast deze incidentele baten en lasten van de ambities, bevatten de programma's de volgende baten en lasten met een incidenteel karakter.

Economie, onderwijs en cultuur

Wij zijn samen met ondernemers, onderwijs en mede-overheden partner in Dutch TechZone (DTZ). Wij hebben een bestemmingsreserve ter dekking van de kosten. De looptijd van DTZ is tot en met het jaar 2020. Een van de subsidies binnen DTZ loopt door tot en met 2022 en dekken wij uit de bestemmingsreserve Dutch TechZone.

In 2019 heeft besluitvorming over de economische visie plaatsgevonden. Er is ingestemd met het beleidsplan 'Coevorden onderneemt'. De benodigde middelen voor de uitvoering van projecten in de periode 2020-2024 zijn € 546.000. Deze zijn geraamd in 2021 tot en met 2024.

De Regiodeal kent een looptijd tot en met 2022. Hiervoor hebben wij een nieuwe bestemmingsreserve 'Regiodeal' ingesteld en gevoed. In de komende drie jaren zullen wij de benodigde middelen onttrekken uit deze reserve.

Werk, jeugd en zorg

Voor accommodaties in de samenleving onttrekken wij jaarlijks € 100.000 aan de reserve Accommodaties in de samenleving. Dit geld wordt ingezet voor subsidies.

Ruimte en leefomgeving

Voor een aantal projecten in het kader van mobiliteit onttrekken wij een bedrag van € 240.000 aan de reserve mobiliteit. Dit betreft de HUB in Zweeloo, een 60-km zone in Wachtum en in Sleen, en de oversteek Monierweg-Krimweg. Binnen het Regio Specifiek Pakket (RSP) ontvangen wij tot en met 2022 een bijdrage van de Bentheimer Eisenbahn. Deze bijdrage storten wij in de bestemmingsreserve van het RSP. Tot en met 2021 onttrekken wij een deel van de kapitaallasten voor de nieuwbouw van het Hof van Coevorden uit de bestemmingsreserve 'Kapitaallasten Hof van Coevorden'. Dit betreft het deel dat in 10 jaar tijd afgeschreven wordt, namelijk de inventaris. Doordat deze afschrijvingstermijn korter is dan van de nieuwbouw van het pand in 2011, heeft dit in de eerste 10 jaren tot hogere afschrijvingslasten geleid. Deze piek wordt ten laste van de reserve gebracht. Per 2022 zijn de afschrijvingslasten voor de nieuwbouw in lijn met de begroting en is de reserve 'Kapitaallasten Hof van Coevorden' niet meer benodigd. Het saldo van de reserve is dan nihil.

Voor de uitvoering van onderhoud aan ons vastgoed onttrekken of storten wij aan de reserve vastgoed.

Openbare ruimte

In de openbare ruimte is sprake van incidenteel werk in de bosplantsoenen in het zuidelijke deel van onze gemeente.

Bestuur en organisatie

Tot en met 2024 investeren wij in waterputten voor de brandweer. Daarnaast wordt voor het E-depot, onderdeel van ons informatiebeleidsplan, incidenteel € 100.000 ingezet, dat wij onttrekken uit de algemene reserve.

Financiering en dekkingsmiddelen

Deze incidentele baten en lasten betreffen het dekken van de ambities in de Programmabegroting 2019.

Recapitulatie van de programma's

Samenvatting van al onze inkomsten en uitgaven: de recapitulatie

Bedragen x € 1.000						
	Rekening	Begroting na wijziging	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Lasten (exclusief toevoegingen reserves)						
PR 1. Economie, onderwijs en cultuur	4.919	6.406	4.364	4.241	3.998	3.997
PR 2. Werk, jeugd en zorg	40.658	41.416	42.124	41.495	41.383	41.431
PR 3. Ruimte en leefomgeving*	9.877	12.207	10.880	9.381	8.794	10.629
PR 4. Openbare ruimte	13.952	11.296	10.933	10.818	10.729	10.783
PR 5. Bestuur en organisatie*	21.720	22.735	22.880	22.765	22.671	22.406
Totaal lasten	91.126	94.060	91.180	88.700	87.575	89.246
Baten (exclusief onttrekkingen reserves)						
PR 1. Economie, onderwijs en cultuur	1.495	1.788	1.230	1.321	1.131	1.131
PR 2. Werk, jeugd en zorg	12.775	11.331	12.495	12.695	12.895	13.095
PR 3. Ruimte en leefomgeving*	7.426	7.049	6.529	6.184	5.372	7.520
PR 4. Openbare ruimte	9.194	10.044	8.937	9.019	9.082	9.145
PR 5. Bestuur en organisatie*	977	727	653	521	521	521
Totaal baten	31.866	30.939	29.845	29.740	29.001	31.412
PR 6. Financiering en dekkingsmiddelen, lasten	1.733	204	40	693	929	1.283
PR 6. Financiering en dekkingsmiddelen, baten	70.781	71.406	73.388	74.041	73.283	73.887
Overhead lasten	11.059	10.967	11.009	11.315	11.317	11.311
Overhead baten	402	171	117	34	32	32
Saldo exclusief reservemutaties	-869	-2.715	1.119	3.107	2.495	3.492
Toevoegingen reserves	11.290	13.618	2.315	2.500	2.165	2.260
Onttrekkingen reserves	12.159	16.334	1.671	524	305	182
Saldo reservemutaties	869	2.715	-644	-1.977	-1.860	-2.078
Saldo inclusief reservemutaties	0	0	475	1.130	635	1.414
* exclusief overhead						

Geprognosticeerde balans

BALANS PER 31 DECEMBER						
<i>Bedragen x € 1.000</i>						
ACTIVA	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Vaste activa						
Immateriële vaste activa	0	0	-	0	0	0
Materiële vaste activa	94.703	101.082	104.241	103.490	101.581	99.136
Financiële vaste activa	7.196	10.507	7.782	7.585	7.387	7.208
Totaal vaste activa	101.899	111.589	112.023	111.075	108.968	106.344
Vlottende activa						
Voorraden	11.712	9.409	7.454	5.512	3.943	1.500
Uitzettingen korter dan één jaar	9.114	6.000	6.000	6.000	6.000	6.000
Overlopende activa	2.325	1.500	1.500	1.500	1.500	1.500
Liquide middelen	1.084	0	-	0	0	0
Totaal vlottende activa	24.235	16.909	14.954	13.012	11.443	9.000
Totaal-generaal	126.134	128.498	126.977	124.087	120.411	115.344
PASSIVA	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Vaste financieringsmiddelen						
Eigen vermogen	39.607	39.888	41.601	44.372	46.982	49.810
Voorzeningen	2.584	1.542	1.482	1.341	1.136	868
Langlopende schulden	67.842	72.787	67.379	63.663	56.195	49.061
Totaal vaste financieringsmiddelen	110.034	114.217	110.462	109.376	104.313	99.739
Vlottende passiva						
Kortlopende schulden	9.328	7.000	8.000	8.000	8.000	8.000
Overlopende passiva	6.772	7.281	8.515	6.711	8.098	7.605
Totaal vlottende passiva	16.100	14.281	16.515	14.711	16.098	15.605
Totaal-generaal	126.134	128.498	126.977	124.087	120.411	115.344

Paragrafen

Inleiding

Op deze pagina treft u 7 paragrafen aan. Deze paragrafen geven informatie over het beleid en de belangrijkste beheersmatige onderwerpen van onze gemeente. Het is een andere dwarsdoorsnede van de begroting van de zes programma's. De paragrafen zijn verplicht voorgeschreven in het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV).

Lokale heffingen

Inleiding

Deze paragraaf geeft inzicht in het beleidskader en de daaruit voortvloeiende financiële gevolgen met betrekking tot de lokale heffingen van de gemeente.

Beleid

Wij hebben voor het tarievenbeleid een aantal uitgangspunten geformuleerd. De volgende uitgangspunten liggen ten grondslag aan de berekeningen van onze tarieven en heffingen:

- de lokale lastendruk dient in overeenstemming te zijn met de bestuurlijke ambities en het voorzieningenniveau in de gemeente;
- lokale heffingen zijn kostendekkend;
- lokale heffingen worden vastgesteld conform de uitgangspunten die zijn vastgesteld in het bestuursakkoord en de kaderbrief.

Kwijtscheldingsbeleid

Voor de beoordeling van kwijtscheldingsverzoeken hanteren wij de wettelijke normen overeenkomstig de bepalingen in de Invorderingswet 1990 en de *Leidraad invordering bestuursrechtelijke geldschulden Coevorden*. De kwijtscheldingsnorm die wij hanteren bedraagt 100%. Dit betekent dat aanvragers met een inkomen op bijstandsniveau voor kwijtschelding in aanmerking kunnen komen indien zij aan de normen voldoen. Kwijtschelding kan worden verleend voor de afvalstoffenheffing (met uitzondering van de extra container) en de rioolheffing (gebruikersdeel).

Belastingopbrengsten en tarieven

De begrote opbrengsten uit de belastingen en de lokale lasten (afvalstoffenheffing en rioolheffing) zijn als volgt.

BELASTINGOPBRENGSTEN				
<i>Bedragen × € 1.000</i>				
	2020	2021	Verschil	Verdeling
Onroerende-zaakbelastingen	8.575	8.991	416	47,2%
Afvalstoffenheffing	4.103	4.407	304	23,2%
Rioolheffing	3.406	3.484	78	18,3%
Toeristenbelasting	1.750	1.820	70	9,6%
Forensenbelasting	97	99	2	0,5%
BIZ-bijdrage	270	237	-33	1,2%
Totaal geraamde opbrengst	18.201	19.038	837	100%

De tarieven voor de lokale lasten hebben wij in onderstaande tabel weergegeven. Daarbij laten wij de huidige tarieven in 2020 en de voorgestelde tarieven voor 2021 zien.

OVERZICHT BELASTINGTARIEVEN		
	2020	2021
Onroerende-zaakbelastingen woningen 0%, niet-woningen +3,54%		
Eigenaren woningen	0,1797%	0,1797%
Eigenaren niet-woningen	0,2023%	0,2095%
Gebruikers niet-woningen	0,1686%	0,1746%
Rioolheffing +1,25%		
<i>Op basis van een voorbeeld: eigenaar en gebruiker van een woning, met een WOZ-waarde van € 180.000 in 2020 en € 189.360 in 2020, met een waterverbruik van 150 m3</i>		
Gebruikers:		
Rioolheffing afvalwater categorie 0 t/m 500 m3 waterverbruik	€ 100,28	€ 101,53
Eigenaren:		
Rioolheffing hemel- & grondwaterafvoer, vastrecht	€ 57,93	€ 58,65
Rioolheffing hemel- & grondwaterafvoer, 0,0183% resp. 0,0185% van de WOZ-waarde	0,0183%	0,0185%
	€ 32,94	€ 35,03
Afvalstoffenheffing +6,7%		
Eenpersoonshuishouden	€ 239,02	€ 255,03
Meerpersoonshuishouden	€ 287,91	€ 307,20
Extra container GFT	€ 68,81	€ 73,42
Extra container PMD	€ 68,81	€ 73,42
Extra container Rest	€ 137,62	€ 146,84
Toeristenbelasting, + € 0,05	€ 1,25	€ 1,30
Forensenbelasting +1,7%		
Forensenbelasting < WOZ-waarde € 120.000	€ 325,60	€ 331,14
Forensenbelasting > WOZ-waarde € 120.000	€ 390,45	€ 397,09

Toelichtingen

Onroerende-zaakbelastingen (Ozb)

Het uitgangspunt voor de Ozb is dat de begrote opbrengst leidend is. De begrote opbrengst in de jaarschijf 2021 is als volgt opgebouwd:

1. Opbrengst 2020

De opbrengst in de begroting 2020 is € 8.575.000.

2. Prijsindexatie conform kaderbrief

Op basis van de kaderbrief hebben wij de opbrengst met een prijsindexatie van 1,7% verhoogd. Dit is een bedrag van € 146.000.

De totale begrote opbrengst, zijnde € 8.721.000 is het uitgangspunt voor de tariefberekeningen. In de tegel 'Financiële begroting' hebben wij u onder de 'Heroverwegingen' voorgesteld de opbrengsten met € 270.000 extra te verhogen. Inclusief dat element is de totale opbrengst € 8.991.000.

Volume

Wij verwachten een stijging van de waarde van woningen met circa 5,2%. De verwachting is dat de waarde van niet-woningen gemiddeld genomen vrijwel gelijk blijft. Jaarlijks maken wij bij de tariefberekeningen op een aantal vlakken prognoses, zoals het aantal woningen en niet-woningen (waaronder bedrijfspanden, agrarische objecten en grote incurante objecten), de Woz-waarde van

deze panden, de te verwachten stijging van de marktwaarde, de effecten van bezwaar- en beroepsprocedures, leegstand en nieuwbouw. Jaarlijks wordt in het najaar op basis van een marktanalyse een brede herwaardering uitgevoerd.

Beleidsuitgangspunten 2021

Omdat de opbrengst van de Ozb leidend is in onze berekeningen, leidt een waardestijging normaliter tot een daling van het tarief. Bij een waardedaling stijgt normaliter het tarief. Om de totale opbrengst te genereren, zijn het tarief en de Woz-waarde twee communicerende vaten. Wij noemen dit vaak 'P maal Q': de prijs maal de hoeveelheid leidt tot een opbrengst. Bovenstaand schetsen wij u een stijging van de waarde van woningen. In theorie betekent dit dat het tarief voor deze groep kan dalen met inachtneming van de prijsindex. In deze begroting stellen wij u echter voor om het tarief voor woningen niet te laten dalen, maar het tarief gelijk te houden aan 2020. Voor de eigenaren en gebruikers van niet-woningen stellen wij voor de tarieven te laten stijgen met 3,54%. Dit is de inflatie met een beperkte bovemtrendmatige verhoging, waarmee wij weer een stapje zetten in de tariefdifferentiatie. Het effect van het bevriezen van het woningtarief is voor een gemiddelde woning € 17 per jaar. Met deze voorgestelde tarieven wordt de totale belastingopbrengst € 8.991.000. De meeropbrengst van deze uitwerking is € 270.000. Dit draagt bij aan het sluitend maken van de begroting en voorkomt mogelijke grote tariefstijgingen in de toekomst. In het verlengde daarvan houden wij ruimte om onze ambities te verwezenlijken en investeringen te doen.

De ontwikkeling van tariefdifferentiatie sinds 2019

In 2019 hebben wij het onderzoeksrapport naar tariefdifferentiatie van de Ozb aangeboden. Tariefdifferentiatie is het verschil tussen het Ozb-tarief voor eigenaren van niet-woningen, ten opzichte van het Ozb-tarief voor eigenaren van woningen. Uit het onderzoek kwam naar voren dat onze tarieven voor woningen relatief hoog zijn ten opzichte van andere Drentse gemeenten en een selectie van andere vergelijkbare gemeenten. Onze tarieven voor niet-woningen zijn daarentegen juist relatief laag. Met uw raad hebben wij besloten het spoor in te zetten om langzaam vanuit deze positie meer naar de gemiddelden toe te groeien. Per jaar bezien wij, in relatie met de waardeontwikkeling van panden, in welke mate wij een stap in de tariefdifferentiatie kunnen zetten. Wij schetsen u de ontwikkeling hiervan in de afgelopen twee jaren en de voorliggende begroting:

- Tot 2019 waren de tarieven voor woningen en niet-woningen aan elkaar gelijk. De tariefdifferentiatie was toen 100%.
- Vanaf 2019 zijn wij de tarieven gaan differentiëren. In 2019 was dit 102,1%. Het tarief voor eigenaren van niet-woningen was 0,1891% en voor eigenaren van woningen 0,1853%. Dit is een verschil van 2,1%. Dit verschil willen wij langzaam groter laten worden.
- In 2020 is de tariefdifferentiatie 112,6%. Voor uw beeldvorming: in Drenthe is de gemiddelde tariefdifferentiatie in 2020 171%. Dit is bij de andere vergelijkbare gemeenten 166%.
- Met de voorgestelde tarieven in deze begroting stijgt de tariefdifferentiatie in 2021 naar 116,6%. Daarmee hebben wij weer een stapje gezet richting verdere differentiatie.

Rioolheffing

De grondslagen voor de rioolheffingen zijn:

- waterverbruik voor het afvalwater door middel van vier staffels;
- vastrecht voor het hemelwater en grondwater voor de openbare ruimte;
- WOZ-waarde voor het hemelwater en grondwater voor de particuliere percelen.

Het uitgangspunt voor de rioolheffing is dat deze 100% kostendekkend is. Daarbij baseren wij ons op het verbreed Gemeentelijk Riolerings Plan (vGRP) 2015-2019. Wij hebben kapitaallasten van investeringen, exploitatielasten en interne kostentoerekening geactualiseerd. Daarnaast hebben wij de volumes voor het aantal huishoudens en de Woz-waarde aangepast.

Om schommelingen in de kapitaallasten van investeringen op te vangen, hebben wij een voorziening riolering. Pieken en dalen vangen wij met behulp van deze voorziening op. Daardoor hoeven wij de tarieven niet jaarlijks (aanzienlijk) te laten stijgen of dalen op basis van het investeringsvolume.

De WOZ-waarde van woningen stijgt naar verwachting in 2021. Een deel van de opbrengst uit de rioolheffing is gebaseerd op de WOZ-waarde van gebouwen. Daardoor stijgt de opbrengst. Bij een kleine onttrekking uit de voorziening riolering van € 25.000 hoeven wij de tarieven voor de rioolheffing daarom niet met de inflatie van 1,7% te laten stijgen, maar is een stijging van 1,25%

voldoende.

KOSTENDEKKENDHEID RIOLERING	
<i>Bedragen x € 1.000</i>	
Kosten taakveld riolering, incl. rente en directe personeelskosten	-3.162
Inkomsten taakveld, excl. heffingen	-
Ottrekking voorziening riolering	25
Directe kosten	-3.137
<i>Toe te rekenen kosten</i>	
Overhead, incl. rente	-347
BTW	-
Totale kosten	-3.484
Opbrengst heffingen	3.484
Dekkingspercentage	100%

Afvalstoffenheffing

Wij verhogen de tarieven voor de afvalstoffenheffing met totaal 6,7%. Dit is opgebouwd uit de prijsindexatie van 1,7% en een aanvullende stijging van 5,0%. Om u uit te leggen waarom dit nodig is, kijken wij terug naar het jaar 2019.

In 2019 hebben wij ons beleid over afvalinzameling en afvalverwerking gewijzigd. Voor inwoners betekende dat wij de inzamelfrequentie van restafval en PMD hebben gewijzigd. Het doel daarvan is het fors verlagen van de kilo's restafval per inwoner en daarmee te besparen op de kosten van inzameling en verwerking van het afval. Na afloop van het jaar 2019 bleek dat er veel meer PMD (plastic, metaal, drankenkartons) is ingezameld dan voorheen. Ook daalde de hoeveelheid ingezameld restafval. Dit is een goede ontwikkeling. Bij de financiële afsluiting van 2019 bleek echter dat er veel ingezameld PMD-afval was afgekeurd doordat er te veel vervuiling in zat. De vergoeding die wij hadden verwacht, was hierdoor lager. De netto kosten, na aftrek van de ontvangen inzamelvergoeding, was € 4,4 miljoen. Het totale nadeel over 2019 was € 394.000, zoals opgenomen in het jaarverslag.

Om in 2021 de tarieven kostendekkend te laten zijn, dienen ze met 6,7% te laten stijgen. Daarmee dekken wij de begrote kosten voor 2021 van € 4,4 miljoen af. Dit is cijfermatig als volgt samengevat.

KOSTENDEKKENDHEID AFVAL	
<i>Bedragen x € 1.000</i>	
Kosten taakveld afval, incl. rente en directe personeelskosten	-3.946
Inkomsten taakveld, excl. heffingen	435
Directe kosten	-3.510
<i>Toe te rekenen kosten</i>	
Overhead, incl. rente	-103
BTW	-793
Totale kosten	-4.407
Opbrengst heffingen	4.408
Dekkingspercentage	100%

Toeristenbelasting

Het tarief voor de toeristenbelasting is in 2021 € 1,30 per persoon per overnachting. Voor 2021 houden wij rekening met 1.400.000 overnachtingen.

- Zoals in de tegel 'Financiële begroting' onder de ontwikkeling van de inkomsten te lezen, hebben wij de volgende tariefontwikkeling in onze begroting verwerkt:
- 2021: € 1,30 per persoon per nacht
- 2022-2024: € 1,35 per persoon per nacht
- Per 2025 zullen wij het tarief wederom met € 0,05 laten stijgen naar € 1,40 per persoon per nacht.

Deze driejaarlijkse stijging met € 0,05 per persoon per nacht is conform de besluitvorming in 2016. De driejaarlijkse stijging betekent dat we met ronde tarieven kunnen werken, die niet jaarlijks aangepast worden en tegelijkertijd de inflatie over drie jaar vertegenwoordigen.

Bouwvergunningen

De uitgangspunten voor het legesstelsel van omgevingsvergunning bouw ('bouwvergunningen') zijn:

- degressiviteit;
- transparantie;
- een maximumtarief in de hoogste staffel;
- 100% kostendekkendheid.

Onze legesverordening kent een degressief stelsel en het systeem van kruissubsidiering binnen de hoofdstukken van de legesverordening. Bij een hoge bouwsom betaalt de aanvrager een relatief hoog legesbedrag. Het degressieve stelsel brengt met zich mee dat bij hogere bedragen een relatief lager percentage in rekening wordt gebracht. Ook is om onbillijkheden te voorkomen in overeenstemming met de geldende jurisprudentie een maximum legesbedrag in de verordening opgenomen. Voor bepaalde categorieën bouwvergunningen betekent dit dat de leges hoger zijn dan de kosten van toetsing die in dat concrete geval worden gemaakt. Voor bouwaanvragen met een lager bedrag aan bouwkosten kan het omgekeerde aan de orde zijn. De kosten worden in die gevallen niet gedekt door de leges. 100 % kostendekkendheid zal daar leiden tot onevenredige leges.

Op basis van de resultaten over voorgaande jaren en de tussentijdse resultaten over 2020 gaan wij uit van de volgende uitgangspunten voor de tariefberekening 2021:

- de kosten stijgen met de prijsindex van 1,7%;
- de begrote opbrengst stijgt met de prijsindex van 1,7%;
- wij verwachten een stijging van volume bouwaanvragen, te weten 217, verdeeld over 6 categorieën;
- wij verwachten een iets hogere gemiddelde bouwsom per staffel dan in de Programmabegroting 2020.

Op basis van het bovenstaande wordt de begrote opbrengst € 959.000.

De kostendekkendheid in 2021 is hiermee 94%.

De kostendekkendheid van de bouwleges schetsen wij u in onderstaand overzicht:

KOSTENDEKKENDHEID OMGEVINGSVERGUNNING	
<i>Bedragen x € 1.000</i>	
Kosten omgevingsvergunningen, incl. rente en directe personeelskosten	-703
Inkomsten taakveld, excl. heffingen	
Netto kosten taakveld	-703
<i>Toe te rekenen kosten</i>	
Overhead, incl. rente	-315
BTW	-
Totale kosten	-1.018
Opbrengst heffingen	959
Dekkingspercentage	94%

Berekening tarieven

Conform de nieuwe vereisten van het BBV rondom de kostendekkende tarieven geven wij in deze paragraaf inzicht in de wijze waarop wij bewerkstelligen dat de geraamde baten de geraamde lasten niet overschrijden. De beleidsuitgangspunten die ten grondslag liggen aan onze tariefberekeningen, verwoordden wij al bij aanvang van deze paragraaf. De wijze waarop wij deze uitgangspunten bij de tariefstelling hebben gehanteerd, is als volgt: "In de integrale kostprijsberekeningen bepalen wij aan de hand van de vastgestelde formatie voor de betreffende producten het aantal toe te rekenen uren. Jaarlijks beoordelen wij of een herziening van de toe te rekenen uren noodzakelijk is. Het uurtarief dat wordt gehanteerd, bevat naast de directe loonkosten ook een opslag voor de kosten van overhead."

Kruissubsidiëring leges

Voor diverse diensten en producten heffen wij leges. Deze leges zijn bedoeld om de kosten die wij maken voor het verlenen van deze diensten en het verstrekken van deze producten te dekken. Wettelijke bepalingen (Gemeentewet) verbieden het ons dat de inkomsten van deze leges de gemaakte kosten overtreffen. Daarmee wordt voorkomen dat wij met deze leges ook andere activiteiten financieren. Opbrengsten mogen hooguit kostendekkend zijn. Dit wordt berekend bij de samenstelling van de begroting en dus voordat de belasting- en legesverordeningen zijn vastgesteld. Bij leges waarbij de tarieven voor verschillende diensten en producten in één verordening worden geregeld, is het uitgangspunt dat de kostendekkendheid wordt beoordeeld op totaalniveau van de verordening. De totale kosten van de activiteiten worden gedekt door de totale baten van de leges. Hierdoor is zogenoemde kruissubsidiëring mogelijk: een verwacht voordeel c.q. overschot bij de ene dienst mag worden gebruikt voor de dekking van een verwacht tekort bij een andere dienst. Er zijn twee uitzonderingen op dit uitgangspunt van verordeningsbrede kruissubsidiëring:

- de Europese Dienstenrichtlijn beperkt de mogelijkheden voor kruissubsidiëring bij leges die samenhangen met bedrijfsactiviteiten tot een cluster van samenhangende vergunningen
- de wetgeving over de omgevingsvergunning gaat ervan uit dat alleen binnen de omgevingsvergunning kruissubsidiëring kan worden toegepast en niet met dienstverlening erbuiten

Onze legesverordening (Verordening leges Coevorden 2021) bestaat uit drie onderdelen, namelijk:

- titel I: Algemene Dienstverlening (o.a. Rijbewijzen, Reisdocumenten, Burgerlijke stand)
- titel II: Fysieke leefomgeving (o.a. Omgevingsvergunningen, Structuur- en ontwikkelplannen)
- titel III: Europese Dienstenrichtlijn (o.a. Marktgelden)

Wij hebben daarom van de legesverordening per titel de kostendekkendheid in beeld gebracht. Hieruit blijkt dat binnen de legesverordening geen sprake is van kruissubsidiëring. Bij geen van de drie titels is namelijk sprake van overdekking. Op totaalniveau is de legesverordening 74%.

Kostendekkendheid leges, per titel				
<i>Bedragen x € 1.000</i>				
	Titel I	Titel II	Titel III	Totaal
Kosten taakvelden incl. rente en directe personeelskosten	636	694	107	1.437
Toe te rekenen overhead	213	330	37	580
Totale kosten	849	1.024	143	2.017
Opbrengsten	480	1.052	43	1.575
Saldo	369	-28	100	442
Kostendekkendheid	57%	103%	30%	78%

Gemeentelijke woonlasten / gemiddelde lastendruk over 2021

In onderstaand overzicht geven wij een viertal rekenvoorbeelden van de gemiddelde lastendruk voor particulieren. In het rekenvoorbeeld hanteren wij een woning met een WOZ-waarde van € 180.000 in 2020, die naar verwachting (gemiddeld) stijgt met 5,2% naar een waarde van € 189.360 in 2021. Wij gaan in dit voorbeeld uit van een waterverbruik tot 150 m³.

<p>Rekenvoorbeeld 1 Meerpersoonshuishouden Eigenaar en gebruiker</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>2020</th> <th>2021</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>OZB</td> <td>€ 323</td> <td>€ 340</td> </tr> <tr> <td>Rioolheffing</td> <td>€ 191</td> <td>€ 195</td> </tr> <tr> <td>Afvalstoffenheffing</td> <td>€ 288</td> <td>€ 307</td> </tr> <tr> <td style="text-align: right;">Totaal</td> <td>€ 803</td> <td>€ 843</td> </tr> </tbody> </table> <p><i>Effect lokale lasten</i> +5%</p>		2020	2021	OZB	€ 323	€ 340	Rioolheffing	€ 191	€ 195	Afvalstoffenheffing	€ 288	€ 307	Totaal	€ 803	€ 843	<p>Rekenvoorbeeld 2 Eenpersoonshuishouden Eigenaar en gebruiker</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>2020</th> <th>2021</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>OZB</td> <td>€ 323</td> <td>€ 340</td> </tr> <tr> <td>Rioolheffing</td> <td>€ 191</td> <td>€ 195</td> </tr> <tr> <td>Afvalstoffenheffing</td> <td>€ 239</td> <td>€ 255</td> </tr> <tr> <td style="text-align: right;">Totaal</td> <td>€ 754</td> <td>€ 791</td> </tr> </tbody> </table> <p><i>Effect lokale lasten</i> +4,9%</p>		2020	2021	OZB	€ 323	€ 340	Rioolheffing	€ 191	€ 195	Afvalstoffenheffing	€ 239	€ 255	Totaal	€ 754	€ 791
	2020	2021																													
OZB	€ 323	€ 340																													
Rioolheffing	€ 191	€ 195																													
Afvalstoffenheffing	€ 288	€ 307																													
Totaal	€ 803	€ 843																													
	2020	2021																													
OZB	€ 323	€ 340																													
Rioolheffing	€ 191	€ 195																													
Afvalstoffenheffing	€ 239	€ 255																													
Totaal	€ 754	€ 791																													
<p>Rekenvoorbeeld 3 Meerpersoonshuishouden Huurder en gebruiker</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>2020</th> <th>2021</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Rioolheffing</td> <td>€ 100</td> <td>€ 102</td> </tr> <tr> <td>Afvalstoffenheffing</td> <td>€ 288</td> <td>€ 307</td> </tr> <tr> <td style="text-align: right;">Totaal</td> <td>€ 388</td> <td>€ 409</td> </tr> </tbody> </table> <p><i>Effect lokale lasten</i> +5,4%</p>		2020	2021	Rioolheffing	€ 100	€ 102	Afvalstoffenheffing	€ 288	€ 307	Totaal	€ 388	€ 409	<p>Rekenvoorbeeld 4 Eenpersoonshuishouden Huurder en gebruiker</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>2020</th> <th>2021</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Rioolheffing</td> <td>€ 100</td> <td>€ 102</td> </tr> <tr> <td>Afvalstoffenheffing</td> <td>€ 239</td> <td>€ 255</td> </tr> <tr> <td style="text-align: right;">Totaal</td> <td>€ 339</td> <td>€ 357</td> </tr> </tbody> </table> <p><i>Effect lokale lasten</i> +5,3%</p>		2020	2021	Rioolheffing	€ 100	€ 102	Afvalstoffenheffing	€ 239	€ 255	Totaal	€ 339	€ 357						
	2020	2021																													
Rioolheffing	€ 100	€ 102																													
Afvalstoffenheffing	€ 288	€ 307																													
Totaal	€ 388	€ 409																													
	2020	2021																													
Rioolheffing	€ 100	€ 102																													
Afvalstoffenheffing	€ 239	€ 255																													
Totaal	€ 339	€ 357																													

Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Beleid

Onze visie ten aanzien van het weerstandsvermogen is:

'Streven naar een goede beheersing van de risico's en een goede balans tussen de bestuurlijke ambitie en de daarmee gepaard gaande risico's. Uitgangspunt hierbij is een positief weerstandsvermogen'.

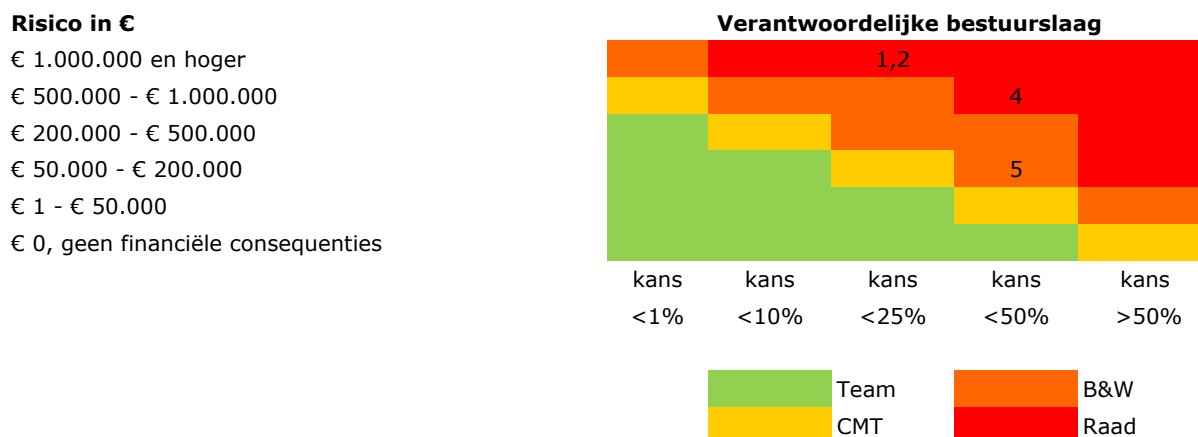
Onze doelstelling is:

- het realiseren van een gezonde financiële positie;

- het voorkomen van ingrijpende beleidswijzigingen die noodzakelijk worden bij het zich voordoen van niet afgedekte risico's. Dit wordt gerealiseerd door middel van beheersing van de risico's en een positief weerstandsvermogen.

Risicoprofiel

Onderstaand treft u in een tabel het risicoprofiel aan. Onder de tabel wordt het risicoprofiel per onderwerp beschreven. Hieronder worden de in het risicoprofiel weergegeven risico's nader omschreven. Wij maken hierbij onderscheid in incidentele en structurele risico's.

Incidentele risico's

Op een drietal onderwerpen lopen wij een incidenteel risico. Het risico wordt berekend over het totaalbedrag van het betreffende onderwerp waarover wij risico lopen, afgezet tegen de kans dat het risico zich daadwerkelijk voor doet. De risico's worden hieronder toegelicht.

Europark

GVZ Europark Coevorden-Emlichheim GmbH heeft een financiering van maximaal € 7 miljoen bij de Bank Nederlandse Gemeenten (BNG) afgesloten. Voor deze financiering staan wij en de Sammtgemeinde Emlichheim elk voor de helft garant. Het risico van de gemeente Coevorden is maximaal € 3,5 miljoen. De kans dat dit risico zich voordoet schatten wij in op 15%. Het uitgangspunt is dat de GVZ Europark Coevorden-Emlichheim GmbH zich zonder extra financiële steun van de gemeente moet ontwikkelen. Door verkopen is de financiering van GVZ Europark Coevorden-Emlichheim GmbH op dit moment tot ruim onder de € 6 miljoen gedaald.

Grondexploitaties

In het kader van voorliggende begroting hebben wij de risico's van de grondexploitaties opnieuw geanalyseerd. De totaal per eind 2021 verwachte boekwaarde is circa € 8,3 miljoen. Dit resulteert in een maximaal risico voor 2021 van € 1,8 miljoen. De totale boekwaarde zal in de komende periode (tot eind 2024) afnemen naar een niveau van circa € 1,4 miljoen. Als gevolg daarvan zal ook het risico de komende jaren afnemen.

Faillissement CQ

Medio 2014 is CQ failliet verklaard. Ondanks herhaald aandringen door ons en door de gemeente Emmen, is het faillissement van CQ nog steeds niet afgewikkeld. De vakbonden hebben zowel de gemeente Emmen als onze gemeente aangesproken. Dit betreft een hoofdelijke aansprakelijkheid. Er is sprake van een claim van € 5,6 miljoen plus wettelijke rente, gericht aan de gemeente Emmen en de gemeente Coevorden. Deze claim heeft betrekking op de ambtenarenstatus van de voormalig medewerkers van CQ en de daaraan gekoppelde afdracht van onder meer pensioenpremies aan het ABP. Wij schatten het risico tot een veroordeling door de rechter laag in. De procedure bij de rechtbank loopt, maar zit nog steeds in de beginfase. Er hebben een

aantal schriftelijke rondes plaatsgevonden en momenteel is nog onbekend wanneer partijen bij de rechtbank moeten verschijnen. Dit proces kan nog enkele jaren duren.

Tabel incidentele risico's

INCIDENTELE RISICO'S						
Bedragen x € 1.000						
	Totaal	Kans	2021	2022	2023	2024
1. Europark	3.500	15%	525	525	525	525
2. Grondexploitatie	8.300	22%	1.800	1.400	1.000	300
3. Faillissement CQ	PM					
Totaal	11.800		2.325	1.925	1.525	825

Structurele risico's

Er zijn twee onderwerpen waarover wij een structureel risico lopen. Dit betreffen het sociaal domein en de Emco-groep.

Sociaal domein

Met de ervaring van de afgelopen jaren hebben wij ons meerjarenbeleid opgesteld. Wij hebben de budgetten voor Jeugd, Participatie en Wmo aangepast aan de nieuwste prognoses. Daarmee lijn deze budgetten voor de komende jaren op niveau. Hiermee in lijn hebben wij ook onze uitvoeringsorganisatie ingericht. Niettemin zien wij de kosten voor jeugdhulp en Wmo in de periode 2018-2020 stijgen. Hiervoor zijn in wij door het Rijk gedeeltelijk gecompenseerd. Of en in hoeverre deze compensatie ook de komende jaren van toepassing zal zijn is nog niet duidelijk. Daarnaast is als gevolg van de Corona-crisis het aantal bijstandsgerechtigden gestegen. Dit leidt tot een forse toename van kosten waarvan nog onvoldoende kan worden ingeschat of de ontvangen extra Rijksbijdrage voldoende is.

Hoe de kosten binnen het Sociaal Domein zich ontwikkelen ligt niet in alle gevallen binnen onze invloedssfeer. Maatschappelijke ontwikkelingen zoals de de Corona-crisis, de invoering van het abonnementstarief in de Wmo, de herijking van het Gemeentefonds, eventuele kortingen op de Rijksbijdrage, correcties uit voorgaande jaren en andere onvoorziene situaties kunnen resulteren in financiële effecten. In principe is daarbij ook nog steeds sprake van open-einde-regelingen. Dit vraagt vervolgens om aanpassing van bestaande beleidskaders en inkoopcontracten. Om de voornoemde redenen nemen wij in de risico-inventarisatie voor het Sociaal Domein een hoger bedrag op dan in het voorgaande jaar.

EMCO-groep

De EMCO-Groep is een gemeenschappelijke regeling (GR) die uitvoering geeft aan de Wet sociale werkvoorziening (Wsw). Naast onze gemeente nemen de gemeenten Emmen en Borger-Odoorn deel aan deze GR. Alle bevoegdheden en taken met betrekking tot de uitvoering van de Wsw zijn door onze gemeente overgedragen aan de GR. Voor de uitvoering van de Wsw ontvangen wij een lumpsumbedrag in het Participatiebudget. Sinds de invoering van de Participatiewet is er geen nieuwe instroom in de Wsw meer mogelijk. Hierdoor neemt de Wsw-populatie door natuurlijk verloop gestaag af. Als gevolg van de bovenstaande ontwikkelingen is de verwachting dat het exploitatietekort van de EMCO-Groep jaarlijks zal toenemen. Hiermee is rekening gehouden in ons meerjarenperspectief. De EMCO-Groep benoemt in haar risicoparagraaf in de begroting 2021 de volgende risico's: netto-opbrengsten, lonen Wsw-werknemers, salariskosten ambtelijk personeel, Rijksbijdragen, het Lage-Inkomensvoordeel en het Leer-Werkbedrijf. Wij doen hier de aanname dat indien het geprognosticeerde bedrijfsresultaat over 2021 van € 659.000 niet gerealiseerd wordt dit naar rato van ons aandeel in de EMCO-Groep (13,38%) voor onze rekening komt, zijnde € 88.000 met een kans van 50%.

Tabel structurele risico's

STRUCTURELE RISICO'S						
Bedragen x € 1.000						
	Totaal	Kans	2021	2022	2023	2024
4. Decentralisaties Sociaal Domein	1.000	50%	500	500	500	500
5. EMCO-groep	88	50%	44	44	44	44
Totaal	1.088		544	544	544	544

Overige ontwikkelingen met een mogelijk financieel risico

Wij zien een aantal ontwikkelingen die van betekenis gaan zijn voor onze gemeente, maar waarbij wij nog niet kunnen inschatten of dit - al dan niet financiële - risico's met zich meebrengt. We willen deze ontwikkelingen wel in deze risicoparaagraaf onder de aandacht brengen.

Klimaatadaptatie

Door klimaatveranderingen nemen de risico's op wateroverlast, droogte, hitte en overstromingen toe. In 2019 hebben wij een stresstest uitgevoerd, dit geeft inzicht in de gevolgen van de klimaatveranderingen voor de het gebied van de Noordelijke Vechtstromen met betrekking tot de klimaatveranderingen. De stresstest kan gezien worden als een eerste stap om de kwetsbaarheid voor klimaatverandering in beeld te brengen.

De tweede stap is het voeren van een risicodialog met inwoners, instellingen en bedrijven over de uitkomsten. Tevens zal in 2021 de samenwerking in de waterketen met het waterschap, buurgemeenten en de WMD om een vervolg krijgen. Door deze samenwerking zijn wij doelmatiger samen gaan werken, dat wil zeggen goede kwaliteit tegen lagere kosten en minder bestuurlijke drukte.

Duurzaamheid

In 2021 gaan wij verder met de uitwerking van de duurzaamheidsvisie en wordt er gewerkt aan het opstellen van een visie voor een warmtetransitie. Op dit moment zijn de uitkomsten en bijbehorende financiële consequenties nog niet inzichtelijk.

Het is echter aannemelijk dat wij dienen te investeren in duurzaamheid van ons vastgoed, infrastructuur en op diverse andere vlakken.

Herstructurering Gemeentefonds

Het gemeentefonds is voor Gemeenten de belangrijkste inkomstenbron. Sinds de invoering van de Financiële verhoudingenwet (1997) is er veel veranderd voor gemeenten. Het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties heeft laten onderzoeken hoe de verdeling van het gemeentefonds het beste kan worden herijkt. De onderzoeken om met ingang van 2022 te komen tot een nieuwe verdeling voor het gemeentefonds zijn afgerond. Naar verwachting zullen gemeenten in december over het definitieve verdeelvoorstel geïnformeerd worden.

Weerstandscapaciteit

De weerstandscapaciteit bestaat uit de middelen en de mogelijkheden waarover de gemeente beschikt om niet begrote kosten, die onverwacht en substantieel zijn, op te vangen. Hierbij zetten wij eerst het gedeelte van onze weerstandscapaciteit in dat geen of minimale effecten heeft op ons beleid en onze begroting.

In onze weerstandscapaciteit hebben wij geen bestemmingsreserves en stille reserves opgenomen. Het tijdsbestek waarin stille reserves vrijgespeeld kunnen worden ter dekking van risico's ligt hieraan ten grondslag. Voor bestemmingsreserves is het argument dat bij de inzet van deze reserves de uitvoering van het beleid mogelijk onder druk komt te staan.

WEERSTANDSCAPACITEIT					
<i>Bedragen x € 1.000</i>					
Bestanddeel weerstandscapaciteit	prognose 2020	2021	2022	2023	2024
Algemene reserve	28.568	28.568	28.568	28.568	28.568
Resultaat + reserve mutaties (voor bestemming cumulatief)	716	1.579	3.601	5.461	7.540
Onbenutte belastingcapaciteit	500	-155	-155	-155	-155
Post onvoorzien	100	100	100	100	100
Totaal weerstandscapaciteit	29.884	30.092	32.114	33.974	36.053

Ratio weerstandsvermogen

Een gemeente is vrij om te bepalen welk deel van de weerstandscapaciteit wordt aangewend voor het weerstandsvermogen. Conform de nota Risicomanagement en Weerstandsvermogen zetten wij alleen onze algemene reserve in ter dekking van de mogelijke risico's. Het weerstandsvermogen wordt als volgt bepaald:

Beschikbare weerstandscapaciteit : benodigde weerstandscapaciteit (risicoprofiel). Hieruit vloeit een ratio voort, die in te delen is in één van de categorieën A tot en met F.

RATIO WEERSTANDSVERMOGEN		
Waarderingscijfer	Ratio weerstandsvermogen	Betekenis
A	$2,0 < X$	Uitstekend
B	$1,4 < X < 2,0$	Ruim voldoende
C	$1,0 < X < 1,4$	Voldoende
D	$0,8 < X < 1,0$	Matig
E	$0,6 < X < 0,8$	Onvoldoende
F	$X < 0,6$	Ruim onvoldoende

WEERSTANDSVERMOGEN					
<i>Bedragen x € 1.000</i>					
	2021	2022	2023	2024	
Weerstandscapaciteit	30.092	32.114	33.974	36.053	
Te verwachten risico's	2.869	2.469	2.069	1.369	
Weerstandsvermogen	27.223	29.645	31.905	34.684	

De ratio weerstandsvermogen kan als volgt worden berekend:

RATIO WEERSTANDSVERMOGEN					
	2021	2022	2023	2024	
Ratio weerstandsvermogen	10,49	13,01	16,42	26,34	

Financiële kengetallen

Op grond van het BBV nemen wij in deze paragraaf een aantal kengetallen op die de beoordeling van onze financiële positie ondersteunen. Daarmee wordt beoogd uw raad in staat te stellen gemakkelijker inzicht te krijgen in de financiële positie van onze gemeente. De kengetallen maken inzichtelijk(er) over hoeveel (financiële) ruimte de gemeente beschikt om structurele en incidentele lasten te kunnen dekken en op te vangen. Zij geven zodoende inzicht in de financiële weerbaarheid en wendbaarheid. Het gaat daarbij om de volgende kengetallen:

- de netto schuldquote;
- de netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen;

- de solvabiliteitsratio;
- de grondexploitatie;
- de structurele exploitatieruimte, en
- de belastingcapaciteit.

Deze kengetallen moeten altijd in samenhang worden gezien omdat ze alleen gezamenlijk en in hun onderlinge verhouding een goed beeld kunnen geven van de financiële positie van de gemeente.

Toelichting op de betekenis van de kengetallen

Netto schuldquote en netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen

De netto schuldquote weerspiegelt het niveau van de schuldenlast ten opzichte van de eigen middelen en geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie. De schuldquote daalt als gevolg van reguliere aflossingen op de leningenportefeuille.

Solvabiliteitsratio

Dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. De ratio stijgt omdat wij blijven werken aan de versterking van onze vermogenspositie door middel van structurele stortingen in de algemene reserve.

Grondexploitatie

Dit kengetal geeft aan hoe groot de grondpositie (de waarde van de grond) is ten opzichte van de totale (geraamde) baten. Het is belangrijk om te kunnen beoordelen of er een reële verwachting is dat de grondexploitatie kan bijdragen aan verlaging van de schuld van de gemeente.

Structurele exploitatieruimte

Dit kengetal geeft aan hoe groot de structurele exploitatieruimte is, door het saldo van de stelpost vrije begrotingsruimte te delen op het totale saldo van de begroting (begrote lasten en stortingen in de reserves).

Belastingcapaciteit

Het kengetal belastingcapaciteit geeft inzicht in de mate waarin een zich voordoende financiële tegenvaller in het volgend begrotingsjaar kan worden opgevangen en of er ruimte is voor nieuw beleid. De benutte belastingcapaciteit is gestegen als gevolg van de indexatie van de Ozb-opbrengst.

Ontwikkeling van onze kengetallen

In de periode 2014 – 2018 is zwaar ingezet op het herstellen en weer toegroeien naar een gezond financieel evenwicht. Wij creëren op deze manier ruimte voor nieuw beleid en een gezonde financiële basis. De bestuurlijke lijn van de afgelopen jaren zien wij terug in de ontwikkeling van alle indicatoren en de uitkomsten onderschrijven het gevoerde beleid.

KENGETALLEN FINANCIËLE POSITIE						
	Realisatie	Prognose	Begroot	Begroot	Begroot	Begroot
	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Netto schuldquote (%)	69	80	77	70	64	57
Idem gecorrigeerd voor verstrekte leningen (%)	64	72	71	65	59	52
Solvabiliteitsratio (%)	31	31	33	36	39	43
Grondexploitatie (%)	13	10	7	5	4	1
Structurele exploitatieruimte (%)	1,0	1,6	1,2	2,2	2,5	2,6
Belastingcapaciteit (%)	86,0	94,9	101,7	101,7	101,7	101,7

De provincie hanteert voor de kengetallen de volgende signaleringswaarden, waarbij categorie A als 'minst risicovol' en categorie C als 'meest risicovol' wordt geduid.

SIGNALERINGSWAARDEN PROVINCIE			
Kengetal	Categorie A	Categorie B	Categorie C
Netto schuldquote a. zonder correctie doorgeleende gelden	<90%></90%>	90-130%	>130%
b. met correctie doorgeleende gelden	<90%></90%>	90-130%	>130%
Solvabiliteitsratio	>50%	20-50%	<20%></20%>
Grondexploitatie	<20%></20%>	20-35%	>35%
Structurele exploitatieruimte	Begr >0%	Begr = 0%	Begr <0%></0%>
Belastingcapaciteit	<95%></95%>	95-105%	>105%

Onderhoud kapitaalgoederen

Inleiding

Voor alle activiteiten die binnen onze gemeente plaatsvinden - zoals wonen, werken en recreëren - zijn kapitaalgoederen nodig. Hierbij valt te denken aan wegen, riolering, groen, openbare verlichting en gebouwen. De kwaliteit van deze goederen en het niveau van onderhoud ervan zijn bepalend voor het voorzieningenniveau van de gemeente. In deze paragraaf gaan wij in op de beleidskaders en de daaruit voortvloeiende financiële gevolgen voor wat betreft de grotere kapitaalgoederen van de gemeente. De in deze paragraaf opgenomen bedragen zijn exclusief de kosten voor de inzet van ons eigen personeel en materieel.

Gebouwen

Algemeen

Het gemeentelijk vastgoed is faciliterend aan verschillende beleidsdoelstellingen van het gemeentelijk beleid. We hebben daarbij verschillende soorten vastgoed in beheer die we tot ons kernbezit rekenen. Dit kernbezit is noodzakelijk om op middellange en lange termijn de gemeentelijke beleidstaken te blijven uitvoeren. Hierbij moet gedacht worden aan gebouwen voor de gemeentelijke huisvesting, maar ook bijvoorbeeld aan sporthallen en multifunctionele accommodaties. Naast het kernbezit beschikken we nog over circa 20 gebouwen/locaties die wij hebben aangemerkt als 'af te stoten bezit'. Deze gebouwen hebben of gaan hun gemeentelijke beleidsfunctie verliezen, waardoor ze afgestoten kunnen worden. De afgelopen jaren hebben we ongeveer 20 gebouwen/locaties afgestoten.

Beleidskader

In december 2016 stelde uw raad de "Visie, strategie en beheer van vastgoed" vast. Uitgangspunt hierin is dat wij streven naar een vastgoedportefeuille die zich beperkt tot vastgoed dat nodig is voor efficiënte uitvoering van de gemeentelijke taken.

Voor de conditiemeting van de gebouwen sluiten wij aan bij de NEN 2767 standaard. Binnen deze standaard is sprake van scores tussen 1 en 6. Daarbij is 1 zeer goed en 6 zeer slecht. Een conditiescore van 3 is naar de maatstaf voldoende. Voor het kernbezit is een onderhoudsscore van 3 het uitgangspunt (bij nieuwe panden hebben we een gemiddelde score van 2). In 2020 worden alle meerjarenonderhoudsprogramma's geactualiseerd. Voor de uitvoering van het planmatig onderhoud wordt zoveel mogelijk de combinatie gezocht met het verduurzamen van het gemeentelijk vastgoed.

Financiën

Uitgangspunt voor het bepalen van de onderhoudsbudgetten is een gemiddelde onderhoudsscore van 3. Voor de begroting van 2021 wordt nog uitgegaan van de eerdere meerjarenonderhoudsprogramma's, Zodra de financiële consequenties van de geactualiseerde meerjarenonderhoudsprogramma's in relatie tot verduurzaming inzichtelijk zijn, zullen de budgetten daarop aangepast en verwerkt worden.

Onderstaande onderhoudsbudgetten is nog exclusief de investeringen voor verduurzaming.

BUDGETTEN ONDERHOUD GEBOUWEN				
<i>Bedragen x € 1.000</i>				
	2021	2022	2023	2024
Dagelijks onderhoud	388	388	388	388
Planmatig onderhoud	676	190	516	287
	Totaal	1.064	578	904
		675		

Groen

De gemeente beheert een groot oppervlakte groen. In deze hoeveelheid zit een grote variëteit. Wij onderhouden sierplantsoenen, bermen, maar bijvoorbeeld ook sloten, bossen en natuurterreinen. In onderstaande tabel geven wij de verdeling weer.

KERNCIJFERS GROEN	
Heesters en rozen	17 ha
Gazon	163 ha
Bos (windsingels, houtwallen en bosjes)	167 ha
Bermgras	394 ha
Natuurterrein	12 ha
Waterpartijen	35 ha
Sloten en greppels	608 km
Bomen	55.135 st
Halfverharding en zandwegen	36 ha

Beleidskader

In het kader van de perspectiefnota 2015 (takendiscussie) en de programmabegroting 2015 heeft de raad besloten het onderhoudsniveau van het openbaar groen te verlagen van A/B naar onderhoudsniveau C. Dit is bevestigd met de vaststelling van de notitie Duurzaam Groenonderhoud in 2017. In 2019 is akkoord gegaan met het beschikbaar stellen van extra middelen voor boomonderhoud en natuurtechnisch bermbeheer. Invoering van natuurtechnisch bermbeheer zal in 2021 een vervolg krijgen.

Financiën

Voor het onderhoud van het openbaar groen zijn de volgende budgetten beschikbaar:

BUDGETTEN OPENBAAR GROEN				
<i>Bedragen x € 1.000</i>				
	2021	2022	2023	2024
Onderhoud openbaar groen	954	865	701	701
Onderhoud begraafplaatsen	258	258	258	258
	Totaal	1.212	1.123	959
		959		

Openbare verlichting

Voor het verwijderen van de lichtmasten in het buitengebied heeft de nadere inventarisatie van de schoolroutes plaats gevonden. Op basis hiervan is een proef gestart met "slimme verlichting" op

het fietspad "de Klencke" in Oosterhesselen. In 2021 gaan we verder met vervangen van de TL verlichting in Sleen en Erm en zal de inventarisatie van de lichtmasten in het landelijk gebied afgerond worden. Ook zal er een pilot gestart worden aan de Hengstmeerweg met een andere vorm van "slimme verlichting". De doelstelling om in 2022 de bestaande TL en SOX armaturen (50% van het areaal armaturen) te vervangen door LED- armaturen zal hierdoor gehaald worden.

Financiën

Voor openbare verlichting zijn de volgende budgetten beschikbaar:

BUDGETTEN OPENBARE VERLICHTING				
<i>Bedragen x € 1.000</i>				
	2021	2022	2023	2024
Electra	182	182	182	182
Onderhoud & remplace	96	96	96	96
Sanering lichtmasten	54	54	54	54
Vervanging armaturen & lichtmasten	428	358	-	-
	Totaal	760	690	332

Oeververbindingen

In het kader van de uitvoering van het beheerplan civieltechnische kunstwerken 2019-2023 zullen in 2021 de brug in Wezuperbrug (Brugstraat), brug Verlengde Hoogeveense vaart NZ, brug Brinkstraat vervangen worden. In 2021 zullen wij ook starten met de voorbereidingen van het vervangen van de brug Klenckerweg Oosterhesselen. Naast het vervangen van de bruggen zullen er ook groot onderhoud aan een aantal bruggen uitgevoerd worden.

Riolering

Inmiddels is het riool in de Middendorpstraat in Meppen geoptimaliseerd en het riool in de Schoolstraat in Dalen vervangen. In het kader van de DPRA (Delta Plan Ruimtelijke Adaptie) is in 2019 de stresstest uitgevoerd in het gebied van de Noordelijke Vechtstromen. Door de coronacrisis heeft het vervolg, onder andere een risicodialog met inwoners, instellingen en bedrijven te voeren, niet plaats kunnen vinden. In 2021 zal een uitvoeringsagenda opgesteld worden. De uitkomsten van de stresstest zullen worden meegenomen in het in 2021 op te stellen vGRP.

Financiën

Voor riolering zijn de volgende budgetten beschikbaar:

BUDGETTEN RIOLERING				
<i>Bedragen x € 1.000</i>				
	2021	2022	2023	2024
Onderhoud	785	785	785	785
Planvorming en begeleiding	252	252	252	252
Kapitaallasten	1.402	1.477	1.540	1.603
	Totaal	2.439	2.514	2.640

Wegen

Het onderhoud van de wegen is in 2020 planmatig uitgevoerd. Daar waar noodzakelijk zijn de bermen hersteld en ingezaaid met een bloemmengsel ter bevordering van de biodiversiteit. In

2021 zal het onderhoud van de afgelopen jaren op dezelfde wijze voortgezet worden.

Financiën

Voor het onderhoud van wegen zijn de volgende budgetten beschikbaar:

BUDGETTEN ONDERHOUD WEGEN					
<i>bedragen x € 1.000</i>					
	2021	2022	2023	2024	
Planmatig onderhoud	1.549	1.497	1.497	1.497	
Klein onderhoud (reparaties)	30	30	30	30	
Onderhoud zandwegen	30	30	30	30	
Onkruidbestrijding verhardingen	110	110	110	110	
Kapitaallasten	264	261	258	254	
	Totaal	1.983	1.928	1.925	1.921

Financiering

Inleiding

In deze paragraaf informeren wij u over het treasurybeleid en de beheersing van de financiële risico's die daarmee samenhangen. Tevens informeren wij u over de verwachte ontwikkelingen op het gebied van rente en financiering. Tenslotte is in deze paragraaf informatie opgenomen over het verplicht Schatkistbankieren en het verwachte EMU-saldo van de gemeente.

Onder treasury verstaan wij het besturen en beheersen van, het verantwoorden over en het toezicht houden op de inkomende en uitgaande geldstromen, de financiële posities en de hieraan verbonden risico's. De wet financiering decentrale overheden (wet fido) bevat kaders voor de uitvoering van de treasuryfunctie door de decentrale overheden. Deze kaders zijn verder uitgewerkt in het Financieringsstatuut dat wij in 2016 hebben vastgesteld.

Saldobeheer en intern liquiditeitsbeheer

Met een liquiditeitsplanning houden wij inzicht in het verloop van onze liquiditeitspositie gedurende het jaar, we stemmen onze inkomende en uitgaande geldstromen op elkaar af. We streven er naar zo weinig mogelijk langlopende financieringsmiddelen aan te trekken. Hierbij zien wij er op toe dat de liquiditeitspositie voldoende is om te garanderen dat wij onze verplichtingen tijdig kunnen nakomen.

Financieringsrisico's en rentebeheer

Om vooral de financieringsrisico's te beperken staan in de wet fido twee instrumenten: de rente risiconorm en de kasgeldlimiet.

Kasgeldlimiet

Met de kasgeldlimiet is in de Wet fido een norm gesteld voor het maximum bedrag dat de gemeente mag financieren met kortlopende financieringsmiddelen, dat wil zeggen negatieve stand op de rekening-courant en leningen met een looptijd van maximaal één jaar. De norm is 8,5% van het begrotingstotaal. Voor het jaar 2021 bedraagt de kasgeldlimiet € 8.953.000 (2020: € 9.644.000).

BEREKENING KASGELDLIMIET 2021	
<i>Bedragen x € 1.000</i>	
Begrotingstotaal 2021	105.335
relevant percentage	8,5
Kasgeldlimiet	8.953

Renterisiconorm

Het tweede instrument om de rente- en de financieringsrisico's te beperken is de zogenaamde renterisiconorm. De renterisiconorm heeft als doel om het renterisico bij herfinanciering te beheersen. De jaarlijkse verplichte aflossingen en de renteherzieningen mogen niet meer zijn dan 20% van het begrotingstotaal bij aanvang van het jaar. Wij hebben geen opgenomen geldleningen in onze portefeuille waarop een renteherzieningsclausule van toepassing is.

De berekening van de renterisico's op de vaste schuld vindt plaats volgens het onderstaande model. Het overzicht bevat eveneens de toetsing aan de voor ons geldende norm. Uit het overzicht blijkt dat wij in de komende jaren ruimschoots voldoen aan de norm.

TOETSING AAN RENTERISICONORM				
<i>Bedragen x € 1.000</i>				
	2021	2022	2023	2024
Berekening renterisico				
Renteherzieningen	0	0	0	0
Aflossingen	10.029	8.716	7.468	7.134
Renterisico	10.029	8.716	7.468	7.134
Berekening renterisiconorm				
Begrotingstotaal	105.335	104.831	103.983	106.019
Percentage conform regeling	20	20	20	20
Renterisiconorm	21.067	20.966	20.797	21.204
Toetsing renterisico aan norm				
Renterisico	10.029	8.716	7.468	7.134
Renterisiconorm	21.067	20.966	20.797	21.204
Ruimte	11.038	12.250	13.329	14.070

Verwachte ontwikkelingen

Financieringsbehoefte

Jaarlijks berekenen wij onze financieringsbehoefte. Wij berekenen dit op basis van het meerjarig investeringsprogramma, de contractuele aflossingen op het bestaande leningenpakket en de voorziene ontwikkelingen binnen de reserves en de voorzieningen. Daarnaast maken wij volop gebruik van de kasgeldlimiet. Daarbij hanteren wij een liquiditeitsplanning. Op basis hiervan verwachten wij de volgende langlopende leningen aan te moeten trekken tegen een gemiddelde rente van 0%:

- 2021 € 5.000.000;
- 2022 € 5.000.000;
- 2023 € 0;
- 2024 € 0.

Wij verwachten dat de marktrente voor de nieuw aan te trekken leningen in de komende jaren laag zal blijven. Momenteel zijn de rentetarieven voor nieuwe langlopende leningen zelfs negatief.

In de onderstaande tabel geven wij het verloop van de leningenportefeuille van de gemeente weer.

VERLOOP LENINGENPORTEFEUILLE						
<i>Bedragen x € 1.000</i>						
	Algemeen	Woningbouw	Verzorgingstehuizen	Waarborgsommen	Totaal	
Boekwaarde 01-01-2021	72.248	0	148	13	72.409	
Opname	5.000				5.000	
Aflossing	-9.881		-148	0	-	10.029
Boekwaarde 31-12-2021	67.367	0	0	13	67.379	
Opname	5.000				5.000	
Aflossing	-8.716			0	-8.716	
Boekwaarde 31-12-2022	63.650	0	0	13	63.663	
Opname	0				0	
Aflossing	-7.468		0	0	-7.468	
Boekwaarde 31-12-2023	56.183	0	0	13	56.195	
Opname	0				0	
Aflossing	-7.134		0	0	-7.134	
Boekwaarde 31-12-2024	49.048	0	0	13	49.061	

Interne rekenrente en renteresultaat

Op grond van wijzigingen in het BBV mag de interne rekenrente, die wij toerekenen aan onze investeringen, met maximaal 0,5% afwijken van het werkelijke gemiddelde rentepercentage.

Wij verwachten dat onze rentelasten ten opzichte van onze activa zich als volgt zal ontwikkelen (de zogenoemde 'omslagrente'):

- 2021 1,83%
- 2022 1,37%
- 2023 1,14%
- 2024 1,09%

De rente die moet worden toegerekend aan de grondexploitatie heeft een andere grondslag binnen het BBV (zie ook de Notitie Grondexploitaties - september 2019). Het rentepercentage mag niet meer afwijken dan 0,5% boven of onder het gewogen gemiddelde rentepercentage van de bestaande leningenportefeuille. Om te voorkomen dat deze renteparameter ook elk jaar fluctueert is het mogelijk om te kiezen voor het rekenen met een stabiel rentepercentage in de meerjarenprognose. De komende jaren blijven wij daardoor aan de grondexploitaties 3% rente toerekenen.

Doordat wij 1,5% rente toerekenen aan onze investeringen minus grondexploitaties, rekenen wij in het jaar 2021 te weinig rente toe aan onze investeringen. In de jaren 2022, 2023 en 2024 is het effect tegenovergesteld. Omdat de omslagrente een percentage is dat fluctueert, leidt dit tot renteresultaten. Deze voor- en nadelen ten opzichte van de interne rekenrente willen we niet van invloed laten zijn op onze meerjarenraming. De voor- en nadelen vangen wij daarom op in een zogenaamde stelpost renteresultaat.

De saldi op deze stelpost zijn (het zogenoemde 'renteresultaat'):

- 2021 - € 310.498 nadelig;
- 2022 + € 131.000 voordelig;
- 2023 + € 317.000 voordelig;

- 2024 + € 411.000 voordelig.

BEREKENING RENTERESULTAAT 2021			
De externe rentelasten over de korte en lange financiering			1.999.539
De externe rentebaten	-/-		-42.891
Saldo door te rekenen externe rente			1.956.649
De aan grondexploitatie doorberekende rente	-/-	331.869	
De rente van projectfinanciering die aan het desbetreffende programma moet worden toegerekend	-/-	8.380	
De rentebaat van doorverstrekte leningen die aan het desbetreffende programma moet worden toegerekend	+	8.380	
Aan programma's toe te rekenen externe rente			1.624.779
Rente over eigen vermogen			102.105
Rente over voorzieningen			0
Totaal aan programma's toe te rekenen rente			1.726.884
De werkelijk aan programma's toegerekende rente (renteomslag)	-/-		1.416.386
Renteresultaat			-310.498

VERLOOP FINANCIERINGSPOSITIE				
<i>Bedragen x € 1.000</i>				
	2021	2022	2023	2024
Geïnvesteed vermogen				
Totaal vaste activa	112.023	111.075	108.968	106.344
Voorraden bouwgrond	7.454	5.512	3.943	1.500
Totaal geïnvesteed vermogen	119.477	116.587	112.911	107.844
Vaste financieringsmiddelen				
Eigen vermogen	41.601	44.372	46.982	49.810
Voorzieningen	1.482	1.341	1.136	868
Langlopende leningen	67.379	63.663	56.195	49.061
Totaal financieringsmiddelen	110.462	109.376	104.313	99.739
Financieringstekort	9.015	7.211	8.598	8.105

Schatkistbankieren

Het drempelbedrag voor schatkistbankieren is 0,75% van ons begrotingstotaal; in 2021 is dit € 790.000.

Dagelijks worden de saldi van onze bankrekeningen geraadpleegd. Alle tegoeden boven het drempelbedrag worden afgestort in de schatkist bij het ministerie van Financiën. Deze afroaming wordt automatisch door BNG geregeld. Indien de stand van de liquide middelen het toelaat worden deze tegoeden weer teruggehaald. Blijft ons liquiditeitssaldo beneden het drempelbedrag, dan hoeft er geen bedrag gestort te worden in de schatkist.

Op grond van onze liquiditeitsprognose gaan wij ervan uit dat wij in 2021 enkel kortstondig stortingen in de schatkist doen.

EMU-saldo

Het EMU-saldo is het verschil van inkomsten en uitgaven van de overheid. Om te voorkomen dat de overheidsfinanciën van EMU-landen ontsporen, hebben de lidstaten van de Europese Unie afgesproken dat het EMU-tekort maximaal 3% van het bruto binnenlands product (bbp) mag bedragen. In dit maximale tekort hebben, naast de Rijksoverheid, ook gemeenten en provincies een aandeel. Voor de jaren 2019-2022 is afgesproken dat de gezamenlijke ruimte voor de decentrale overheden 0,4% van het bbp bedraagt. Het collectieve aandeel van de gemeenten is 0,27% van het bbp.

In de berekeningen in het hierna opgenomen overzicht lijkt onze gemeente een EMU-tekort te gaan realiseren in de jaren 2020-2021. De ervaring leert echter dat het EMU-saldo bij jaarrekening positiever uitvalt dan in de begroting werd aangenomen.

BEREKENING EMU-SALDO			
<i>Bedragen x € 1.000</i>			
Omschrijving	2020	2021	2022
Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c) (bij "-" is saldo nadelig)	2.715	1.119	3.107
Mutatie (im)materiele vaste activa	6.379	3.159	-751
Mutatie voorzieningen	-1.042	-60	-141
Mutatie voorraden (incl. bouwgronden in exploitatie)	-2.303	-1.955	-1.942
Verwachte boekwinst bij verkoop van effecten en verwachte boekwinst bij verkoop (im)materiele vaste activa	0	0	0
Berekend EMU-saldo	-2.403	-145	5.659

Bedrijfsvoering

Inleiding

In deze paragraaf informeren wij u over de stand van zaken en de beleidsvoornemens ten aanzien van de bedrijfsvoering.

ICT/ Informatiemanagement

In korte tijd, mede door de Corona-crisis, heeft digitalisering een enorme ontwikkeling doorgemaakt. Nog meer dan voorheen doen inwoners digitaal zaken met ons. Ook is mobiel

werken de norm geworden. Het maakt dat we steeds meer op informatietechnologie leunen. Het is de basis van onze dienstverlening en veel processen kunnen niet meer zonder.

Ons doel is dat inwoners kunnen vertrouwen op een stabiele, moderne en veilige digitale omgeving, waarin zij op een open en transparante manier hun zaken kunnen regelen met de gemeente op een moment waarop het hen past. Inwoners verwachten daarin kwaliteit. Als i-organisatie zorgen we voor een informatiehuishouding die dat mogelijk maakt. We professionaliseren onszelf constant om aan de veranderende vraag te voldoen. Een belangrijk thema in 2021 is dat we een slag willen maken om zo ons informatielandschap nog beter te kunnen beheren, besturen en aanpassen.

Openheid en transparantie horen bij het 'nieuwe normaal'. Zo geven we inzicht in onze besluitvorming en zelfs in onze werkprocessen. Dat doen we onder meer door status- en voortgangsinformatie te verstrekken via verschillende digitale loketten, waaronder Mijn Overheid. Eigen regie is ook een voorwaarde als het gaat om de oplevering van de webshop minima in 2021 en in het ontwerp van het digitale stelsel Omgevingswet. Binnen dat laatste project werken we samen met de Drentse gemeenten.

De Archiefwet verplicht ons onze gemeentelijke informatie ongeacht de vorm op een goede, geordende en toegankelijke manier te bewaren. Dat kan betekenen dat informatie voor eeuwig toegankelijk, benaderbaar en leesbaar moet zijn, zowel in fysieke vorm als in digitale of andere vorm. Dit kan via een e(lektronisch)-depot dat is gericht op het preserven, zoeken en vinden van informatie. In 2021, het jaar waarin Coevorden de culturele gemeente van Drenthe wordt, realiseren we de aansluiting op een e-depot zodat (o.a. historische) informatie direct digitaal toegankelijk wordt gemaakt voor inwoners.

Een ontwikkeling die we volgen is Common Ground. Hierin is het principe leidend dat de informatievoorziening van gemeenten gezamenlijk wordt ingericht, waardoor we gegevens eenvoudiger kunnen uitwisselen en kunnen samenwerken. Hiermee wordt de gemeentelijke dienstverlening sterk verbeterd. Wij werken in Dimpact verband samen met veertig gemeenten aan de uitwerking van deze Common Ground gedachte.

Ook bereiden we ons voor op de ontwikkelingen rondom de samenhangende objectenregistratie. De verschillende bestaande (geo) basisregistraties (waaronder BGT, BAG, BRK en BRT) vertonen tot nu toe weinig samenhang. De registraties zijn op verschillende momenten en gescheiden van elkaar ontstaan en dat heeft er toe geleid dat gegevens over (nagenoeg) hetzelfde object (zoals gebouwen, wegen of openbare ruimten) verspreid zijn geraakt over verschillende registraties met elk hun eigen inhoud, manieren om processen bij te houden en ICT-systemen. De overheid is daarom bezig om de bestaande registraties door te ontwikkelen tot een samenhangende objectenregistratie. In Coevorden anticiperen we hierop door ons gegevensbeheer op dit terrein slim en in samenhang te organiseren.

Zo blijven we de ontwikkelingen volgen en sluiten we er, vanuit informatiemanagement en -technologie, op aan om de gemeentelijke dienstverlening te kunnen verbeteren en verbinden aan de behoeften in de samenleving.

Informatieveiligheid

Informatieveiligheid is één van de belangrijke thema's van deze tijd. De aanhoudende digitalisering maakt de overheid efficiënt, maar ook kwetsbaar. We gaan daarom in 2021 verder met de implementatie van en met het werken met de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO). Met de BIO wordt de nadruk gelegd op risico gebaseerd maatregelen nemen. Informatieveiligheid is een verantwoordelijkheid van de hele organisatie. Door de BIO wordt deze verantwoordelijkheid ook daadwerkelijk bij de organisatie neergelegd.

In 2019 en 2020 zijn de eerste stappen voor de implementatie van de BIO gezet. Zo is er gewerkt aan de actualisatie van het informatieveiligheidsbeleid en zijn er onderdelen uit de BIO structureel ingevoerd. Informatieveiligheid is een continue proces waarbij aan de hand van risico's beslissingen en maatregelen genomen moeten worden. Het grootste risico als het gaat om informatieveiligheid, is menselijk gedrag. Daarom worden er in 2021 ook weer verschillende activiteiten georganiseerd met als doel om medewerkers bewust te maken van hun gedrag en de risico's. In 2021 wordt veilig mailen verder ingevoerd. Iedere inwoner en organisatie moet erop kunnen vertrouwen dat de gemeente zorgvuldig omgaat met het versturen van persoonsgegevens.

Ook wordt in 2021 wederom verantwoording afgelegd aan de gemeenteraad en externe toezichthouders over informatieveiligheid. Dit wordt gedaan door middel van de Eenduidige Normatiek Single Information Audit (ENSIA). In 2021 is de ENSIA meer gebaseerd op de BIO. Met ENSIA wordt verantwoording afgelegd over informatieveiligheid van onder andere de Basisregistratie Personen (BRP), Paspoorten en Nederlandse Identiteitskaarten (PNIK), Structuur Uitvoeringsorganisatie Werk en Inkomen (SUWI), Basisregistratie Adressen en Gebouwen (BAG), Basisregistratie Grootchalige Topografie (BGT) en DigiD. Jaarlijks vragen wij ons college een collegeverklaring vast te stellen over de geldende normenkaders voor DigiD en Suwinet. Deze collegeverklaring wordt ook gecontroleerd door een externe auditor en wij gebruiken deze ook om verticaal verantwoording af te leggen aan het Rijk. Daarnaast worden verschillende rapportages voor basisregistraties vastgesteld door ons college en gebruikt voor verantwoording richting het Rijk. Deze collegeverklaring en rapportages worden ook aan uw raad aangeboden, zodat u op de hoogte bent van de resultaten uit ENSIA.

Van data naar informatie

In de voorgaande periode is gewerkt aan de totstandkoming van de monitor voor het Sociaal Domein. Dit heeft geresulteerd in een monitor die inzicht geeft in de geleverde prestaties. De monitor voor het Sociaal Domein heeft als een vliegwiel gewerkt voor de start van nieuwe Business Intelligence ('BI')-projecten. In totaal zijn er in 2020 vier lopende BI-projecten die zich elk in een ander stadium van het proces bevinden. Naast de lopende projecten is er uit diverse gemeentelijke domeinen interesse om ook een BI-project op te starten. Deze zullen worden getoetst op geschiktheid en in 2021 als BI-project worden opgepakt.

Om BI in te bedden in de manier van werken en de applicatie Qlik dé bron te laten zijn voor managementinformatie is het belangrijk het proces van BI-projecten verder te professionaliseren. Om alle BI-projecten met dezelfde expertise en middelen uit te kunnen voeren is het noodzakelijk over tot uniformering van de aanpak van BI-projecten.

Naast de BI-projecten zal er in 2021 ook meer aandacht worden besteed aan datagedreven werken. Het inbedden van deze werkwijze in de organisatie is een randvoorwaarde om BI-projecten succesvol te kunnen laten zijn. Door monitoring wordt het mogelijk om gemaakt beleid en gestelde doelen te toetsen op de realisatie. Dit zal leiden tot een efficiëntere werkwijze en hierdoor zullen we de inzet van onze middelen gericht kunnen bepalen.

Gegevensbescherming

Het borgen van privacy is een continu proces. Het gaat niet om het eenmalig treffen van een aantal privacymaatregelen. Verwerkingen van gegevens, doelgroepen, technische mogelijkheden, privacyregels en maatschappelijke opvattingen kunnen veranderen. De effectiviteit van de maatregelen moet daarom regelmatig worden beoordeeld en waar nodig aangepast. Wanneer een datalek zich voordoet, wordt zo snel mogelijk gehandeld. Dit houdt een melding bij het AVG-team (bestaande uit Functionaris Gegevensbescherming, Privacy Officer en Chief Information Security Officer) in, zodat deze meteen nader onderzoek in kan stellen. Het delen van voorgevallen datalekken moet bijdragen aan extra scherpste en een lerend vermogen binnen onze organisatie. De datalekken registreren wij in het incidentenregister.

In 2021 zullen wij ons met name richten op het optimaliseren van het verwerkingenregister, het blijvend onder de aandacht brengen van juiste verwerkersovereenkomsten met gegevensverwerkers en het beleggen van de uitvoering van PIA's (Privacy Impact Assessment) binnen het Sociaal Domein en Burgerzaken. Het initiatief inzake het uitvoeren van PIA moet meer vanuit de lijn ontstaan. Het afgelopen jaar werd dit met name aangestuurd vanuit het Privacy team. Hier willen wij een ommekeer in aanbrengen. Het uitvoeren van PIA's draagt bij aan de scherpste die er moet zijn als het gaat om de verwerking van persoonsgegevens.

Ultimo 2021 willen wij:

- het verwerkingenregister volledig hebben geactualiseerd;
- verwerkersovereenkomsten opgeslagen hebben in onze contractendatabase;
- PIA's uit laten voeren in de lijn (Sociaal Domein & Burgerzaken);

- privacy ambassadeurs per afdeling benoemen;
- informatie met betrekking tot bovenstaande onderdelen gepubliceerd hebben op het intranet.

Verwerkingenregister

Het verwerkingenregister zoals wij dat nu kennen is aan een update toe. Hier zullen wij de focus op leggen en onderzoeken welke methodieken toe te passen zijn om het up to date houden nog efficiënter maken. Indien nodig zullen wij hiervoor specialisten inschakelen.

Verwerkersovereenkomsten

Er zijn veel verwerkersovereenkomsten opgesteld de afgelopen tijd. Veel van deze overeenkomsten zijn inmiddels opgeslagen in onze contractendatabase. Onze doelstelling is om per afdeling een privacy ambassadeur te benoemen zodat wij sneller informatie kunnen delen en opvragen. Op deze manier willen wij ook de nog 'zwervende' verwerkersovereenkomsten op de juiste manier archiveren.

Data Privacy Impact Assessment (DPIA) oftewel Gegevensbescherming effectbeoordeling (GEB)

Naast de wettelijke verplichting van een PIA heeft het simpelweg veel voordelen. Een PIA draagt bij aan de bewustwording ('privacy awareness') binnen onze organisatie, risico's worden ondervangen en beperkt en de systemen worden beter ingericht.

Door per afdeling een privacy ambassadeur te benoemen willen wij, beginnend bij het Sociaal Domein en Burgerzaken, het initiatief tot uitvoeren van een PIA beleggen op de afdeling. Onze medewerkers kennen onze processen als geen ander en kunnen goed inschatten of er sprake is van 'hogere' risico's. Hogere risico ten aanzien van de privacy doen zich voor in processen waar veel gewerkt wordt met bijzondere persoonsgegevens.

Interne bewustwording over privacy

Zorgen voor bewustwording blijft een continu proces. Wij willen deze bewustwording blijven prikkelen door het intranet nog actiever in te zetten. Bijvoorbeeld door het plaatsen van een poll, kennisquiz, kort en bondige privacy nieuwsberichten maar ook het publiceren van uitgevoerde PIA's en het geactualiseerde register van verwerkingen.

Onderzoek doelmatigheid en doeltreffendheid

Op grond van de verordening doelmatigheid en doeltreffendheid voeren wij jaarlijks minimaal één onderzoek uit naar de doelmatigheid en doeltreffendheid van een thema. In de verordening is opgenomen dat wij de gemeenteraad in de paragraaf bedrijfsvoering in de Programmabegroting informeren over het onderwerp van het onderzoek. In 2021 zullen wij een onderzoek uitvoeren naar de doelmatigheid en doeltreffendheid van de vastgestelde vastgoedvisie. Deze visie is eind 2016 door uw raad vastgesteld. Het toenmalige gemeentelijke vastgoed is onderverdeeld in kernbezit en niet-kernbezit. Wij onderzoeken de ontwikkeling van onze vastgoedportefeuille in de afgelopen vier jaren.

Intern controleplan

Ons college is verplicht (conform artikel 212 en 213 van de Gemeentewet) zorg te dragen voor de interne toetsing van de getrouwheid van de informatieverstrekking en de rechtmatigheid van beheershandelingen. Om hier invulling aan te geven wordt jaarlijks een Intern Controle Plan (ICP) opgesteld.

Aan de hand van het ICP worden de financieel kritische processen systematisch gecontroleerd. Middels steekproeven wordt de kwaliteit van de interne beheersing getoetst. De bevindingen worden opgenomen in een rapportage die wordt opgesteld voor ieder afzonderlijk proces. De aanbevelingen die aan de hand van de gedane bevindingen zijn geformuleerd worden besproken met de proceseigenaar (teamleider). Op deze manier wordt kort-cyclische bijsturing ingezet en vormen deze interne controles de basis voor de interim-controle (procesgericht) die door de accountant wordt uitgevoerd.

Het optimaliseren van de interne controles betreft een dynamisch, steeds terugkerend proces. In 2021 zal de focus liggen op afronding van de optimalisatie van het proces inzake subsidieverstrekking. Medio 2020 is een projectgroep tot het leven geroepen om het proces aangaande subsidieverstrekingen te optimaliseren. Hierbij wordt zowel gekeken naar een

efficiëntere manier van werken, het aanscherpen van de kennis op dit onderwerp en ook het verbeteringen van de vastlegging en monitoring op de rechtmatigheid. Hier zien wij naar aanleiding van zowel de interne controle, als de aanbevelingen voortkomend uit de managementletter voldoende uitdaging om efficiëntie en kwaliteitsslagen door te voeren. Wij willen een zelf controlerende organisatie zijn die 'In Control' is.

Invoering rechtmatigheidsverantwoording in 2021

Met ingang van het verslagjaar 2021 gaan colleges van burgemeester en wethouders van gemeenten en colleges van gedeputeerde staten van provincies en dagelijkse besturen van gemeenschappelijke regelingen zelf een rechtmatigheidsverantwoording opstellen, die opgenomen zal worden in de jaarrekening. Hiermee leggen decentrale overheden zelfstandig verantwoording af over de naleving van geldende wet- en regelgeving bij de totstandkoming van de baten en lasten en balansmutaties in de jaarrekening. Onze accountant zal dan geen uitspraak richting de raad doen over het financieel rechtmatig handelen binnen de gemeente. Wel zal de accountant de juistheid en volledigheid van de rechtmatigheidsverantwoording blijven controleren. Dit heeft gevolgen voor de werkwijze in onze organisatie en de herinrichting van een interne controle functie binnen onze organisatie. Daarbij wordt de gemeente geacht in staat te zijn om tot de rechtmatigheidsverantwoording te komen. Om te voldoen aan deze vereisten zal in samenwerking met de accountant een presentatie worden verzorgd om betrokkenen te informeren inzake de veranderingen. De medewerkers van control zullen workshops en cursussen bijwonen zodat het kennis niveau op peil is en daarnaast zullen zij zich toeleggen op de voorbereidingen die nodig zijn om tot een rechtmatigheidsverantwoording te komen. De volgende stap is te werken aan de "In Control Statement" (ICS)

Van rechtmatig naar ICS

Gemeenten en provincies moeten vanaf 2021 een rechtmatigheidsverantwoording afleggen in hun jaarstukken, ter vervanging van de huidige rechtmatigheidsverklaring van de accountant. Een mooie stap naar meer eigenaarschap van gemeenten voor het 'in control' zijn. Ze kunnen dit nog breder trekken door zich niet te beperken tot een rechtmatigheidsverantwoording, maar een ICS te maken. Met een ICS verklaren het bestuur en management dat de interne beheersings- en controlesystemen van een gemeente adequaat en effectief zijn. Dat de gehele bedrijfsvoering bijdraagt aan de realisatie van beleidsdoelstellingen er geen grote onverwachte verrassingen optreden. Het gaat dan ook om borging van een diversiteit aan processen én om de competenties van de medewerkers. Veel breder dus dan 'we hebben de financiën en de rechtmatigheid onder controle'. Gemeente Coevorden zal stapsgewijs te werk gaan richting de In Control Statement.

Ontwikkelingen personeelsbeleid

Nadat we in 2020 P&O strategisch beleid vaststelden en verschillende P&O instrumenten projectmatig werden opgepakt kwam de uitbraak van Corona. Hiermee kwam de focus op werkplekken, arbeidsomstandigheden en leiderschap bij thuiswerken te liggen. Gebleken is dat wij een organisatie (blijken te) zijn die ook in Coronatijd in staat is om de bedrijfsvoering in stand te houden en dat alles 'gewoon' doorloopt en dat we wendbaar blijken te zijn in onze aanpassingen en creatief in onze oplossingen. In 2021 zal met inachtneming van de verandering die deze omstandigheden blijvend hebben beïnvloed – zoals het veel meer thuiswerken van collega's-, meegenomen worden in de aanpassing van de P&O instrumenten zoals de gesprekscyclus (functioneren en ontwikkelen) en in de werkprocessen. Wordt de visie op leren en ontwikkelen en HR-analytics verder uitgewerkt. De gevolgen van het onderzoek openbare ruimte en de omgevingswet zal in de strategische personeelsplanning worden meegenomen.

Het programma Samen Doen, organisatie ontwikkeling, is in 2020 overgedragen naar de reguliere organisatie en wordt binnen de teams geborgd. Voor P&O betekent dit naast de doorontwikkeling van het eigen team en de P&O instrumenten ook inzet voor het leiderschapsprogramma. Naast de beoogde groei en ontwikkeling naar faciliterend leiderschap is ook veel aandacht voor duale besturing vanuit lijn en programma's en wat dit van leidinggevend, opdrachtgevers en opdrachtnemers vraagt. En door de toename van het thuiswerken is leiderschap op afstand een belangrijk thema geworden. Het leiderschapsprogramma wordt op maat en stap voor stap samen met de leidinggevend ingevuld.

Personeelsbegroting

Ten opzichte van de primitieve begroting 2020 neemt de vastgestelde formatie met 0,16 fte toe. Het budget dat gemeoid is met de personeelsbegroting neemt ten opzichte van 2020 met circa € 0,6 miljoen toe. De grootste wijziging ten opzicht van 2020 wordt veroorzaakt door het opheffen van het organisatieonderdeel "Unit Bestuurs- en concernondersteuning". Dit onderdeel is opgeheven en de betreffende medewerkers zijn ondergebracht bij bestaande teams. Het bestuurssecretariaat gaat onderdeel uitmaken van het Team Advies en Middelen (Bedrijfsvoering). Communicatie wordt toegevoegd aan het Team Advies en Services (Bedrijfsvoering) en de projectleiders komen bij het team Vastgoed en Infrastructuur (Leefomgeving). De programmamanagers, de public controller en de bestuursadviseur/directiesecretaris blijven rechtstreeks verantwoordelijkheid afleggen aan Directie en algemeen management.

PERSONEELSBEGROTING 2021				
<i>Bedragen x € 1.000</i>				
Organisatieonderdeel	Fte 2020	Fte 2021	Bedrag 2020	Bedrag 2021
Directie / algemeen management	4,68	8,46	520	940
Griffie (incl. rekenkamer)	2,39	2,39	204	209
Unit Bestuurs- en concernondersteuning	12,68	0,00	996	
Bedrijfsvoering	60,39	70,45	4.178	5.068
Leefomgeving	119,61	118,61	7.904	8.016
Publieksservice	77,12	77,12	5.561	5.672
College van B&W			637	649
Gemeenteraad en raadscommissies			366	366
Ambtenaren burgerlijke stand			34	34
Totaal	276,87	277,03	20.399	20.954

Verbonden Partijen

Inleiding

Gemeenten werken steeds meer en steeds vaker samen met andere organisaties. Taken worden uitbesteed via inkoop, uitgevoerd met een subsidie of worden via verbonden partijen uitgevoerd. Als gemeente zijn wij verantwoordelijk voor de aansturing van en controle op deze verbonden partijen.

Er zullen in het komende jaar diverse mutaties plaatsvinden. De Special Purpose Vehicles die zijn voortgekomen uit de verkoop van Essent in 2009 worden ontbonden. Dit vindt in 2021, maar mogelijk ook nog in 2020 plaats. Derhalve is het verwachte eigen en vreemde vermogen van deze vennootschappen aan het einde van het begrotingsjaar € 0 , zoals te zien in onderstaande tabel. Eventuele financiële effecten vallen ten gunste danwel ten laste van de algemene middelen. Bij het afsluiten van 2020 zullen wij de balans opmaken en u in het Jaarverslag 2020 informeren.

Tabel verbonden partijen

OVERZICHT VERBONDEN PARTIJEN					
Bedragen x € 1.000					
Verbonden partij	Bijdrage / opbrengst	Zeggen - schap	Gegevens vermogen en resultaat		
			begin begrotingsjaar		einde begrotingsjaar
1. Gemeenschappelijke regelingen					
Recreatieschap Drenthe (programma 1)					
	Bijdrage: € 126	8%	EV € 739	EV	€ 746
			VV € 670	VV	€ 670
				Resultaat	€ 0
*cijfers Begroting 2021					
Doel: Het behartigen van de gemeenschappelijke belangen van de deelnemende gemeenten op het gebied van recreatie en toerisme					
EMCO-groep (programma 2)					
	Bijdrage Rijk: € 3.767	25%	EV € 0	EV	€ 0
	Bijdrage in tekort exploitatie: € 541		VV € 13.635	VV	€ 13.625
				Resultaat	€ -4.042
*cijfers Begroting 2021					
Doel: Het behartigen van de gemeenschappelijke belangen van de deelnemende gemeenten op het gebied van de sociale werkvoorziening.					
Gemeenschappelijke Gezondheidsdienst Drenthe (GGD Drenthe) (programma 2)					
	Bijdrage: € 1.141	8%	EV € 3.167	EV	€ 3.519
			VV € 2.073	VV	€ 2.073
				Resultaat	€ 0
*cijfers Begroting 2021					
Doel: Het behartigen van de belangen van de deelnemende gemeenten op het gebied van de volksgezondheid in brede zin.					
Regionale Uitvoeringsdienst Drenthe (RUD) (programma 5)					
	Bijdrage: € 803	8%	EV € 28	EV	€ 36
			VV € 4.355	VV	€ 4.353
				Resultaat	€ 0
*cijfers Begroting 2021					
Doel: Het uitvoeren van de gemeentelijke taken van de deelnemende gemeenten op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving van de milieuvoorschriften krachtens de Wabo en overige milieuwet- en regelgeving.					
Veiligheidsregio Drenthe (VRD) (programma 5)					

	Bijdrage: € 2.119	8%	EV € 2.313	EV	€ 2.321
			VV € 30.705	VV	€ 27.425
				Resultaat	0
*cijfers Begroting 2021					
<i>Doel: Het behartigen van de belangen van de gemeenten in het samenwerkingsgebied op de terreinen van brandweezorg, geneeskundige hulpverlening bij ongevallen en rampen, rampenbestrijding en crisisbeheersing en het in stand houden en (laten) beheren van een gemeenschappelijke meldkamer.</i>					
Euregio Enschede/Gronau (programma 5)					
	Bijdrage: € 9	2%	EV € 2.078	EV	€ 2.164
			VV € 1.036	VV	€ 1.053
				Resultaat	€ 85
*cijfers Begroting 2021					
<i>Doel: Het bevorderen van grensoverschrijdende ontwikkelingen op het terrein van infrastructuur, economie, cultuur, recreatie en andere maatschappelijke taken en het behartigen van de belangen van haar gebied en de inwoners daarvan bij de bevoegde overheidsinstanties en instellingen.</i>					
Eems Dollard Regio (EDR) (programma 5)					
	Bijdrage: € 5	1%	EV € 430	EV	€ 466
			VV € 2.279	VV	€ 3.679
				Resultaat	€ 36
*cijfers Jaarrekening 2018					
<i>Doel: Het adviseren van deelnemers, burgers, ondernemers, verenigingen, overheden en anderen bij grensoverschrijdende activiteiten en problemen. Het uitvoeren van projecten, verzoeken om en verdeling van subsidies.</i>					
Bedrijfsvoeringsorganisatie Publiek Vervoer Groningen Drenthe (programma 2)					
	Bijdrage: € 30	3%	EV € 11	EV	€ 6
			VV € 0	VV	€ 50
				Resultaat	€ 6
*cijfers Begroting 2021					
<i>Doel: Het bewerkstelligen van een kwalitatief goede en doelmatige uitvoering door de Bedrijfsvoeringsorganisatie van de uitvoerende taken in het kader van doorontwikkeling en contractmanagement van vervoer in het gebied van de deelnemers.</i>					
2. Vennootschappen en coöperaties					
GVZ Europark Coevorden-Emlichheim GmbH (programma 1)					
	Bijdrage: € -	29%	EV € 781	EV	€ 929
			VV € 5.860	VV	€ 5.738
				Resultaat	€ 147
*cijfers Begroting 2020					
<i>Doel: Ontwikkeling en promotie van het grensoverschrijdend industrie- en bedrijvenpark 'GVZ Europark Coevorden-Emlichheim GmbH' met als doel de structuurverbetering in het grensgebied Drenthe/Grafschaft Bentheim. Bevordering en ondersteuning van alle regionale</i>					

maatregelen die als doel hebben dit te bereiken. Voor het risico van onze borgstelling verwijzen wij naar de paragraaf risico's en weerstandsvermogen.

N.V. Area reiniging (programma 4)

Bijdrage:	33,30%	EV	€ 6.032	EV	€ 6.339
Dividend :		VV	€ 14.650	VV	€ 15.440
				Resultaat	€ 660

*cijfers jaarrekening 2019

Doel: De inzameling, verwerking en recycling van (huishoudelijke) afvalstoffen, straatreiniging en kolkenzuigen

N.V. Waterleidingmaatschappij Drenthe (WMD) (programma 6)

Dividend :	4,13%	EV	€ 34.225	EV	€ 47.233
		VV	€ 130.283	VV	€ 123.084
				Resultaat	€ 2.181

*cijfers jaarrekening 2019

Doel: De zorg voor en de instandhouding van de (drink)watervoorziening in haar verzorgingsgebied en het verrichten van alle werkzaamheden die daarmee in verband staan.

N.V. Rendo Holding (programma 6)

Dividend :	4,14%	EV	€ 72.405	EV	€ 74.600
		VV	€ 84.199	VV	€ 92.685
				Resultaat	€ 9.501

*cijfers jaarrekening 2019

Doel: Het transporteren en distribueren van energie; beheer en onderhoud vaneen gas en elektriciteitsnetwerk.

N.V. Bank Nederlandse Gemeenten (BNG) (programma 6)

Dividend :	0,17%	EV	€ 4.991.000	EV	€ 4.843.000
		VV	€ 132.518.000	VV	€ 153.738.000
				Resultaat	€ 128.000

*halfjaarcijfers 2019

Doel: Het uitoefenen van het bedrijf van bankier voor overheden, waaronder gemeenten.

Glasvezel Zuidenveld B.V. (programma 6)

Dividend :	40,00%	EV	€ 0	EV	€ 2.264
		VV	€ 0	VV	€ 2.138
				Resultaat	-€ 78

* BV is opgericht op 28 februari 2019.

Doel: Aanleg glasvezelnetwerk.

3. Deelnemingen verkoop aandelen Essent

Enexis Holding N.V. (programma 6)

Dividend :	0,16%	EV	€ 4.024.000	EV	€ 4.021.000
------------	-------	----	-------------	----	-------------

VV € 3.691.000	VV	€ 4.021.000
	Resultaat	€ 119.000

*halfjaarcijfers 2019

Doel: Het transporteren en distribueren van energie; het in stand houden van een betrouwbaar distributienet voor energie.

Publiek Belang Elektriciteitsproductie B.V. (50 % belang EPZ) (programma 6)

Dividend :	0,16%	EV € 1.595	EV	€ 0
		VV € 0	VV	€ 0
* verwachting			Resultaat	€ 0

Doel: In deze b.v. was het 50%-belang van Essent in de N.V. Elektriciteit Productiemaatschappij Zuid-Nederland (EPZ) ondergebracht.

Deze was onder meer eigenaar van de kerncentrale te Borssele. PBE is belast met de afwikkeling van zaken

die voortvloeien uit de verkoop en verplichtingen die zijn aangegaan in het kader van de borging van het publiek belang.

Verkoop Vennootschap B.V. (programma 6)

Dividend :	0,16%	EV € 5	EV	€ 0
		VV € 0	VV	€ 0
* verwachting			Resultaat	€ 0

Doel: Bij de verkoop van de aandelen Essent aan RWE AG hebben de verkopende aandeelhouders een

aantal garanties en vrijwaringen afgegeven aan RWE. Deze zijn overgedragen aan Verkoop Vennootschap B.V. Een deel van de verkoop-

opbrengst wordt een bepaalde tijd aangehouden in het General Escrow Fonds. De functie van deze vennootschap is daarmee tweeledig:

a. het namens de verkopende aandeelhouders van Essent voeren van eventuele garantieclaim- procedures tegen RWE;

b. het geven van instructies aan de escrow-agent.

Vordering op Enexis B.V. (programma 6)

	0,16%	EV € 0	EV	€ 0
		VV € 0	VV	€ 0
* verwachting			Resultaat	€ 0

Doel: Het verkrijgen, beheren en administreren van leningen verband houdend met de financiering van het

netwerkbedrijf bij de splitsing van Essent in een netwerkbedrijf en een productie- en leveringsbedrijf.

CBL Vennootschap B.V. (programma 6) *

	0,16%	EV € 90	EV	€ 0
		VV € 0	VV	€ 0
* verwachting			Resultaat	€ 0

Doel: Het (mede) beheren van het CBL Escrow Fonds (CBL = cross border lease). Uit het fonds kunnen

eventuele aansprakelijkheden van de aandeelhouders uit CBL's worden gedekt. De vennootschap fungeert tevens als 'doorgeefluik' voor

betalingen namens de aandeelhouders ten laste en ten gunste van het CBL-fonds.

**CSV Amsterdam B.V. (voorheen Claim Staat Vennootschap B.V.)
(programma 6)**

	0,16%	EV € 530	EV	€ 0
		VV € 0	VV	€ 0
* verwachting			Resultaat	€ 0

Doelstellingen: a) namens verkopende aandeelhouders van Essent een eventuele schadeclaimprocedure

voeren tegen de staat als gevolg van de invoering van de WON; b) namens de verkopende aandeelhouders eventuele garantieclaim-

procedures voeren tegen RECYCLECO B.V. (Waterland) naar aanleiding van de verkoop van de aandelen Attero aan Waterland;

c) het geven van instructies aan de escrow-agent voor wat betreft het beheer van het bedrag dat op een escrow-rekening is gestort.

4. Overige verbonden partijen**Regionaal Overslag Centrum (ROC) (programma 1)**

	EV -	EV	-
	VV € 2.500	VV	€ 2.500
		Resultaat	-

Doel: het ontwikkelen van een Regionaal Overslag Centrum (ROC) in Coevorden. De gemeente en een

combinatie van drie aannemers werken samen in een PPS-constructie samen in het ROC-project.

Grondbeleid

Inleiding

Conform het huidige beleid is onze rol als gemeente nog steeds faciliterend. Op dit moment hebben we nog een aantal uitbreidingsplannen waarbij wij zelf de volledige regie hebben op de grondpositie. Dit zal in de toekomst steeds minder worden. Enerzijds door op een andere manier invulling te geven aan onze rol (van actief naar faciliterend) maar ook door de bevolkingsprognoses.

Als wij kijken naar de midden en lange termijn is er sprake van een voorraad plancapaciteit die niet past bij de toekomstige vraag. Met name voor de stad Coevorden is dit het geval. Vanuit de woonvisie "Hier wil je wonen" zijn alle grote plannen tegen het licht gehouden om te kunnen deprogrammeren. De consequenties hiervan voor onze eigen grondexploitaties zijn waar mogelijk al ruimtelijk en financieel verwerkt.

In een aantal plannen zijn (nagenoeg) alle kavels verkocht en zitten de plannen in de afrondende fase; de bestrating, lantaarnpalen en groenstructuur krijgt z'n definitieve invulling. Die plannen zijn of worden in de komende begrotingsperiode ook financieel afgerond.

In de meer recentere plannen zijn nog niet alle kavels verkocht. Op basis van de woonvisie zijn deze naar beneden bijgesteld of wordt er door het aanbrengen van een fasering aansluiting gezocht met de huidige en toekomstige markt.

De afgelopen jaren is het financiële risico van het gemeentelijk grondbedrijf sterk gedaald. Het huidige risico is aanvaardbaar. De effecten van de woonvisie in relatie tot de bestaande (risicodragende) grondposities en de ontwikkelafspraken met private partijen brengen ook in de komende begrotingsperiode risico's met zich mee.

Beleid

Door middel van het grondbeleid (Nota Grondbeleid 2014) willen wij bijdragen aan de volgende ruimtelijke doelstellingen:

- het komen tot een evenwichtige ontwikkeling van woningbouw;

- het realiseren van werkgelegenheid door het ontwikkelen van industrieterreinen;
  - het geven van een kwaliteitsimpuls aan de leef-, woon-, en werkomgeving.
- De afgelopen jaren is onze rol meer en meer een faciliterende geworden bij de realisering van onze ruimtelijke, fysieke en economische doelstellingen. Onze laatste plannen waarin wij als gemeente een grondpositie hebben, zijn in uitvoering gebracht en ook al deels verkocht (Aelderhooghe in Aalden, Jongbloed in Sleen en Molenakkers II in Dalen).

De vastgestelde woonvisie "Hier wil je wonen" (2017) geeft de kaders voor het verdere uitvoeringsprogramma. De bestaande planvoorraad is afgestemd op de toekomstige vraag. Er is een afweging gemaakt op basis van verschillende criteria waarbij er ruimte blijft bestaan voor kwalitatief goede plannen.

Prognoses

Wij hebben op dit moment een boekwaarde van circa € 13 miljoen aan gronden in exploitatie. Het verwachte resultaat (de toekomstige kasstromen minus de boekwaarde) schatten wij in op circa € 3 miljoen. Opvallend is het verschil tussen de woningbouw en de bedrijventerreinen. Met 10% van de totale boekwaarde wordt 60% van de verwachte opbrengsten gegenereerd door de woningbouw. De verkoop van woningbouwkwavels kent kleinschaliger grondbeslag terwijl de bedrijventerreinen zich kenmerken door grote kavels (grote oppervlaktes aankoop gronden). Voor de gronden in exploitatie zijn hieronder de verwachte resultaten per project weergegeven. De resultaten worden weergegeven in de netto-contante waarde. Hiermee wordt het verwachte resultaat weergegeven per balansdatum. Bij de bepaling van de netto-contante waarde is een aantal variabelen meegenomen:

1. gerealiseerde kosten en opbrengsten in de boekwaarden;
2. rente;
3. verwachte kosten;
4. verwachte opbrengsten.

In overleg met de projectleiders van deze projecten zijn bij de actuele waardebepaling de volgende criteria meegewogen:

1. Gerealiseerde kosten en opbrengsten in de boekwaarden

De gerealiseerde kosten en opbrengsten van een project zijn beoordeeld door de projectleider en na goedkeuring op basis van een uniforme codering in de projectadministratie geboekt.

2. Rente

De disconteringsvoet om de kasstromen contant te maken wordt door de BBV voorgeschreven en is 2%.

3. Verwachte kosten

- De geplande kosten worden vergeleken met de werkelijke bedragen en zijn geactualiseerd;
- De hoogte van de kosten in de toekomst is gebaseerd op het huidige niveau vermeerderd met inflatie;
- De inflatie voor de verwachte kostenstijging is gebaseerd op extrapolatie van het langetermijngemiddelde van de inflatie.

4. Verwachte opbrengsten

- De verkoop van bouwkwavels gebeurt tegen marktconforme prijzen;
- De hoogte van de grondprijzen wordt jaarlijks bepaald op basis van vastgestelde methoden; deze methoden zijn per categorie vastgelegd in de Nota Grondprijzen;
- De hoogte van de opbrengsten in de toekomst is gebaseerd op het huidige niveau en is vermeerderd met inflatie;
- De inflatie voor de verwachte opbrengstenstijging is gebaseerd op extrapolatie van het langetermijngemiddelde van de inflatie.

Prognose

Jaarlijks worden de grondexploitaties geactualiseerd. Gedurende het jaar worden de grondexploitaties kritisch gevolgd en binnen de P&C cyclus eventueel gewijzigd. Deze begroting is gebaseerd op dezelfde uitgangspunten.

Verwacht resultaat

Onderstaand treft u een overzicht aan van de verwachte resultaten van de bestemmingsplannen die in exploitatie zijn gebracht. Voor de waardering van het resultaat hanteren wij de netto contante waarde met als peildatum 31 december 2019.

Grondexploitaties			
<i>bedragen * €1.000</i>			
Projectsoort		Realisatie tm boekjaar	Netto Contante Waarde
		2019 (inclusief rente)	per 31-12-2019
<i>Woningbouw</i>	Aalden Aelderhooghe	678	175
	Aalden Paardelandsdrift	-56	14
	Dalerpeel Steigerwijk	-43	159
	Geesbrug uitbreiding II	35	95
	Dalen Molenakkers II	697	260
	Schoonoord Ellert & Brammert II	-16	11
	Sleen Jongbloed	-206	689
	Steenwijksmoer Kerkweg II	0	0
	Wachstum Koematen	0	0
	Coevorden Holwert Zuid	0	0
	Coevorden Ossehaar	270	436
		1.359	1.839
	<i>Bedrijventerreinen</i>	Coevorden Europark	4.287
Coevorden Leeuwerikenveld II		8.139	1
Coevorden ROC		-420	1.294
Totaal		12.006	1.296
		13.365	3.135

Toelichting op projecten

Wij hebben een divers aanbod in woningbouw- en bedrijfskavels. Hieronder een toelichting op een aantal projecten.

Woningbouwlocaties

De afgelopen periode is gewerkt aan het verder woonrijp maken van woningbouwlocaties. Zodra dit definitief afgerond is zullen ook de grondexploitaties financieel afgesloten worden. Dit betreffen onder andere de woningbouwlocaties in Dalerpeel en Schoonoord.

Naar aanleiding van onder andere de woonvisie hebben wij voor een aantal uitbreidingsplannen de plancapaciteit gereduceerd of de uitgifte van woningbouwkavels gefaseerd. Dit heeft als gevolg dat in de wijk Ossehaar niet meer alle beschikbare grond zal worden uitgegeven in fase B en C. Eerder is er samen met de bewoners gekeken hoe de wijk verder kan worden ingevuld voor fase B qua groeninvulling. In samenspraak met de bewoners wordt er een park aangelegd. Voor fase C loopt de procedure om te komen tot een aangepaste (en qua aantallen kavels gereduceerde) invulling. Bij de uitbreidingslocaties Jongbloed Sleen en Molenakkers II in Dalen is er voornamelijk voor gekozen om op de plancapaciteit niet formeel planologisch te reduceren maar alleen de feitelijke ontwikkeling en kavelverkoop op te schorten. Afhankelijk van behoefte en marktontwikkeling zal gekeken worden of de plannen nog verder ontwikkelend kunnen worden.

De afgelopen periode hebben we een toename gezien in de belangstelling voor kavels. In Geesbrug is nagenoeg alles verkocht of in optie gegeven. Ook de interesse voor kavels in Aelderhooghe is toegenomen. In algemeenheid kan gesteld worden dat momenteel de belangstelling groter is dan het aanbod van kavels. Voor kavels die nog niet verkocht zijn, zijn er meerdere belangstellenden.

Bedrijventerreinen

In 2020 hebben we onderzoek laten doen naar toekomstige verkoopbaarheid en de concurrentiestelling van de bedrijventerreinen binnen de gemeente Coevorden. De implementatie van de aanbevelingen uit dit onderzoek om de verkoop op langere termijn te stimuleren leidt tot de verwachting dat er komende twee jaar niet of nauwelijks (extra) kavels worden verkocht. In de grondexploitatie is deze bijgestelde verwachting voor de komende jaren verwerkt. Ondanks de

veronderstelling dat verkopen de komende twee jaar achterblijven, blijkt er in de markt sprake van interesse voor bedrijfskavels. Actieve acquisitie heeft tot een aantal optiegesprekken geleid voor bedrijfskavels. Mede door de Corona-pandemie zijn ondernemers terughoudend om tot daadwerkelijke aanschaf over te gaan.

Op het Europark is met name vanuit de zittende bedrijven nog belangstelling voor gronden voor uitbreiding. Ook op Leeuwerikenveld is er belangstelling van bedrijven uit Coevorden zelf, ten behoeve van uitbreiding of bedrijfsverplaatsing. Ook zijn een aantal opties uitgegeven aan ondernemers die zich nieuw willen vestigen.

Reserve en risico's

Risicobeheersing

Wij voeren een zogenaamd passief grondbeleid, de actieve rol voor nieuwe ontwikkeling laten we aan marktpartijen. Met betrekking tot onze projecten lopen wij de volgende risico's:

- het risico dat de grond niet aan de wensen van de gebruiker voldoet (wonen, recreëren, industrie, werken);
- de geplande verkoopprijzen gaan niet haalbaar zijn;
- de tijdsplanning gaat niet haalbaar zijn;
- het tijdstip van aankoop gaat afwijken ten opzichte van de planontwikkeling;
- de kwaliteit van de gerealiseerde gronden/het openbaar gebied gaat onvoldoende zijn;
- plancapaciteit gaat niet aansluiten bij de vraag (woonvisie).

De belangrijkste instrumenten die wij inzetten om deze risico's tot een aanvaardbaar niveau terug te dringen zijn:

- *Exploitatieopzet*
Wij maken gebruik van een in de tijd uitgezette schatting van opbrengsten en kosten per project op basis van te realiseren producten. Door het benoemen van criteria voor de grondexploitaties is het mogelijk om door middel van scenarioanalyse voortdurend de effecten te meten van externe ontwikkelingen en risico's.
- *Planning & control*
Een doorlopende analyse van projectkansen en -risico's is nodig om aanpassingen in planning, kwaliteit en kosten tijdig te kunnen maken. Een periodieke financiële analyse van gerealiseerde en verwachte kosten en opbrengsten om tijdig bij te kunnen sturen is hier onderdeel van.
- *Omgevingsanalyse*
Wij maken onder andere gebruik van onderzoeken omtrent ruimtelijke haalbaarheid, bevolkingsgroei en -samenstelling, woningbehoefte en marktprijzen om onze uitgangspunten in de exploitatieopzetten te onderbouwen.

Om de risico's van de grondexploitaties in beeld te brengen hanteren wij een methode waarop verschillende onderdelen beoordeeld worden op hun risicoprofiel. Dat geeft het volgende beeld per ultimo 2019:

1. Marktrisico

Dit risico wordt bepaald door voor alle in exploitatie genomen plannen een negatief scenario te bepalen. Hierin worden factoren als verkooptempo en prijsniveau veranderd en worden de gevolgen ervan, indien deze leiden tot een negatief resultaat, als risico opgenomen. Dit is bepaald door voor alle plannen door te rekenen wat het betekent als alle verkopen drie jaar worden uitgesteld. Dit komt neer op een risico van in totaal € 1.300.000.

2. Indicatoren uit de grondexploitaties

Door het veranderen van rente en inflatie in onze grondexploitatie modellen kan het resultaat veranderen. Het verhogen van de rente en de inflatie en het verlagen van de prijsstijgingen van de opbrengsten leiden samen tot een lager resultaat. Dit komt neer op een risico van € 291.000.

3. Projectspectifieke risico's

Naast de marktrisico's en de risico's van verandering van rente en inflatie kunnen zich in projecten risico's voordoen die specifiek betrekking hebben op het project. Deze worden op de volgende manier bepaald. Eerst wordt de mogelijke schade per project bepaald. Deze wordt bepaald door de volgende formule:

Schade = (kans op een onverwachte gebeurtenis met schade) x schadebedrag

De risico's die kunnen ontstaan, hangen samen met de demografische ontwikkelingen in onze gemeente. Deze kunnen voor meerdere projecten aanzienlijke gevolgen hebben. Zowel in volume als in soort woningen die mogelijk niet gebouwd gaan worden. Hierdoor wordt ook de onderliggende grond niet verkocht. Daarnaast bestaat het risico dat de gronden op werklocaties niet matchen met de vraag vanuit de markt waardoor wij terreinen niet meer kunnen verkopen. De risico's in woningbouwprojecten nemen het grootste deel van de projectrisico's voor hun rekening. Het totaal van de projectrisico's komt neer op € 1.014.000.

De bovenstaande risico's zijn bepaald door voor ieder risico-onderdeel te bekijken hoeveel verlies ontstaat indien het worst-case scenario zich voordoet. De bovenstaande risico's bedragen in totaal € 2.605.000.

Reserve grondexploitatie

De komende jaren zullen wij ons, om de reserve grondexploitatie te versterken, vooral richten op:

- *Nieuwe strategie voor projecten*
Bij de ontwikkeling van nieuwe en bestaande projecten worden risico's afgewogen en zoveel mogelijk beperkt. Wij gaan niet meer altijd zelf ontwikkelen maar kunnen ook een ontwikkeling faciliteren. Binnen bestaande plannen zullen verkopen niet altijd alleen maar door de gemeente worden gedaan. Daarbij kunnen ook marktpartijen worden betrokken. Actualisatie van de ontwikkelstrategie en aanpassing van bestaande plannen in het licht van nieuwe woonwensen en demografische gegevens kan hierbij nodig zijn. De gemeentelijke woonvisie vormt hiervoor het kader.
- *Grote terughoudendheid bij nieuwe verwervingen*
Wij zullen slechts in zeer uitzonderlijke situaties gronden en bezittingen van derden aankopen. De krimp van de bevolking maakt aankoop van gronden niet of nauwelijks noodzakelijk. En zoals wij in ons beleid voor de ontwikkeling van werklocaties/bedrijventerreinen hebben aangegeven, beschikken wij vooralsnog over voldoende uitgeefbare gronden voor bedrijven en zal het accent de komende jaren vooral gericht zijn op herstructurering van bestaande terreinen.
- *Terughoudendheid bij nieuwe uitgaven*
In de gebiedsontwikkelingen wordt kritisch omgegaan met uitgaven. Er wordt zoveel als mogelijk geprobeerd om pas geld uit te geven indien wij ook reële verkopen kunnen verwachten.
- *Een meer actieve markt- en marketingstrategie*
Met bescheiden middelen willen wij ons actiever inzetten voor het stimuleren van de verkoop van woningbouwkavels en van kavels voor bedrijven. Daarnaast proberen we meer in te spelen op de wensen van de potentiële kopers.

1. Overzicht nieuwe investeringen

Overzicht van de investeringen die wij in 2021 hebben gepland:

OVERZICHT VAN INVESTERINGSKREDIETEN				
Bedragen x € 1.000				
Omschrijving investering	2021	2022	2023	2024
Vastgoed				
IHP, 2020 Burg. Wessels Boer school, Dalen*	1.302			
IHP, 2021-2025, vernieuwing scholen Schoonoord		3.002		
Nieuwe investeringskredieten:				
Indexatie krediet IHP 2020 Burg. Wessels Boer en kindvoorziening, Dalen	78			
Indexatie krediet IHP 2021-2025, vernieuwing scholen Schoonoord		80		
IHP, scholen Schoonoord, voorbereidingskosten nieuwbouw	160			
Riolering				
Vervanging en optimalisatie riolering	1.760	1.525	1.866	1.255
Pompen en gemalen	300	300	300	300
Bruggen				
Vervanging brug Klenckerweg*	178			
Vervanging brug Brinkstraat*	112			
Vervanging brug Verl.Hoogeveensevaart	111			
Vervanging brug Ruimsloot	102			
Openbare ruimte				
Openbare verlichting	428	358		
Facilitair				
Bedoeking Raad- en Theaterzaal*	35			
Inrichting Hof van Coevorden		1.000		
Nieuw investeringskrediet:				
Huisvesting A. Kramersingel 4, vervanging inventaris			340	
Tractie				
VW Crafter Pickup - 7-VXF-48*	75			
VW Crafter Pickup - 2-VXN-95*	95			
VW Pickup - 6-VZF-67*	80			
VW Crafter Gesloten 6-VVV-60	55			
VW Gesloten Transporter 4-VTR-87	40			
VW Transporter Pickup VJ-280-K	50			
VW Transporter Pickup met hydr. Kraan VJ-279-K	50			
VW Transporter Pickup met hydr. Kraan VJ-117-G	50			
VW Transporter Pick Up met huid VJ-115-G	40			
VW Transporter Pick Up met huid VJ-116-G	40			
VW Transporter Gesloten VH-829-Z	35			
VW Crafter Gesloten VH-828-Z	38			
VG Haakarm HA-10 (ongekentekend)	28			

Vacuumentank Zuid	50		
Fendt 210 Vario		120	
Fendt 210 Vario		120	
Toro GM4010S		95	
Toro GM4010S		95	
Toro GM5910		120	
Vervanging Hyundai 54-bz-vn			80
Nieuwe investeringskredieten:			
Vervanging VW Crafter 69-VDT-1			70
Vervanging VW Crafter 78-VKZ-8			70
Vervanging VW Crafter 77-VKZ-8			70
VW Transporter T6 V-345-BB (zuid)			70
VW-bus verlengde uitvoering VT-318-V			30
Houtversnipperaars Linddana 2014			65
hoogwerker Manitou 180ATJ 2014			65
		5.290	6.815
		2.586	1.995
* Doorgeschoven investeringen vanuit 2020			

2. Overzicht lopende investeringen

Stand van zaken van de investeringen tot en met september.

LOPENDE INVESTERINGEN			
<i>Bedragen x € 1.000</i>			
	Begroting	Werkelijk t/m september 2020	Restant
Tractie			
VW Crafter Pickup - 7-VXF-48	75		75
VW Crafter Pickup - 2-VXN-95	95		95
VW Pickup - 6-VZF-67	80		80
Toro GM 4010S	90	90	-
Holder C270	90		90
Holder C370	90		90
VW Polo vw polo 91-nzt-5	30	29	1
Zoutstrooier Stratos B35-30 AVCLN (S2B33559)	50	52	-2
Vacuumentank Noord	50		50
Zoutstrooier Stratos 50-42 PCLN (S2B 34568)	60	45	15
Nimos TW5 (38)	35		35
Vervanging S2B32394, gladheidsbestrijdingsapp.	45	40	5
Vervanging S2B32395, gladheidsbestrijdingsapp.	45	40	5
Vervanging S2B32396, gladheidsbestrijdingsapp.	45	40	5
Aanschaf tractor Ferrari	41	40	1
Totaal tractie	921	376	545
Riolering			
Riolering; reconstructie Wachstum	1.300	1.432	-132
Riolering; optimalisering Oosterhesselen	332	16	316
Riolering; Pompen en gemalen 2020	300	15	285
Riolering; Schoolstraat te Dalen	600	548	52
Riolering; Vervanging en optimalisatie 2020	729		729
Riolering; by-pass persleiding De Mars	110	15	95
Riolering; rioolvervanging Oosterhesselen	52	55	-3
Riolering Middendorpstraat, Meppen	85	79	6
Totaal riolering	1.629	563	1.066
Openbare ruimte			
Vervanging openbare verlichting	498	313	185
Totaal openbare ruimte	498	313	185
Huisvesting			
Renovatie brandweerkazerne Zwinderen	265	128	137
Totaal huisvesting	265	128	137
Infrastructurele projecten			
Project N34/Klooster	700	546	154
Project N34/Zuidelijke ontsluitingsweg	380	29	351
Fietspaden Dalerallee en Dalerpeel	270	187	83
Vervanging brug Brugstraat	356	48	308
Totaal infrastructuurele projecten	1.706	810	896
Overige investeringen			
Wandelknooppuntensysteem	300	100	200

Project gasloos de Swaneburg	360	288	72
Kwaliteitsimpuls sport, onderbouw	940	704	236
Kwaliteitsimpuls sport, toplaag	780	731	49
Kwaliteitsimpuls sport, ledveldverl.	509	577	-68
Totaal overige investeringen	2.889	2.400	489
RSP			
RSP: stationsomgeving	15.180	11.549	3.631
RSP: stationsomgeving, bijdrage provincie	-12.144	-12.144	-
Totaal RSP	3.036	-595	3.631
Totaal	10.944	3.995	6.949

3. Reserves en voorzieningen

Overzicht reserves en voorzieningen 2021

STAAT VAN RESERVES EN VOORZIENINGEN					
Bedragen x € 1.000					
Naam reserve/voorziening	Stand per 1-1-2021	Toevoeging rente	Toevoeging tlv exploitatie	Onttrekking tgv exploitatie	Stand per 31-12-2021
Algemene reserves					
Algemene reserve	28.568		2.000	359	30.209
Totaal algemene reserves	28.568	0	2.000	359	30.209
Bestemmingsreserves					
Stedelijke vernieuwing	225	3			228
Vastgoed	1.609	24		280	1.353
Onderhoud sportcomplex De Swaneburg	245	4	76	62	263
Mobiliteit	584	9		240	353
Regio Specifiek Pakket (RSP)	7	0	137		144
Plopsaland	101	2		20	82
Kapitaallasten Hof van Coevorden	62	1		58	5
Dutch TechZone	166	2		47	121
Reserve grondexploitatie	0	0			0
Herstructureringsfonds	1.580	24			1.604
Innovaties zorg	870	13			883
Accommodaties in de samenleving	795	12		100	707
Regiodeal	583	9		505	87
Totaal bestemmingsreserves	6.827	102	213	1.312	5.830
Totaal reserves	35.395	102	2.213	1.671	36.039
Voorzieningen					
Vordering op Attero	21				21
Rioleringen	604			18	586
Voorziening oud-wethouders	896			42	854
Voorziening 3e ww jaar	20				20
Totaal voorzieningen	1.542	0	0	60	1.482
Totaal Generaal	36.937	102	2.213	1.731	37.521

Overzicht reserves en voorzieningen 2022-2024

De meerjarige toevoegingen en onttrekkingen aan reserves en voorzieningen die wij in de begroting hebben opgenomen, zijn als volgt.

STAAT VAN RESERVES EN VOORZIENINGEN MEERJARIG													
Bedragen x € 1.000													
Naam reserve/voorziening	2022				2023				2024				
	Stand 1 januari	Toevoeging rente 1,5%	Toevoeging	Onttrekking	Stand 1 januari	Toevoeging rente 1,5%	Toevoeging	Onttrekking	Stand 1 januari	Toevoeging rente 1,5%	Toevoeging	Onttrekking	Stand 31 december
Algemene reserve													
Algemene reserve	30.209		2.000		32.209		2.000		34.209		2.000		36.209
Totaal algemene reserve	30.209		2.000	0	32.209		2.000		34.209		2.000		36.209
Bestemmingsreserves													
Stedelijke vernieuwing	228	3			231	3			235	4			238
Vastgoed	1.353	20	198	0	1.572	24		124	1.471	22	97	0	1.590
Onderhoud sportcomplex De Swaneburg	263	4	76	62	281	4	76	62	299	4	76	62	317
Mobiliteit	353	5			358	5			363	5			369
Regio Specifiek Pakket (RSP)	144	1	137		282	3			285	3			288
Plopsaland	82	1		20	64	1		20	45	1		20	25
Kapitaallasten Hof van Coevorden	5	0		0	5	0			5	0			6
Dutch TechZone	121	2		11	112	2			114	2			115
Reserve grondexploitatie	0	0			0	0			0	0			0
Herstructureringsfondsen	1.604	24			1.628	24			1.652	25			1.677
Innovaties zorg	883	13			896	13			910	14			923
Accommodaties in de samenleving	707	11		100	618	9		100	527	8		100	435

Regiodeal	87	1		331	-243	-4		0	-246	-4			-250
Totaal bestemmingsreserves	5.830	87	411	524	5.804	86	76	306	5.660	83	173	182	5.734
Totaal reserves	36.039	87	2.411	524	38.013	86	2.076	306	39.869	83	2.173	182	41.943
Vorzieningen													
Vordering op Attero	21				21				21				21
Rioleringen	586			43	543			108	435			170	265
Oud-wethouders	854			42	812			42	770			42	728
Voorziening 3e ww jaar	20				20				20				20
Totaal voorzieningen	1.482	0	0	85	1.397	0	0	150	1.247	0	0	212	1.035
Totaal Generaal	37.521	87	2.411	609	39.410	86	2.076	456	41.116	83	2.173	394	42.978

4. Taakvelden conform BBV

Overzicht taakvelden lasten 2021-2024

Bedragen x €1.000

Lasten	2021	2022	2023	2024
0-1 Bestuur				
5. Bestuur en Organisatie	-2.125	-2.129	-2.089	-2.074
0-10 Mutaties reserves				
1. Economie onderwijs en cultuur	0	0	0	0
2. Werkjeugd en zorg	0	0	0	0
3. Ruimte en leefomgeving	-213	-411	-76	-173
4. Openbare ruimte	0	0	0	0
5. Bestuur en Organisatie	0	0	0	0
6. Financiering en alg. dekkingsmiddelen	-2.102	-2.090	-2.089	-2.087
Totaal 0-10 Mutaties reserves	-2.315	-2.500	-2.165	-2.260
0-11 Res. van de rekening van baten en lasten				
6. Financiering en alg. dekkingsmiddelen	0	0	0	0
0-2 Burgerzaken				
5. Bestuur en Organisatie	-1.983	-1.983	-1.983	-1.787
0-3 Beheer overige gebouwen en gronden				
3. Ruimte en leefomgeving	0	0	0	0
0-4 Overhead				
3. Ruimte en leefomgeving	-362	-362	-362	-362
5. Bestuur en Organisatie	-10.647	-10.953	-10.955	-10.950
Totaal 0-4 Overhead	-11.009	-11.315	-11.317	-11.311
0-5 Treasury				
6. Financiering en alg. dekkingsmiddelen	298	-143	-329	-423
0-62 OZB niet-woningen				
6. Financiering en alg. dekkingsmiddelen	-70	-70	-70	-70
0-64 Belastingen overig				
6. Financiering en alg. dekkingsmiddelen	-150	-150	-150	-150
0-7 Alg.uitkeringen en ov. uitkeringen GF				
6. Financiering en alg. dekkingsmiddelen	0	0	0	0
0-8 Overige baten en lasten				
6. Financiering en alg. dekkingsmiddelen	-119	-331	-379	-639
1-1 Crisisbeheersing en brandweer				

5. Bestuur en Organisatie	-2.183	-2.172	-2.172	-2.172
1-2 Openbare orde en veiligheid				
3. Ruimte en leefomgeving	0	0	0	0
5. Bestuur en Organisatie	-265	-265	-265	-265
Totaal 1-2 Openbare orde en veiligheid	-265	-265	-265	-265
2-1 Verkeer en vervoer				
3. Ruimte en leefomgeving	-514	-274	-274	-274
4. Openbare ruimte	-3.329	-3.245	-3.258	-3.251
5. Bestuur en Organisatie	-1.642	-1.610	-1.588	-1.539
Totaal 2-1 Verkeer en vervoer	-5.486	-5.130	-5.120	-5.065
2-4 Economische havens en waterwegen				
4. Openbare ruimte	-2	-2	-2	-2
3-1 Economische ontwikkeling				
1. Economie onderwijs en cultuur	-213	-177	-162	-162
5. Bestuur en Organisatie	-2.117	-2.115	-2.115	-2.115
Totaal 3-1 Economische ontwikkeling	-2.330	-2.292	-2.278	-2.278
3-3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen				
1. Economie onderwijs en cultuur	-239	-239	-239	-239
3-4 Economische promotie				
1. Economie onderwijs en cultuur	-256	-246	-255	-255
4-1 Openbaar basisonderwijs				
1. Economie onderwijs en cultuur	-15	-15	-15	-15
4-3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken				
1. Economie onderwijs en cultuur	-2.150	-2.050	-2.050	-2.050
4. Openbare ruimte	-14	-14	-14	-14
Totaal 4-3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	-2.165	-2.065	-2.065	-2.065
5-1 Sportbeleid en activering				
2. Werkjeugd en zorg	-1.143	-1.283	-1.281	-1.279
5-2 Sportaccommodaties				
3. Ruimte en leefomgeving	0	0	0	0

5-3 Cult.presentatie - productie en -partic.				
1. Economie onderwijs en cultuur	-167	-219	-83	-83
5-4 Musea				
1. Economie onderwijs en cultuur	-222	-222	-222	-222
5-6 Media				
1. Economie onderwijs en cultuur	-843	-842	-740	-739
5-7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie				
1. Economie onderwijs en cultuur	-229	-201	-201	-201
4. Openbare ruimte	-1.006	-917	-754	-754
5. Bestuur en Organisatie	-2.586	-2.585	-2.588	-2.585
Totaal 5-7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	-3.822	-3.703	-3.543	-3.540
6-1 Samenkracht en burgerparticipatie				
2. Werkjeugd en zorg	-2.770	-2.770	-2.770	-2.770
3. Ruimte en leefomgeving	-26	-26	-26	-26
5. Bestuur en Organisatie	-16	-16	-16	-16
Totaal 6-1 Samenkracht en burgerparticipatie	-2.812	-2.812	-2.812	-2.812
6-2 Wijkteams				
2. Werkjeugd en zorg	-409	-409	-409	-409
6-3 Inkomensregelingen				
2. Werkjeugd en zorg	-15.169	-15.169	-15.169	-15.169
6-4 Begeleide participatie				
2. Werkjeugd en zorg	-4.912	-4.808	-4.699	-4.749
5. Bestuur en Organisatie	-1.798	-1.798	-1.800	-1.801
Totaal 6-4 Begeleide participatie	-6.710	-6.606	-6.499	-6.549
6-5 Arbeidsparticipatie				
2. Werkjeugd en zorg	-1.452	-1.548	-1.558	-1.558
6-6 Maatwerkvoorziening (WMO)				
2. Werkjeugd en zorg	-1.140	-1.136	-1.132	-1.132
6-71 Maatwerkdienstverlening 18+				
2. Werkjeugd en zorg	-6.975	-6.956	-6.895	-6.895
5. Bestuur en Organisatie	-2.895	-2.899	-2.901	-2.895
Totaal 6-71 Maatwerkdienstverlening 18+	-9.870	-9.855	-9.796	-9.790

6-72 Maatwerkdienstverlening 18-				
2. Werkjeugd en zorg	-5.689	-5.097	-5.151	-5.151
6-81 Geëscaleerde zorg 18+				
2. Werkjeugd en zorg	-195	-163	-164	-164
6-82 Geëscaleerde zorg 18-				
2. Werkjeugd en zorg	-1.506	-1.506	-1.506	-1.506
7-1 Volksgezondheid				
2. Werkjeugd en zorg	-763	-649	-649	-649
7-2 Riolering				
4. Openbare ruimte	-2.394	-2.469	-2.532	-2.595
7-3 Afval				
4. Openbare ruimte	-3.707	-3.707	-3.707	-3.707
5. Bestuur en Organisatie	-1.744	-1.664	-1.662	-1.671
Totaal 7-3 Afval	-5.450	-5.370	-5.369	-5.377
7-4 Milieubeheer				
4. Openbare ruimte	-173	-172	-172	-172
5. Bestuur en Organisatie	-822	-822	-822	-822
Totaal 7-4 Milieubeheer	-995	-994	-994	-994
7-5 Begraafplaatsen en crematoria				
4. Openbare ruimte	-305	-288	-288	-285
8-1 Ruimtelijke ordening				
3. Ruimte en leefomgeving	-342	-285	-158	-158
5. Bestuur en Organisatie	-2.095	-2.097	-2.059	-2.055
Totaal 8-1 Ruimtelijke ordening	-2.436	-2.381	-2.217	-2.212
8-2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerreine)				
3. Ruimte en leefomgeving	-3.873	-3.416	-2.761	-4.909
8-3 Wonen en bouwen				
1. Economie onderwijs en cultuur	-30	-30	-30	-30
3. Ruimte en leefomgeving	-6.125	-5.381	-5.575	-5.262
4. Openbare ruimte	-3	-3	-3	-3
5. Bestuur en Organisatie	-610	-610	-610	-610
Totaal 8-3 Wonen en bouwen	-6.767	-6.023	-6.218	-5.905
Totaal lasten	-104.545	-103.209	-101.987	-104.099

Overzicht taakvelden baten 2021-2024

Bedragen x €1.000

Baten	2021	2022	2023	2024
0-1 Bestuur				
5. Bestuur en Organisatie	110	110	110	110
0-10 Mutaties reserves				
1. Economie onderwijs en cultuur	140	31	20	20
2. Werkjeugd en zorg	162	162	162	162
3. Ruimte en leefomgeving	1.082	330	124	0
4. Openbare ruimte	0	0	0	0
5. Bestuur en Organisatie	100	0	0	0
6. Financiering en alg. dekkingsmiddelen	186	0	0	0
Totaal 0-10 Mutaties reserves	1.671	524	305	182
0-11 Res. van de rekening van baten en lasten				
6. Financiering en alg. dekkingsmiddelen	0	0	0	0
0-2 Burgerzaken				
5. Bestuur en Organisatie	445	333	333	333
0-3 Beheer overige gebouwen en gronden				
3. Ruimte en leefomgeving	0	0	0	0
0-4 Overhead				
5. Bestuur en Organisatie	117	34	32	32
0-5 Treasury				
6. Financiering en alg. dekkingsmiddelen	497	926	1.112	1.204
0-61 OZB woningen				
6. Financiering en alg. dekkingsmiddelen	6.012	6.012	6.012	6.012
0-62 OZB niet-woningen				
6. Financiering en alg. dekkingsmiddelen	2.980	2.980	2.980	2.980
0-64 Belastingen overig				
6. Financiering en alg. dekkingsmiddelen	55	55	55	55
0-7 Alg.uitkeringen en ov. uitkeringen GF				
6. Financiering en alg. dekkingsmiddelen	61.689	61.843	60.899	61.412
0-8 Overige baten en lasten				
6. Financiering en alg. dekkingsmiddelen	0	0	0	0
1-1 Crisisbeheersing en brandweer				

5. Bestuur en Organisatie	38	38	38	38
1-2 Openbare orde en veiligheid				
3. Ruimte en leefomgeving	14	14	14	14
5. Bestuur en Organisatie	10	10	10	10
Totaal 1-2 Openbare orde en veiligheid	24	24	24	24
2-1 Verkeer en vervoer				
3. Ruimte en leefomgeving	160	160	0	0
4. Openbare ruimte	66	66	66	66
5. Bestuur en Organisatie	51	31	31	31
Totaal 2-1 Verkeer en vervoer	277	257	97	97
3-1 Economische ontwikkeling				
1. Economie onderwijs en cultuur	0	0	0	0
5. Bestuur en Organisatie	0	0	0	0
Totaal 3-1 Economische ontwikkeling	0	0	0	0
3-3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen				
1. Economie onderwijs en cultuur	29	29	29	29
6. Financiering en alg. dekkingsmiddelen	237	237	237	237
Totaal 3-3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	266	266	266	266
3-4 Economische promotie				
1. Economie onderwijs en cultuur	9	9	9	9
6. Financiering en alg. dekkingsmiddelen	1.919	1.989	1.989	1.989
Totaal 3-4 Economische promotie	1.927	1.998	1.998	1.998
4-3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken				
1. Economie onderwijs en cultuur	1.088	1.088	1.088	1.088
5-1 Sportbeleid en activering				
2. Werkjeugd en zorg	0	0	0	0
5-3 Cult.presentatie - productie en -partic.				
1. Economie onderwijs en cultuur	0	90	0	0
5-6 Media				
1. Economie onderwijs en cultuur	104	104	4	4

5-7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie				
4. Openbare ruimte	53	53	53	53
6-1 Samenkracht en burgerparticipatie				
2. Werkjeugd en zorg	0	0	0	0
3. Ruimte en leefomgeving	8	8	8	8
Totaal 6-1 Samenkracht en burgerparticipatie	8	8	8	8
6-2 Wijkteams				
2. Werkjeugd en zorg	0	0	0	0
6-3 Inkomensregelingen				
2. Werkjeugd en zorg	12.127	12.127	12.127	12.127
6-4 Begeleide participatie				
2. Werkjeugd en zorg	0	0	0	0
6-5 Arbeidsparticipatie				
2. Werkjeugd en zorg	0	0	0	0
6-6 Maatwerkvoorziening (WMO)				
2. Werkjeugd en zorg	3	3	3	3
6-71 Maatwerkdienstverlening 18+				
2. Werkjeugd en zorg	365	565	765	965
7-2 Riolering				
4. Openbare ruimte	3.502	3.584	3.647	3.710
7-3 Afval				
4. Openbare ruimte	4.843	4.843	4.843	4.843
5. Bestuur en Organisatie	0	0	0	0
Totaal 7-3 Afval	4.843	4.843	4.843	4.843
7-4 Milieubeheer				
4. Openbare ruimte	35	35	35	35
5. Bestuur en Organisatie	0	0	0	0
Totaal 7-4 Milieubeheer	35	35	35	35
7-5 Begraafplaatsen en crematoria				
4. Openbare ruimte	438	438	438	438
8-1 Ruimtelijke ordening				
3. Ruimte en leefomgeving	189	189	189	189
8-2 Grondexploitatie (niet-bedrijfsterreine)				
3. Ruimte en leefomgeving	3.869	3.394	2.747	4.895
8-3 Wonen en bouwen				
3. Ruimte en leefomgeving	2.289	2.420	2.414	2.414

Totaal baten	105.020	104.339	102.621	105.513
--------------	---------	---------	---------	---------

5. Incidentele baten en lasten

Overzicht incidentele baten en lasten

OVERZICHT INCIDENTELE BATEN EN LASTEN								
Bedragen x € 1.000								
	2021		2022		2023		2024	
Programma en omschrijving	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
Economie, onderwijs en cultuur								
Bibliotheken, subsidie	100		100					
Kunst en cultuur, Culturele gemeente 2021-2022	55							
Dutch TechZone	47		11					
Bestemmingsreserve Dutch TechZone		47		11				
Versterken en uitdragen cultuuraanbod (ambitie 1-2019)			90					
Subsidie Provincie voor cultuuraanbod (ambitie 1-2019)				90				
Economische visie projectenbudget	109		109		109		109	
Economische visie projectenbudget, ontrr.alg.reserve		73						
Regiodeal	286		286					
Regiodeal, onttrekking bestemmingsreserve		286		286				
Werk, jeugd en zorg								
Sport, subsidies voor accommodaties	100		100		100		100	
Accommodaties in de samenleving, res. mutaties		100		100		100		100
Ruimte en leefomgeving								
Mobiliteit, diverse projecten	240							
Mobiliteit, onttrekking reserve		240						
RSP, storting in bestemmingsreserve	137		137					
RSP, bijdragen derden		160		160				
Omgevingswet	45		65					
Kapitaallasten Hof van Coevorden, onttrekking reserve		58						

Vastgoed, onttrekking reserve	280			124			
Vastgoed, toevoeging reserve			198				97
Openbare ruimte							
Openbaar groen, begroeiing bosplantsoen Zuid	161		161				
Bestuur en organisatie							
Duurzaamheid, Regiefunctie warmtetransitie	40		40				
Waterputten voor de brandweer (t/m 2024)	62		47	47			47
E-Depot toevoeging Informatiebeleidsplan	100						
E-Depot toevoeging Informatiebeleidsplan, ontrr. alg.reserve	100						
Financiering en dekkingsmiddelen							
Onttrekking algemene reserve t.b.v. ambities 2019	186						
Dekking ambities programmabegroting 2019	77						
Overige baten en lasten onder € 50.000	77						
Totaal incidentele baten en lasten	1.559	1.607	1.344	647	256	224	353
Saldo lasten min baten		-48	697			32	253

6. Begrotingssubsidies

Begrotingssubsidies volgens art. 4.23 lid 3 c (Awb)

In deze bijlage zijn de begrotingssubsidies als bedoeld in artikel 4:23 lid 3 onder c Awb opgenomen. Dit zijn subsidies voor, voornamelijk, grotere instellingen die naar verwachting als enige in aanmerking komen voor de subsidie.

In die gevallen is het niet opportuun om een aparte subsidieregeling op te stellen. De wet stelt in dat geval als eis dat de subsidie-ontvanger en het bedrag waarop de subsidie ten hoogste kan worden vastgesteld op de begroting worden vermeld.

<i>Bedragen x € 1.000</i>	
Naam organisatie	Subsidie
Icare Jeugdgezondheidszorg:	
- Uniforme deel jeugdgezondheidszorg	438
- Lokaal Maatwerkdeel	96
Totaal Icare	534
Stichting Maatschappelijk Welzijn Coevorden	1.793
Gemeentelijke gezondheidsdienst (GGD) (preventief jeugdwerk)	38
Inloopvoorziening GGZ Cosis	65
Stichting Humanitas (afdeling Coevorden)	18
Stichting Voedselbank Zuid-Oost Drenthe	5
Stichting Platform Gehandicaptenbeleid	6
Stichting Invulbrigade gemeente Coevorden	10
Stichting Nei Noaberschap	2
Stichting Vakantievreugd	1
Stichting Tegen haar wil	4
Vluchtelingenwerk Noord Nederland	50
Stichting Biblionet Drenthe	701
Stichting Biblionet Drenthe (Taalpunt)	65
Stichting Toeristisch-Recreatief Coevorden	158
Stichting Geopark De Hondsrug	27
Stichting Dalen Promotie inzake Fiets4Daagse	6
Stichting Streekomroep ZO34!	22
Stichting Cultuurpodium Coevorden	130
Stichting Stedelijk Museum Coevorden	222
Stichting Ondernemend Coevorden	2
Plaatselijk belang Oosterhesselen ten behoeve van Hertenkamp	3
Samenwerkingsverband Zuid-Oost Drenthe inzake taalcoördinator	10
Samenwerkingsverband Zuid-Oost Drenthe inzake zomerschool	3
Onderwijsstichting Arcade inzake schakelonderwijs	35
Sport Drenthe inzake Drenthe Beweegt	6
Sport Drenthe inzake Drenthe Gezond	3
Sport Drenthe inzake Drenthe Gezond	3
Natuur en Milieu Federatie Drenthe inzake scholennetwerk	14
Stichting Fonds Slachtofferhulp	10
Innovatie Veenkoloniën	5

7. Verbonden partijen

Kaderstellende informatie verbonden partijen

Verbonden partij	Wijze van deelneming	Betrokkenen	Bestuurlijk belang/bevoegdheid
1. Gemeenschappelijke regelingen			
Recreatieschap Drenthe	De deelnemers wijzen elk één lid en één en één plaatsvervangend lid aan voor het algemeen bestuur.	De twaalf gemeenten in Drenthe en de Friese gemeente Ooststellingwerf.	De portefeuillehouder vertegenwoordigt onze gemeente in het AB.
EMCO-groep	De gemeenteraden van de deelnemers benoemen de leden van het bestuur de gemeente Emmen 4 leden; de gemeente Coevorden 2 leden; de gemeente Borger - Odoorn 2 leden.	De gemeenten Emmen, Coevorden en Borger-Odoorn.	De gemeenteraad heeft twee leden van het college aangewezen als vertegenwoordiger in het AB.
Gemeenschappelijke Gezondheidsdienst Drenthe (GGD)	Het college van burgemeester en wethouders wijst één lid en één plaatsvervangend lid aan voor het algemeen bestuur.	De twaalf gemeenten in Drenthe.	De portefeuillehouder in het college is aangewezen als vertegenwoordiger in het AB.
Regionale Uitvoeringsdienst Drenthe (RUD)	De colleges van burgemeester en wethouders van de deelnemende gemeenten wijzen ieder één lid van het algemeen bestuur aan. Zij wijzen tevens in ieder geval één vervangend lid van het algemeen bestuur aan.	De provincie Drenthe en de twaalf gemeenten in Drenthe.	De portefeuillehouder in het college vertegenwoordigt het college in het algemeen bestuur.
Veiligheidsregio Drenthe (VRD)	Het algemeen bestuur bestaat uit de burgemeesters van de aan deze regeling deelnemende gemeenten.	De twaalf gemeenten in Drenthe.	De burgemeester is lid van het algemeen bestuur en heeft één stem.
Bestuursacademie Noord-Nederland (BANN)	De raden van de deelnemende gemeenten kiezen uit hun midden één lid en één plaatsvervangend lid van het algemeen	De provincies Groningen, Friesland en Drenthe, de Groningse, Friese en Drentse gemeenten en de deelnemende	Gezien de aard van de regeling zijn de belangen gering.

	bestuur, de voorzitter daaronder begrepen. De gemeentesecretaris is als gemeentelijk vertegenwoordiger in het algemeen bestuur aangewezen.	waterschappen.	
Euregio Enschede/Gronau	Elke deelnemer wijst vertegenwoordigers aan voor het algemeen bestuur. Het aantal is afhankelijk van de betaalde lidmaatschapsbijdragen die gebaseerd zijn op de inwonersaantallen. Wij hebben 3 vertegenwoordigers in het algemeen bestuur.	129 Nederlandse en Duitse gemeenten, steden en (Land-)Kreise uit de deelgebieden Vechtdal, regio Twente, regio Achterhoek, de Landkreise Grafschaft Bentheim, Emsland en Osnabrück, de steden Osnabrück en Münster en de Kreise in het Münsterland.	De gemeenteraad heeft de burgemeester, een wethouder en een raadslid aangewezen als gemeentelijk vertegenwoordiger in het algemeen bestuur.
Eems Dollard Regio (EDR)	Elke deelnemer wijst twee vertegenwoordigers aan in de EDR-raad.	Duitse en Nederlandse gemeenten, WGR-regio's, Kamers van Koophandel en overige publiekrechtelijke lichamen die de regeling hebben ondertekend.	De gemeenteraad heeft de burgemeester en de portefeuillehouder financiën aangewezen als lid van de EDR-raad.
Bedrijfsvoeringsorganisatie Publiek	Het bestuur bestaat uit een afvaardiging van	De colleges van de gemeenten in Groningen	De regio Zuidoost-Drenthe bestaat uit de
Vervoer Groningen en Drenthe	de collegeleden van de deelnemers: 1 vertegenwoordiger per deelnemer per regio en een vertegenwoordiger van het OV-bureau.	en Drenthe en het dagelijks bestuur van het OV-bureau Groningen Drenthe.	gemeenten Borger-Odoorn; Coevorden; Emmen. Deze regio levert één vertegenwoordiger voor het bestuur.
2. Vennootschappen en coöperaties			
GVZ Europark Coevorden-Emlichheim GmbH	Aandeelhouder. Het betreft een GmbH naar Duits recht, waarvan de gemeente medeaandeelhouder is.	De Samtgemeinde Emlichheim, de gemeente Coevorden, het district Grafschaft Bentheim, het land Niedersachsen en de Noordelijke Ontwikkelingsmaatschappij.	Drie leden van het college maken deel uit van de Aufsichtsrat respectievelijk de Gesellschafterversammlung.
N.V. Area reiniging	Aandeelhouder.	De gemeenten Coevorden, Emmen en Hoogeveen.	Wij hebben een vertegenwoordiger in de algemene vergadering van aandeelhouders (AVA) met paritair stemrecht. Daarnaast

			<p>treden wij op als opdrachtgever. Binnen het college is een functionele scheiding</p> <p>aangebracht tussen de rol van aandeelhouder en die van opdrachtgever. De burgemeester vertegenwoordigt onze gemeente in de AVA.</p>
N.V. Waterbedrijf Drenthe	Aandeelhouder.	De provincie Drenthe en de gemeenten in de Provincie Drenthe zijn aandeelhouder.	De portefeuillehouder financiën. vertegenwoordigt onze gemeente in de AVA.
N.V. Rendo holding	Aandeelhouder. Daarnaast hebben wij met de groep kleine aandeelhouders tezamen het recht een voordracht te doen tot benoeming van één lid in de Raad van Commissarissen van de N.V. Rendo Holding.	Diverse gemeenten in Drenthe en Overijssel.	De burgemeester vertegenwoordigt onze gemeente in de AVA.
N.V. Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)	Aandeelhouder.	Het rijk, de provincies en nagenoeg alle Nederlandse gemeenten.	De burgemeester vertegenwoordigt onze gemeente in de AVA.
<i>Deelnemingen verkoop aandelen Essent</i>			
Enexis Holding N.V.	Aandeelhouder.	Diverse provincies en gemeenten.	De burgemeester vertegenwoordigt onze gemeente in de AVA.
Publiek Belang Elektriciteitsproductie B.V. (50% belang EPZ)	Aandeelhouder.	Diverse provincies en gemeenten.	De burgemeester vertegenwoordigt onze gemeente in de AVA.
Verkoop Vennootschap B.V.	Aandeelhouder.	Diverse provincies en gemeenten.	De burgemeester vertegenwoordigt onze gemeente in de AVA.
Vordering op Enexis B.V.	Aandeelhouder.	Diverse provincies en gemeenten.	De burgemeester vertegenwoordigt onze gemeente in de AVA.
CBL Vennootschap B.V.	Aandeelhouder.	Diverse provincies en gemeenten.	De burgemeester vertegenwoordigt onze gemeente in de AVA.
CSV Amsterdam B.V. (voorheen Claim Staat Vennootschap B.V.)	Aandeelhouder.	Diverse provincies en gemeenten.	De burgemeester vertegenwoordigt onze gemeente in de AVA.

8. Stelpost vervangingsinvesteringen

In onderstaand overzicht laten wij het verloop van de stelpost vervangingsinvesteringen zien. Wij laten zien hoe de stelpost is opgebouwd, welke mutaties wij hebben verwerkt, en welke bedragen na de mutaties beschikbaar zijn. In de tegel 'Financiën' hebben wij onder het kopje 'Ontwikkeling

uitgaven' een samenvatting opgenomen en laten wij de nieuwe omvang van de stelpost zien.

VERVANGINGSINVESTERINGEN				
<i>(bedragen x € 1.000)</i>				
	2021	2022	2023	2024
Volume stelpost vervangingsinvesteringen	265	261	436	437
- waarvan beschikbaar voor reguliere vervangingsinvesteringen	200	200	200	200
- waarvan beschikbaar voor mobiliteit	90	90	90	90
- ingezet voor mobiliteit (ambitie Progr.begr.2019)		-55	-54	-53
- waarvan beschikbaar voor sport	-25	26	200	200
Actualisatie investeringen 2021-2024				
	2021	2022	2023	2024
a.Reguliere vervangingsinvesteringen				
Beschikbaar	200	200	200	200
Mutaties reguliere investeringen	94	138	27	166
<i>Mutaties onderwijshuisvesting:</i>				
Coevorden: Paul Krugerschool, brandtrap	-6	-6	-6	-6
Coevorden: De Nieuwe Veste, voorbereidingskrediet	-100			
Dalen: Burg.Wessels Boer school, investering schuift een jaar op	70			
Dalen: Burg. Wessels Boer school, tijdelijke huisvesting tijdens renovatie	-125			
Dalen: Burg. Wessels Boer school, indexatie renovatiekrediet		-5	-5	-5
Schoonoord: investering schuift een jaar op		120		
Schoonoord: voorbereidingskrediet		-7	-7	-7
Schoonoord: indexatie			-3	-3
Subtotaal mutaties	-67	242	7	147
Saldo stelpost voor reguliere investeringen	134	442	207	347
b. Mobiliteit				
Beschikbaar	90	35	36	37
Geen mutaties				
c. Sport				
Beschikbaar	-25	26	200	200
Investeringen Sport schuiven een jaar op	125			
Investeringen Sport doorgerekend voor 2022 en verder		-18	-140	-137
Subtotaal mutaties	125	-18	-140	-137
Saldo stelpost voor investeringen sport	100	8	60	13
Aanvulling jaarschijf 2024 voor sport				50
Saldo stelpost voor regulier, mobiliteit en sport	324	485	303	447